
Brasavoli
1543

ANTONII MVSAE BRASA-uoli Ferrarienſis, Examen omnium Syruporum, quorum publicus vſus eſt.

Omnia ab autore recognita.

CVM INDICE.

Venetijs Apud Cominum de Tridino Montisferrati, Anno

M. D. XLV.

AD ILLVSTRISS.

vnà & pudicissimam virginem ELLEONORAM ESTENSEM, Antonius Musa Brasauolus bene agere.

ANTIQVORVM mos fuit, et hoc etiam tẽpore seruatur, si quis opus aliquod egregium parasset, alicui principi, aut nobilissimo Heroi nuncupare: ne in vulgus absque patrono, et tutore prodiret. Res profectò à nemine qui mentis compos sit, detrectanda, sed tamen quæ nos ab incepto repellat, ne videamur partus nostros egregios putare: quos potius abortiuos, & prociduos arbitramur. Tamen quicquid sit, quum præcedentibus mensibus de Syrupis inter nos sermo incidisset, & tu de hac materia doctè & abundè disseruisses, visum est mihi, nulli magis conuenire, quàm tibi, quæ non modo Magdalenam imitata es, huius

mundi illecebris & deliramentis ſpretis ; rerum , diuinarum contemplationi vacas, ſed plerunque etiam Marthæ ſatagentis officio fungeris , vt triplici corona digna ſis . Prima , quia ſponte nullo monitore, nec infantia diſſuadente, imò illuſtrisſimo patre primis motibus obuiante & reluctante, ſacratisſimam hanc religioſarum frequentiam ingredi curaſti , frequentiam inquam pudicisſimarum virginum & ſanctarum , matronam beatam Claram imitantium , quam corporis CHRISTI VIRGINIVM vocant, & quam nullus alter Veſtalium Virginum cœtus in tota Italia ſantitate ac miraculis ſuperat. Hic tu ſpiritui & orationibus vacas, & ſtatutis horis te totam contemplationi præſtas. Secunda corona eſt, quia illis horis , quibus vel aliæ dormiunt, vel mechanico operi incumbunt, tu apparandis & concinandis pharmacis diligentem operam præſtas. Quod opus, vtpote plenum charitatis dignum eſt vt à te fiat, nempe ſic conſorores alias ægras iuuare potes , & ita veluti altera Martha ſolicita es circa frequens mini-

ſterium. Tertia corona, quia Diui AL-PHONSI. Ferrariæ Ducis filia, quum maritum principem, ex ſummis, Italiæ proceribus ſperare poſſes, tu potius puerum IESVM. dulcem Mariæ natum, pulcherrimũ, delicioſisſimum, qui eadem ſemper virenti ætate, eadem pulcherrima pulchritudine, eiſdem ſemper probisſimis moribus in ſponſum, elegiſti, quem cognoſcere totis viribus ſtudes illuſtrisſima Virgo, cognitum laudare, laudatum amare, amatum venerari, veneratum exprimere, expreſſum imittari, vt denique cum eo immortali felicitate perfruaris. Hic eſt ille præducis, & præpotens ſponſus, qui te non oppidi dominam, non vrbis Duciſſam, non prouinciæ reginam, non Chriſtianorum imperatricem, ſed totius cœli, & paradiſi deliciarum participem faciet. Igitur illuſtrisſima hunc ſequi ſtudeas, hunc imitari, hunc totis viribus amare, vt vna ſis ex prudentbus quinq; virginibus, quæ oleum ſibi ſtatuto tempore compararunt, vt aduenienti ſponſo IESV ſine mora posſis occurrere, & in eius amore

ſemper donquieſcere, Vt cum Phocylide concludam, vnà cum ſanctis Sororibus Σωτνυ ἐκτέλεοι τα αγᾶθῦν μηχϛι γηραος ὀυδῶ, id eſt, Vitam perficite malorum immunem vſque ad ſenectutis limen. Sed cur Noctuas Athenas porto? aut Angelos bene agere inſtruo? Accipe igitur Elleonora illuſtrisſima, de Syrupis libellum, vt, quum Marthæ officio fungeris, in his componendis aliorum errores corrigas.

Vale Virginum pudicisſima.

IN EXAMEN

OMNIVM SYRVporum eximij Philosophi & Medici Antonij Musæ Brasauoli, Francisci Bouij Ferrariensis.

EPIGRAMMA.

Qui prius exactè Medicamina quæq; recenset
Simplicia, ac uires, sint quibus illa, docet.
MVSA, Syruporum totam hic ANTONIVS artem
Explicat, & priscos æquat honore uiros.
Hanc sacra Atestinæ Virgo noua gloria gentis
Luminibus placidis Elleonora legit.
Doctior hinc Medicus, magne Pharmacopola peritus
Hinc componendi pharmaca, abire potest.
Hinc necis humanæ, Medicinæ inscitia turpis
Causa aberit. Vitam lux patefacta feret.
Haud necis humanæ causa inuidiosa feretur.
Iam Medicina, quod est, ipsa salubris erit.
Arte sine ingenium cæcum est, ars ipsa remoto
Officio, manca est, hoc sine penè nihil.
Non sat Aristotelis, magniq; arcana Platonis
Nosse, licet uiuo singula fonte petas:
Socratico hic sophiam uoluit deducere ritu
Cœlitus, atq; hominum consuluisse bonis.

EXAMEN OMNIVM SYRVPORVM QVORVM in publicis officinis vsus est, Antonio Musa Brasauolo Ferrariensi autore.

BRASAVOLVS, SENEX PHARMACOPOLA.

HEVS HEVS. *Quorsum tam rapidè, tamq; celeri cursu properas? qui testudineo gradu alioqui tuo huic antiquißimo mulo insidens incedere soleas?* BRASAVOLVS. *Ad cœnā uocor: hāc enim diem hucusq; ieiunus transiui.* SENEX. *Quur tu quem medice uiuere oporet, uentriculū tam longo spatio inanē esse permisisti? Fortè heri uesperi pleniori cœna usus es, quæ ad hanc usque horam te saturum fecerit.* BRASA. *Non equidem: sed in Diui* Ioannis *uenerationem, pro qua omnes Christiani hodie ieiunant, id est semel in die comedunt, & ego eundem morem seruare institui.* SEN. *Ad prandium igitur uocaris, non ad cœnam.* BRA. *Vtrunq; si-*

SENEX.

mul expediam. SEN. Qur in meridie pransus non es, ut est omniũ ferè communißimus mos? BRA. Vt uxorculæ meæ, & alijs domesticis mulierculis satisfacerem, atq; morem geram. SEN. O te miserum atq; infortunatum. Igitur mulierculis pares? BRA. Et pareo, & parent. SE. De me actum esset, si in re uel tantilli momenti uxori meæ aures porrigerem, & annuerẽ. BRA. Tamen difficile est fœminam cogere. SEN. Difficillimum. BRA. Quomodo igitur continuò domi non certas? SE. Imò nulli sunt dies, uel nulla saltẽ hebdomas, quæ rixis, clamoribus, & contumelijs coniugalibus careat. BRA. Ego potius econtrario dicã, O te miserrimum, atq; infelicißimum, qui continuam rixarum & contumeliarum pestem domi alas. SE. Quis ille est adeò temperans, & modestia preditus, qui uxorem ducens ab his temperare poßit? BRA, Ego is sum, licet parum modestus, & parum temperans, tamen septimus agitur annus postquam uxorẽ duxi. Nunquam uerò eam uel iratus turpi nomine aut contumelioso appellaui, & ad hoc usq; tempus adeò trãquillè unà uiximus, ut nullus uel religiosarum cœtus pacatior inueniri poßit. SEN. At ego primis protinus diebus institui, nunquam suo nomine uxorem meam uocare: sed continuò aut belluam, aut mendicam, aut scortum, aut alio simili nomine, quoties opus est uocare eã, appello. BRAS. Ego autem meam non solum suo nomine, sed etiam honestiori eam appello, quæ mihi mitißima effecta est. SE. Aut mulier non est tua uxor, aut diuino loco nata. BRA. Ferrariæ orta est, & mulier que biliosißimam temperaturã nacta est, si qua altera. SE. Quo-

modo igitur tam diu absque bello, iurgijs, et uerberibus uiuere potuisti? BRA. Quomodo tu in tam magno incommodo in bello magis quàm hostili tanto tempore uitam duxisti? SE. audies (si aures accommodare non pigeat. Ab initio cùm uxorem duxi, statui & fixa mente reposui: quicquid uellem, quicquid dicerem, uel sanum, uel insanũ, ut ipsa id ageret, & annueret. BRA. O demementia non modò mira, sed plusquã feralis. Hoc est, hoc est, quod uxores multas (pauperculas quidem illas quæ his nebulonibus iunguntur) in exitium perducit. Quippe nulla est mulier, quæ suã bilem, & suam indignationem non habeat. Multi uerò fatui putãt leonem uerberibus cicurare, quod boni cicuratores nõ faciũt: sed canes in cõspectu leonis cædentes, cicures leones reddunt. Quid autem de uxore egeris, prosequaris. SEN. EX his quæ dicebam, illa quædam annuebat, alia negabat quibus assentire uolebam: & quia negabat, uerbis atq; uerberibus afficiebatur. Imò prima nocte qua domum meam accessit, muliebria femoralia paraueram, & duos baculos: quando hora cubandi in cubiculo soli clausi fuimus, femoralia in terram proieci, et sumpto baculo alterum illi dedi, inquiens: Volo nunc pugnemus, uter nostrum femoralia ferre debet. & quia nec baculum sumere uoluit, nec pugnare, grauiter fustuario prima illa nocte uapulauit. BRA. O fatuissime uirorũ, pulchra matrimonij cõsumatio illa fuit. Vtinam sumpto baculo te pro merito multasset. Dic autem, illa quæ negabat, & quibus te inuito annuebat, erant ne alicuius momenti? SEN. Minimi quandoq;, & plerunq; nullius: sed expe-

riundi gratia quædam uana & absurda proponebam, ut ad mea uota annuere & negare condisceret. BRA. O omnium quos adhuc nouerim uirorum fatuißimũ. Vxorem igitur assentatricem & propè parasiticam habere cupiebas, quæ in rebus falsis te laudaret, et manifestè uera inficiaretur? SEN. Non assentatricem cupiebam, sed mihi obsequentem. BRA. Dic (ni pigeat) fuit' ne unquam obsequens? SEN. Nunquam potui iurgijs, minis, aut uerberibus adeò efficere, ut præceptis meis obsecundaret. BRAS. Igitur tam longæuam ætatem pugnas, & quali bello? Magis quàm intestino miseram uitam ducere potuisti? SE. Plus certè fuit quàm intestinum bellum quod inter nos factum est: nunquam enim tam horrendum & ingens monstrum domari potuit, quod Herculeam clauam etiam retundit. BRA. Nescio an tu potius, uel illa monstrum sit. Quippe tu nunquam domitus es: sed continuè furiali incessu, & non humano processisti. SEN. Non licet uirum ab uxore domari, & dorso muliebres clitellas gestare. BRA. Hoc est illud quod perpetua bella inter uos facit. De te autẽ plurimum miror, quem plerunq; uiderim famulum tuum, & pueros quos instituis, benignè, & piè admonere, & labores multos ut eos rectè instituas pateris, tamen quando & quoties lubet expellere potes, & illi sponte abire: non potes autem pusillum tolerare, ut uxorem propriã edoceas, quæ uelis nolis tua est. Eadem domo uiuitis, eidem mense accumbitis, eodem cubiculo acquiescitis, eodem toro cubatis, communes filiorum parentes estis bonæ & malæ fortunæ participes, quam et si uolueris, expellere

non potes, nec ipsa sponte discedere, sed te ad cineres usq; comitabitur. SEN. Libenter scirem quomodo uxorem tuam mitiorem reddideris: nam discens forte imitabor, & quod superest mihi uitæ, quietius transigam. BRA. Rem (ut arbitror) difficillimam aggredieris. nam psitaci rostrum nactus es: tamen non grauabor meum et uerum has feras cicurãdi modum edocere. Principio, Antiquum morẽ considerare cœpi, quo uxor maritum, & maritus uxorem emebat. id interpretatur Plutarchus, ex hoc significari, inter uirum & uxorem æqualitatem quandam esse debere, ut uterque alteri sponte obtemperet. Cuius rei erant illa uerba solennia: Si fueris mihi Caius, ero tibi Caia. Deinde mihi ex instituto proposui, hoc momentaneum uitæ spatium in perpetua animi pace, quiete, & tranquillitate percurrendũ esse: propterea primis illis diebus à nuptijs omnia agere cœpi quæ uxori meæ placere preuidebam, explorabamq; ab ancillis, à sorore, & alijs, an quicquã noscerẽt quod uxori meæ placeret, quod illi gratum foret & iocundum, & nihil intentatum omittabam, quin efficerem, tu in omnibus illi satisfacerẽ, & sua uota implerẽ. Illa uicißim ita me amare cœpit, ut quicquid cogitat, quicquid agit, in meũ solatium sint, et nihil aliud animo habet, quàm mihi grata parare. Quippe in dies nouas dapes, nouos intinctus & scitamẽta, noua obsonia quæ meo palato sapiant, perquirit. Si quandoq; in habitu corporis, & uestium genere mihi displicuerit, non arguo, nõ reprehendo, non exclamo, iubens ut hanc uel illam uestem dimittat, ut manicas aut torale mutet, ut uittas, in=

fulasue alio more gestet. Sed mihi fabellam quandam fingo: in templo mulierem uidisse tali habitu, taliq; mitra redimitam, quæ mihi adeò placuerit, ut oculis meis nihil unquã gratius occurrerit. Sequenti die aliam mulierem me uidisse refero, quæ ob uestium lacinias, ob uittarum uarietatem adeò mihi displicuerit, ut eam magis quàm Tisiphonem abhorrerem, & quam nullo pretio matrimonio mihi iunctam esse uelim. Hæc audiens uxor mea uestes me inscio mutabat, uitasq; ut mihi gratum erat, aptabat. Itaq; pacificè, summo cum amore & beneuolentia ad frugem redibat. SEN. Vir sum ego qui hæc pati non possem, & cui has feras emperiose potius quàm blandè uincendas esse uidetur. BRA. Tuam tamen ad hanc usq; tam longæuam ætatem uincere non potuisti. SEN. Nec (ut arbitror) posthac uincam, nisi interfecero, aut spontanea morte decedat. BRA. Ego autem meam mihi cicurem, blandam, meisq; uotis commodam re minima reddidi. Nec dubito me oppositum facturum fuisse, si contumelijs, aut uerberibus illã peruincere uoluissem. SEN. Nunquam in iram in tanto tempore prorupistis? BRA. Nunquam. SEN. Quid agere si tuos nummos expenderet, tuaq; bona dilapidaret? BRA. Imo ingenuè tibi dicam: primis illis mensibus à nuptijs claues cubiculorum quorundã seruabam, in quibus pauca illa pecuniola quam habebam, & alia quædam domestica bona aurea & argentea condebantur, quoad eius mores occultè expertus essem. Sed postquam mihi filios peperit, quod statim post nonum mensem accidere nosti, uniuersis bonis meis sumptis, et tota illa pe-

cuniola quam habebam, omnia illi præsentaui, & in eius ditionem dedi, his uerbis usus: Cassandra soror, hæc tua sunt, & natorum tuorum, si placet expendas atque profundas, tibi enim filijsq; profundes. Si parca eris, tibi, filijsq; parces, nunc enim peperisti, & iterum plena es, quantum in me sit, uel parcas sis uel prodiga, nihil refert: mihi enim uel hic uel alibi nihil unquam defuturum est: sed tibi, filijsq; tuis deesse posset si immatura morte præuenirer. SEN. Expendit'ne quantum lubet, & omnes mulierum cupiditates explet? BRA. Ter aut quater occultè obseruaui. magis parca est quam optarem, qui me apte natura liberalis sum. SEN. O'te felicißimum, qui adeò secundum uota uxorem instituisti. O' dignum & sanctum consortium. BRA. Hoc est quod semper optaui, quietè, pacificè, & hilari mente uitam ducere, & cuius gratia tales mores institui, quamuis à principio ab amicis quibusdam admonitus essem, ne mihi femoralia (ut uulgari adagio fertur) ab uxore imponi sinerem, sed eam iurgijs & uerberibus subiectam redderem. Quem morem semper despexi, tanquam nebulonum & indignorum hominum improborumq; putans. Etenim ingenuum existimo, nobile, ac penè diuinum, beneficijs potius & blanditijs uxorem sibi beneuolam reddere quàm minis. SEN. Deinceps & ego experiri incipiam nunquit meam mitiorē reddere poßim. BRA. Id deniq; efficies, quamuis difficillimum sit contractas rugas serico panno adimere. SE. Hæc de uxoribus satis sint. Ad id autem propter quod te uocaui descendamus. BRA. Quid est illud? SEN. Præcedenti anno promi-

ſiſti, & iureiurando affirmaſti, poſt ſimplicia medicamenta, ea compoſita, quorum apud publicos pharmacopolas uſus eſt, examinare: imò et iandiu te cœpiſſe enarrabas. Obſecro igitur atq; obteſtor, ne promiſſa reſcindas. BRAS, Promiſi equidem, ſed aliquem inuenire oportet, qui promiſſa obſeruet. Diuerſa enim ſunt promittere, atque præſtare. SEN. Imò apud probos integrosq; uiros, idem planè eſt promittere & preſtare. BRA. Ita certè eſt, & probus uir nunquam iureiurando affirmare aut negare debet, ſed ſimpliciſsimis particulis, eſt, & non, continuè loqui. Quum igitur compoſita medicamenta examinare promiſerim, quando opus erit & tibi lubebit, ita efficiã, ut tu uoti compos fias, et ego promiſſa non reſcindam. Oro autem, ne in præſenti me impedias cœnam petentem, & ingenti fame oppreſſum. SEN. Et ego apud te cœnabo, ne alia occaſione data laborem ſubterfugias, et apprimè opto hac die notatu digna felici omine incipiamus. BRA. Quid prohibet depoſita ueſte, cùm domi ſimus, iam incipere? SEN. Omnia compoſita medicamenta quæ iu officinis habemus una ſcheda ſecundum hunc ordinem deſcripſi, ut omnes ſyrupi ſimul eſſent, omnia eclegmata ſimul, omnia unguenta ſimul, & eundem ordinem in cæteris ſeruo. BRA. In his diſponendis ordinem'ne ſeruas? ut ſyrupi frigidi uno ordine, & calidi alio diſponantur? SEN. Nullum ordinem ſeruaui, ſed ut mihi offerebantur diſpoſita ſunt. BRA. Erit igitur idem ordo qualis in ſimplicibus fuit. SEN. Talis planè. BRAS. Quæ autem ſeries inter compoſita alias antecedit? SEN. Primam ſeriem

riem Syrupis dedi, & inter illos, is qui de corticibus citri nuncupatur, primum locum obtinet. BRA. De his rebus tractaturi id in primis admonere uolo, cum in his compositis de simplicibus sermo erit, ad ea recurrere oportet, quæ in examine simplicium scripta reliquimus, nisi aliqua sint, quæ incuria eo libro omiserimus, hæc enim isto loco exponemus. Nunc autem syrupi de corticibus citri compositionem enarra. SEN. Ita apud Mesuen ferè legitur: Recipe corticũ pomorum citri recentium lbram unam, in quinque libras aquæ fontium bulliant ad consumptionem duarum partium, & cum una zuchari libra fiat syrupus, & cum quatuor musci granis condiatur. Nec desunt qui in Iuleb proijciũt ex corticibus citrorum partes cõuenientes, & propriæ quando uicinatur complexioni cocturæ eius, & est delectabilis, & quando submergitur in aqua decoctionis citri seta tincta ex chesmes, tunc est excellentior. Hæc Mesues nunc syrupum describens. BRA. Imo & alij omnes hoc modo describunt. SEN. Reperitur ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Nusquam inuenire licuit: imo paucißimas huius generis potiones antiqui scriptis mandarunt, & paucißimis utebantur. SEN. ergo syruporum mos antiquus non est. BRAS. Non more nostro: quoniam apud antiquos oxymel, hidromel, ptisana, & quædam alia non multa inueniuntur: nec in diluculo propinabantur, ut nunc fit, sed in februum ardoribus pro sit sedanda, & ad aperiendum qualibet hora diei, cum opus esset. SEN Mirum mihi uidetur antiquiores concoctricibus potionibs usos non esse. BRA.

Syrupus de corticibus citri.

Syrupis, an antiqui vterentur.

Imò maxime usi sunt, & plerunque Galenus concoquit melicratum ex hyssopo, hydromel & oxymel tribuens. SEN. Arbitrabar id nomen syrupus Græcum esse, & ex antiquißimis autoribus sumptum. BRAS. Græcum certe est, & à Græca lingua deflexum, & potius synopus, quàm syrupus proferendum esset: unde Græci succum ὀπόν uocant. fiunt autem potißimum ex succis synopi, usus autem fecit, ut syrupi dicerentur: quamuis Hermolaus à Syria dictos putet, & alij à σύρω, quod est traho, & ὀπὸς succus. SEN. Non possum aliqua ratione arbitrari antiquos Græcos non habuisse syrupos. BRAS. Potiones habebant, sed quæ potius uinum, quàm aquam reciperent. SEN. Non ne aliquibus nominibus eas appellabant? BRAS. Quis hoc ignorat? nam πρόπομα, & προπόματα appellabant, nos præpotionem, & propinationes Latine interpretari possumus. longè autem à syrupis quibus nūc utimur absunt. Quippe Aètius capite CXXV. libro XIII. potiones ex melle & uino confectas προπόματα peculiariter appellari tradit. Et Alexander Trallianus libro III. capite XLIII. (alijs locis omißis) propomata facit ex aniso, apio, althæa, absinthio, malis medicis, mastiche ad colli dolorem repellendum, pro hydrope autem capite trigesimoprimo propoma ex absinthio, caßia id est nostra uocata canella, spica nardi, & apio componit. Quæ potiones nostrorum syruporum naturā sapere uidentur. Sed in uino potißimum parabant, & ex melle, quia illis nostrum saccharum deerat. Quandoque tamen idem Trallianus inflammatione iocineris, potiones ex aqua per

Præpotio & Propinatio antiquorum.

decoctionem tribuit, quæ recentium syruporum uice funguntur, ut ex apij decoctione, quæ potionum genera Græci ἀπόζεμα uocant. est autem capite XV. tertij libri, ex quibus certè habetur his potionibus humores con coxisse: & per potiones etiam capite XXVIII. concoquit? & capite XXIX. Quid autē opus est loca addu cere? quippe constat concoctricibus potionibus totum Trallianum scatere, licet alterius compositionis, & modi sint, quàm hic, quas nos syrupos uocamus, tamen in eundem finem factæ pro concoquenda materia. Nec túrberis quòd aliàs dixerim calorem naturalem eum esse qui materiam uerè concoquit, nunc autem hoc munus syrupis attribuam, quia ita esse constat solum calorem naturalem uerè concoquere, Syrupos autem ideo concoquere quia naturalem calorem augent, ideo in syruporum genere præsertim recentiorum multi sunt qui tantum alterant, & non digerunt, quia nec naturalem calorem augent, nec illi opem præstant, sed uel solùm infrigidant, uel alia qualitate corpus afficiunt: ea autem apud Galenum potißimè concoquunt quæ humores extenuant, propterea XXIIII. Aphorism. primi libri Galenus humores extenuat quos uult purgare Melicrato ex hyssopo, uel origano, uel tragorigano, uel thymo, uel pulegio, quæ ab eodem autore in lib. Quos oporteat purgare, quo tempore, & quibus medicamentis, referuntur. SEN. Quomodo interpretari potest id uocabulum ἀπόζεμα? BRA. Defrutum seu deferuefactum à ζέω ferueo. Erant autem ex herbis uel radicibus decocta, quæ frequenter post catapotia exhibebant. Imò &

ἀπόζεμα

apud Paulum Aeginetam multæ potiones reperiuntur, quibus humores concoquebat: & apud Aetium imò & ante hos Oribasius sardus, qui pené diuinus creditus est, ut illo uersiculo circunfertur, ἀξῖος δυσεις δῖος ὀρειβάσιος, hoc est dignus honore Deûm Dius Oribasius tertio libro potiones scribit, quæ uim concoquendi habent, & quæ a Græcis ἡδέα & ὠφέλιμα, id est suauia, & utilia nuncupantur Galenus præterea aquã hordei, mulsum oxymel, & ante ipsum Hippocrates ægris propinarunt constatq; apud Dioscoridem & Galenũ plura uinorum genera fictitia quibus ægri, utebantur, quæ uim nostrorum syruporum habere certum est. Ex his igitur inferendum putamus aduersus quosdam recentes sciolos qui syruporum usus demunt, Antiquiores autores multa habuisse syrupis nostris ꝓportionata, licet syrupis nostris non uterentur nec componere scirent, illis tamen materias concoquebat nam: & extenuabant, & uias parabant ubi opus erat. Si autem uoluerim per Hippocratis, Galeni, Pauli, Aetij, Sorani, (si is liber Sorani sit qui publicè circunfertur) Tralliani, Aureliani, Celsi loca edocere Antiquos potionibus concoquentibus usos esse, ex solis autorum sentẽtijs liber in iustum uolumen cresceret, & institutum nostrum omittere oporteret. SEN. Satius duco syrupos trutina perpendere, & uno uerbo contentos esse, Antiquiores morborũ materias potionibus concoxisse Dic autem, hic syrupus de corticibus citri iam citatus, cõuenit ne, an quicquam illi addi oportet? BRA. Præter ea quæ à Mesue dicuntur, ualet etiam ad cerebri, et cordis affectus frigidos, & ad

ἡδέα.

omnes pituitosas ægritudines: ad has enim intemperies hoc syrupo frequentißime utor. Quippe mihi, institui ab initio & prodesse ægris & placere. SEN. Ideo optimos poëtas imitaris, qui simul & prodesse uolunt, & delectare. BRA. Imò & optimos medicos imitari studeo, qui ea sectantur, quæ ab Hypocrate in Aphorismorum libro edocentur, ubi iubet ægro paulò deteriorē cibum exhibendum esse, modo suauior sit. Ventriculus enim illum amplectitur, & melius concoquit, quàm insuauiorem & meliorem. Mihi enim illi medici semper displicuere, qui adeò seuerè suos ægros tractant tāquam tyranni, ubi mitioribus & suauioribus rebus sanare possunt: quanquam & nimis indulgentes etiam accusem, qui omnia concedunt, huic communi sententiæ innixi: Quantitas nocet, non qualitas. SEN. Si poßibile esset, omnia ad exactam regulam, id est mediocritatem ducere oporteret. Sed cùm fieri non poßit, plerunq; ægris (cùm sine periculo est) indulgere conuenit. Nos autē ad prædictum syrupum reuertamur. BRA. Vt lubet, pro citri corticibus quid sumendum sit, disputatum est an citri extima pars, id est ultimus ille cortex luteus, uel simul caro illa alba, quæ post corticem sequitur. Si cortex ille extremus sumatur, calidior est syrupus: nos autē totum id sumere consueuimus à luteo cortice usque ad succum. Ego potius laudarē ut extremus cortex cum aliqua carnis parte ad quantitatem semipollicis sumeretur. Quibus citrea poma desunt, hi ex limonū corticibus parare possunt, quāuis nulla uirtus in his corticibus in coquendo relinquatur, uel saltem pauca: propterea limonum

cortices non condiuntur. Siquis autem condire tentet, nullus sapor uel odor aut paucißimus relinquitur, demptis paruis limonibus, qui supra citra inserti sunt Hi enim & dulcem succum, & corticē citri corticibus affinem habēt. potest etiam hic syrupus ex aranciorum corticibus fieri, tamē insuaues sunt illi cortices, quia amaritudinem habent gustui ingratam, quæ adhæret uentriculo, tamen illi confert si potui detur. Cùm hic syrupus deest, plerunq; citrorum conditura utor, quæ corticum citrorum uires maximè suscipit. Id autem quod à Mesue dicitur (& sunt qui in iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes) tres sensus habere potest, Vnus est ut doceat, syrupum de corticibus citri hoc modo fieri posse, Cum iuleb sit, & prope cocturam suam peruenerit: nam (ut suo loco ostendemus) particularem cocturam exigit, in ipsum citrorum cortices pone, & ad cocturæ finem bullire sinas, Tunc syrupus de corticibus citri (præter modum iam edoctum) perfectus est. Secundus modus, qui sententiæ Mesuæ applicatur est ut ad primi syrupi modum, quando prope cocturam accedit citrorum cortices addantur, quantitati iuleb, id est iam syrupi perfectionem accipere uolentis, pro ratione tamen, ut non sit plus quàm oporteat, nec minus. Etenim in decoctione quinq; librorū aquæ libra corticū sit, & uiginti unciæ relictæ sint, & una zuchari libra addita sit, quæ ad spißitudinem facit: duæ unciæ corticum citrorum sumantur, ut syrupo uis fortior reddatur, quoniam ex longa ebullitione priores cortices uires aliquas amisisse uidentur. Itaque cor, cerebrum, & uentriculum uehemen-

tius iuuabit. Nec te lateat quod hoc nomine Iuleb ipsum syrupum intelligit, ut pluribus etiã locis uidere licebit. Tertium sensum omnes ferè pharmacopolæ sequuntur, ut non legant corticum citrorum, sed cidoniorum, quod re ipsa quidem conuenit, tamen nec ab re est, citrorum legere, & non cidoniorum, quandoquidem ex citris quocunq; anni tempore fieri poßit, ex cotoneis, nõ nisi statu tis, nisi quis sicos cortices seruet, tunc autẽ uires amittunt. Imò et annis superioribus citra sola hyeme ad nos ferebantur, nunc nullm est anni tempus, quo citra desint, imò & incorrupta seruantur, & Italia nunc citreta habet amœnißima pluribus locis opere topiario disposita, fundis mirè consita sunt. Et apud Anxures & formias. Anxur, quæ à uiarum asperitate nomen sortita est secundum recentes, tamẽ secundũ antiquos Anxur dictum est, quod ibi Iuppiter imberbis coleretur: quasi ἀνδυξυρόν, id est sine nouacula, nunc uulgo dicitur Terracina. Formiæ autẽ molla prope Caietã in uia Appia spatio tribus millibus passuũ plus minus. SEN. Multi sunt pharmacopolæ q cidoniorũ cortices in ultima coctura accipiunt, alij citrorũ. Quibus inhæres tu? BRA. Hoc nihil refert, quoniã hic syrupus à Mesue sine his paratur: Deniq; addit aliquos esse, qui prædictos cortices addere uoluerũt, propterea quoscunq; cortices sumere, non magni facerẽ. Id tamẽ summè optarẽ, ut duo syrupi ex corticibus citri pararẽtur: Vnus, qui hos cortices reciperet p aliquot dies ex aqua maceratos pro effœminatis et delicatioribus uiris. Alius ex cortice nõ macerato, pro his q amara potare nõ uererẽtur: Nam si hic cortex sine mace-

ratione ebulliat, extremam quandam amarulentiam in decoctione relinquit, quæ tamen huic syrupo efficaciores uires præstat, uel primum ex maceratis corticibus dimittas, & citrorum conditorum condimento, illius loco utaris. Hic etiã syrupus delectabilior efficietur, si in Iuleb ferè decoctum, cortices ponuntur: Nam zucharum ita densatum amaritudinem in ipsum imprimi non sinit, & ita delectabilior efficietur, sed minus efficax. SEN. In his tuis prædictis, non aderit muscus, nec seta tincta in chermes. BRA. Imò ut plurimum ex mosco componunt. An uerò seta illa in chermes tincta poni debeat, non magnifacio: quia nec Mesue dicit eam setam necessariò in huius syrupi decoctionem ingredi: imò inquit perfectiorem esse. Quod an uerum sit ambigimus. SEN. Quid sit muscus abs te discere cupio: de eo cum in simplicium examine tractare obliti sumus. BRA. Quæ de nostro uocato mosco his oculis hausi, ea audacter enarrare tentabimus. Antiqui, hoc est Hippocrates, Dioscorides, Galenus, & Plinius Galeno antiquior, & fortè in his perquirendis accuratior, nusquam de mosco locuti sunt: intelligo autem de nostro uocato mosco odorato, quia muscum herbam & marinum muscum ad unguem pertractarunt. De mosco autem uel moscato nihil unquam apud hos inuenire licuit. Græci autem posteriores ut Aëtius, & Paulus, musci quidem uel mosci meminerunt, quid autem sit non exponunt, sed apud ipsos in cõpositionibus quibusdam mixtus inuenitur, ut apud Aëtium legere potes libro XVI cap. CXVI. & deinceps in omnibus cõpositionibus quas moscatas appellat, quia

Muscus.

moſcum recipiunt, in ipſis mixtum inuenies. SE. Quo-
modo proferendum eſt muſcus uel moſchus? BRA. Nos
muſcum & muſcatum dicimus, et apud Plinium muſcus
herba in Cyrenaica prouincia odorata naſcitur. Græci
poſteriores moſcum appellant, Mauritani Miſch. Non
eſt mihi curæ quomodocunq; nuncupatur, uel cum aſpi-
ratione, uel ſine aſpiratione ſcribatur, quoniã nulli ſunt
probati autores qui de eo loquantur: Suaderem tamen
quòd poſteriores Græcos imitaremur, Moſchum dicen-
tes. Quod nomen hinc nonnulli dictum putãt, quia Græ-
ci animal hoc ex quo moſchus colligitur, uitulorum co-
lorem habere iudicarunt, quos μοχους μοχοάρια ap-
pellant: Alij inquiunt ita appellari, quia Græci primos
ſtolones μοχους uocant. Moſchus autẽ odoratus, eſt tan-
quã in eo animãte ſtolo. Quicquid tamen ſit, cùm Miſch
Afrum nomen eſſe nouerim, & in Africa potiſsimũ hæc
animalia naſcantur, arbitror à Miſch moſchum recen-
tes Grecos deflexiſſe, fit autem hoc modo: Animal eſt
(quod Alphonſus illuſtriſs. Ferrariæ Dux quandoq; in
delicijs habuit in ſua Padana inſula quæ Alcinoi hortos
æquat) in Aegypto, & pluribus Africæ locis in colore
ceruo ſimile, dorcade aut capreolo paulò maius, & non
nunquàm æquale. in figura capreolo ſimile, ungues mul-
tifidos habens ut capreolus, agile ualde, & uelociſsimè
currens, quod incolæ gazellam appellant, Nos capream
uel dorcadem peregrinam nuncupare poſſumus: quam-
uis nonnulli uoluerint, diuerſum animal à gazella eſſe,
id in quo naſcitur moſchus. Quicquid tamen ſit, quia de
incertis nominibus cura eſſe non debet, illis inhæremus,

qui ex illis partibus proficiſcentes gazellā appellari dicunt. Venetijs mercatores uidimus qui illuſtriſsimo Alphonſo Duci Ferrariæ gazellā uendere cupiebant, moſchum in foliculo habentem: Quippe in hoc animante ſuperfluus ſanguis circa umbilici partes colligitur, qui ſanguis primo fœtet, deinde paulatim maturatur, quouſq; ad ſuppurationē perueniat, & magis ac magis cōtinuò redolet: Ineſt autē his belluis naturalis inſtinctus, cum huius abſceſſus maturitatem perſentiunt, lapidibus atq; arboribus tumorem confricant, quoad duram pellem extenuantes pus exeat, quod odoratiſsimū eſt: hoc incolæ colligunt, & eſt moſchus odoratiſsimus qui ſponte fit, & ui ab animali nō demitur: Tamē ſi in ea ultima maturitate ab animali ſumeretur eandem ferè perfectionem haberet. Qui autem colligunt, folliculos ex alijs gazellis abreptos habent, quos implent hoc perfecto pure, antequam maturuerit graue olet. Venetijs Gazellæ folliculum odorare uolui cùm eſſet animali iunctus, omnino grauem odorem habebat, quia nondum ad maturitatem puenerat. Si autem accedat ab animali auferri antequam abſceſſus cōcoctus ſit, ut auferri debeat concoquitur quidem, ſed ineptius olet. Ad nos perfectus in copia non affertur, ſed folliculi ſolū ui ab animali abrepti, ex orientalibus et occidētalibus partibus ad nos cōportatur: perfectior eſt ex oriente allatus, præſertim ex illis partibus in quibus nardus, & odoratæ herbæ naſcūtur. Si folliculus ab animali dematur, ad moſhcū progignendum deinceps aptum nō eſt. At ſi ſpōte ſua exeat in maturitate cō fricando, tunc iterū atq; ſæpius moſchum facit. Eiuſmo-

di animalia moschum quidem maturāt apud nos si habuerint quando conuehuntur, illa, etenim sanies ad cocturam ueuit, tamen iterum nō emittit pus, aut inepte emittit. Quod ratione cœli, aëris, & earum rerum quibus uiuit euenire arbitror. Nec aliud excogitare possū quàm tumorem illum, præter naturam toties repetitum materiam esse, quæ naturaliter in eo animāte per illam uiam p modū crisis expellatur. Sicut in multis alijs menstrua sunt: nec id animal diu uiuere posse nisi ita expurgetur, propterea in nostro cœlo breui expirat Nunc in mentem uenit, quòd odoratissimū moschum Venetijs uiderim, subnigrum, quem mercator quidam habebat, & ex prouincia Cathai se attulisse fatebatur, iter non ineptū sibi fingens per mare Euxinum, Colchū, Ibericham, albaniam, quo ad in Scythiam peruenerit: Est enim Cathai regio Scythiæ extra Imaum pars. Nec mirū uideatur, quoniā eo loco regio est à Ptolemæo undecima Asiæ tabula Rādamar costra nuncupata, in qua nardus abūdat, et quam Setus fluuius alluit: incolæ regionem, ubi optimus moschus nascitur, Ergimul uocant, particularem uerò urbem, Singui. SEN. Mirum est quomodo pus adeò redolere possit. BRA. Non mirum, quia omnibus non redolet, imò aliquibus ita displicet, ut noceat, alij odorantes capitis dolorem incurrunt, alij attonitum morbum, Mulieres præfocationem uteri. Nobis humanum stercus mirè displicet, non solùm ob odorem, sed & uisu, tamen canes & gallinæ eo uescuntur, tanquam re odoratissima, quia eorum odoratus à nostro longè diuersus est, & multa brutis sapiunt, que nobis amara uidentur:

ideo non mirum si hominibus id, quod pus est alterius animantis, redoleat, cùm in maturitatē peruenerit. SE. Nunquam deinceps hoc pure in cōdimentis utar. BRA. Multa dimitttere oporteret, si unde ueniant, et quid sint considerentur: quæ tamē optima opsonia sunt, uel ex ijs saltē optima parantur: sed quod intrat per os non coinquinat hominē, iuxta CHRISTI sospitatoris sententiā Si harum rerum rationem habere uolueris, unquam pinguis fies. SEN. Dicas, qua qualitate moschus insigniatur. Calidum esse nemo dubitat, & etiam caliditate insigni, quod sanguinis cōcoctio indicare potest, præter experientiam, que rerum magistra est. Si enim corpori nostro applicetur, manifestißimè calefacit. BRA. Varias et diuersas partes habere facilè deprehēdi potest. Quod siccitatem habeat, ex eo uidetur, quia si corpori nostro applicetur exiccat, & præterea odor in sicco fundantur ut Aristoteles in Meteoris, & in libris de Anima docet. habet præterea suauitatem annexam, qua multorum capita agrauantur & replentur. Auicenna calidū & siccum esse in secundo ordine iudicauit. Nos autem ab eo multas partes humidas nō remouemus, & humiditas eius multum crassa est. Additq; Auicenna citrinum, id est luteum cæteris perfectiorem esse Nos autem huius coloris moschum nunquā uidimus, nisi per citrinum ferrugineū colorem habentem intelligat. Hæc de moschi generatione & qualitatibus. SEN. Post moschum quid granum sit apud antiquos scire percupio, ne errē in moschi pondere, quod grana quatuor esse debet: uideo autem aliquos siliquæ semen, alios triticum, alios hordeū sumere.

BRA. Ne ſis mihi in hac re moleſtus, quoniam de ponderibus aliàs ſeorſum tractabimus, rem optimè oſtendentes, non ex aliorum ſcriptis, ſed ad oculos: quia nobis inſtitutum eſt, potius ſenſibus loqui, quàm aliorum ſcripta imitari, præſertim ubi ex antiquis ſenſatæ rationes habentur. SEN. Magnam moſchi copiam ſingulis annis iunioribus uendo ad uenerem excitandam. BRA. Id mirè facit, ſi cum oleo cicino quod uos de Kerua appellatis, componatur: imo ſi uirile membrum eo ungatur, adeò mulieres in Venerem proritat, ut uarijs & inuſitatis motibus clunes moueant. Id faciunt qui in ſui gratiam & amorem mulieres ducere cupiunt: quod indicium eſt calidum atque ſiccum eſſe: eius etiam odore uterus mirè trahitur, propterea eius uſus in peſſarijs maximus eſt, præſertim in uteri ſtrangulatu. SEN. Ingreditur & hanc compoſitionem ſeta in hermes tincta. BRA. Id ex duabus cauſis factum Arabes putant. Primo, quia ſetam cōfortare cor arbitrātur, ut Serapio capite XXVIII. Aggregationis, & Auicenna in libello de uiribus cordis ſcriptum reliquere. Secundo, putant chermes, & ipſum cordis confortatiuum eſſe, & ſetam calidam & ſiccam cum temperamento. SEN. Es ne tu alterius ſententiæ BRA. In hac re quicquid ſenſerim eno dare tentabo. De ſeta in primis ſermonem faciens, quam antiqui ſericum appellarunt in . Italia antiquiori tempore non naſcebatur: nunc paßim habetur: & omnes Ferrarienſes mulieres ferè eius natales norunt & artificium. Vnum tamen eſt quo moueor ut non poßim noſtram uocatam ſetam ſericum appellare: quia ſericum ex arbore depectitur

Moſchus ad Venerē excitat.

Seta

Sericum.

Seres. apud Seres. Sunt autem Seres populi in scythia extra Imaum montem, ut Ptolemæus XI. Asiæ tabula docet: in quo loco sericũ nasci capite XVII. VI. lib. Plinius scribit inquiens: Seres, lanicio syluarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus: fœminis nostris labor, redordiendi fila, rursumq; texendi: Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat: Seres mites quidem, sed et ipsi feris persimiles, cœtũ reliquorũ mortalium fugiunt, cum commercia expetant. Hactenus Plinius. Ex quibus colligere licet supra arbores, & arborum folia sericum nasci, & à uermiculo non fieri. Aliàs autem arbitratus sum, uermes supra arbores suapte natura ascendere, ibiq; & depasci, & sericum facere: at supra folia fieri planè cõstat. Hos populos Ptolemæus Sericos appellat, ubi Serici montes sunt: quamuis Plinius Series uocet. Sericum nunquam uidimus quod sciamus, tamen Scythicas uestes, mappasq; Scythicas & sudariola obseruauimus, quæ ex alia materia esse quàm sit nostra seta comperimus. Cũ Plinio Vergilius est, inquiens: Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. et Ausonius in singulari Ser dicit, in plurali Seres. Quod præcitato Vergilij loco Seruius animaduertit: est autem Ausonij carmen, Iam pelago uolitat mercator uestifluus Ser. Ex his igitur constat Antiquorum sericum nostrum non esse, quia ipsi è folijs lanuginem quandam aqua depectebant, deinde filabant, ut deniq; telas contexerent. Sed de quo miror Pausanias est qui non uult sericum dici eo quòd apud Seres nascatur, sed potius Seres à serico denominationem habere.

Nam Ser eſt (ut inquit) nomen uermiculi qui ſericum fa- cit, à quo & ſericum et Seres denominantur. Quod an uerum ſit, non reperio: imò oppoſitum conſtat, ut Solinus capite LVIII. teſtatur, idem ferè cum Plinio ſcribens. Inquit enim: In tractu eius oræ, quæ ſpectat æſtiuũ orientem ultra inhumanos Scythas, primos hominũ Seres cognoſcimus, qui aquarum aſpergine mundatis frondibus uellera arborum adminiculo depectunt, liquoris & lanuginis teneram ſuptilitatem more domant ad obſequium: hoc illud eſt ſericum in uſum publicum damno ſeueritatis admiſſum, & quo oſtentare potius corpora, quàm ueſtire, primò fœminis, nunc etiam uiris perſuaſit luxuriæ libido. Et reliqua de earum gentiũ moribus, quæ & Plinius & ipſe referunt. Ex quibus habetur, arboris lanam potius eſſe ſericum, quàm noſtra à uermiculo facta ſeta: quamuis ſerici nomen ad omnes arbores lanigeras uſurpemus. Conſtat equidem apud alias plures gentes, præter Serias lanigeras arbores inueniri. Omnis autem eius generis lanugo ſericum dicitur, quia ea quæ apud Seres naſcitur cæteris perfectior eſt, unde per excellentiam aliæ lanugines ſericum appellantur, tamẽ & ſuo particulari nomine inſignita ſunt plinius capite XI. lib. XII. in Perſia Goſopinos arbores appellat, qui circa fruticem lanuginem habent, ex quibus lintea fiunt Indicis præſtantiora. In Arabia præterea Cyna arbor reperitur, ex qua ueſtes fiunt: & Inſula eſt in Perſia, quam Plinius capite decimo, XII. libri. Tylus uocat, in qua arbor eſt cucurbitam faciens cotonei mâli amplitudine, quæ maturitate ruptæ oſtendunt lanuginis

Ser.

pilos, ex quibus ueſtes pretioſo linteo faciũt. Hæc omnia à nobis ſerica nuncupatur: quãuis Plinius dicat has arbores lanigeras eſſe alio modo quàm ſerum. Si autẽ rem interius contemplari uoluerimus, ex his telæ fiunt quæ à nobis bombycinæ appellãtur: Nos etenim herbam habemus, ex qua bombycinæ ueſtes ita à nobis uocatæ fiũt, quas Latinè Goſopinas dicere poſſumus. Ea autem lana ab aliquibus inter lina numeratur, unde xylina dicũtur: quamuis ab alijs inter lanas eſſe iudicentur. Plinius inter lini genera xylon numerauit, unde xilina lina. Adde quòd capite primo libro XIX. etiam Goſopium uocat. Nos omnia ea, quæ ex arbore, uel herba naſcuntur, potius inter lina numerare ſuademus, quæ autẽ ex animalibus inter lanas: quamuis inter hæc etiam non multum diſcriminis facere, nec cum alio, qui ſecus dixerit, digladiari uoluerim. Sunt uerò qui contenderint Seres idem ſericum habere, quod apud nos eſt, & illud uermiculos facere, nec ſupra folia naſci, cuius ſententiæ Volateranus eſt, cui non ſolùm non aſſentimus, ſed de eo miramur, qui Plinium quem non rectè intelligit, reprehendit: namque dicit non naſci ſupra folia, niſi illuc uermiculi ſcãderint. Sumit autem argumentum Volateranus ex Vergilio ſecundo Georgicorum ſuprà citato, dicente, Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. Addit Pauſaniæ autoritatem in fine ſexti libri dicentem σὴρ appellari uermiculum, id eſt ſer, quo ſericum fit, unde Seres populi apud Indos, quòd his potiſsimè abundent. Addit & procopij ſententiam de ſerico in Europam aduecto, hoc autem eſt primo libro belli perſici, ubi inquit: Ad Iuſtinianum

princi

principem duos monachos eius ſemen (ego potius oua, quàm ſemen nuncuparem) ex Serinda Indiæ ciuitate Conſtantinopolim attuliſſe : ex eoq; deinde ſub fimo poſito paulatim uermiculos emerſiße, qui mori folijs enutriti ſericum fecere. Inde transfuſum eſt per reliquam Europam. Vt autem Volaterani ſententiam magis affirmemus, ea addã, quæ à Diuo Ambroſio capite XXIII. quinti Hexamerôn dicuntur, ubi inquit : Et quia de uolatilibus dicimus, non putamus alienũ ea complecti, quæ de uerme Indico tradit hiſtoria, uel eormu relatio qui uidere potuerunt, fortè hic corniger uermis conuerti primum in ſpeciẽ caulis utq; in eam mutari naturam in proceſſu quodam fieri bombilis, nec eam tamen formam figuramq; cuſtodit, ſed laxis, & latioribus folijs uidetur pennas aſſumere. Huc accedat pro Volaterano Seruij teſtimonium, qui ſecundo Georgic. inquit, Apud Indos & Seres ſunt quidam in arboribus uermes, qui bombices appellantur, qui in aranenarum morem fila tenuißima deducunt, unde eſt ſericum : nam lanam arboream accipere non poſſumus, quæ ubiq; procreatur. ex quo Seruij teſtimonio ſumi poteſt, apud Seres uermiculos eſſe, qui bombices dicuntur, ſericum facientes: & non eſſe lanam ſupra arbores, quia hæc ubiq; habetur. Accedat in hunc cumulum, quòd aqua calida ſericum noſtrum deducitur. Nec prætermittamus Suidæ teſtimonium, qui idem refert quod à Procopio dictum eſt, duos peregrinos ſeniores uel preſbyteros, non autem Monachos, ut Procopij interpres retulit, & etiam à uolaterano refertur: quanquàm non dubitem Iuſtiniani tempore monachos fuiſſe,

hi ad Iustinianũ detulere. Suidæ autẽ uerba (ne fortè desi
deres) hæc sũt Σῆρες ἔθνος. ἔνθα ἡ μέταξα γίνεται.
ἐξ ἧς καὶ σηρικὰ τὰ ἐκ μετάξης ὑφασμένα λέγονται.
καὶ σὴρ, σηρός, ὁ σκώληξ. σηρικὴ, ὅτι ἡ μέταξά ἐστιν,
ἐξ ἧς εἰώθεσαν τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι ἣν πάλαι μὲν
Ἕλληνες μηδικὴν ἐκάλουν· τὰ δὲ νῦν σηρικὴν ὀνο-
μάζουσιν. ἐπὶ δὲ ἰουστινιανοῦ πρὸς αἰθίοπας πρεσβεύ-
ονται ῥωμαῖοι, ὅπως οἱ αἰθίοπες ὠνούμενοι τὴν μέ-
ταξαν ἐξ ἰνδῶν, ἀποδιδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς ῥω-
μαίους αὐτοὶ μὲν κύριοι γένωνται, μεγάλων χρημά-
των. ῥωμαίοις δὲ τοῦτο ποιήσωσι κερδαίνειν μόνον,
ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν
χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν, καὶ σηρικὸν
νῆμα, καὶ σηρικὰ ἱμάτια. quem si interpretari uoluę-
rimus, hæc dicit: Seres gens, apud quam ea, quæ uulgo à
nostris seta dicitur à Græcis metaxa, gignitur: unde &
serica dicuntur, quæ sunt ex seta contexta: & ser seris
uermiculus. Sericum idem est quod metaxa, id est seta: ex
quo consueuerunt uestem conficere: quam olim Græci
medicam uocabant: nunc sericam dicunt. Tempore Iusti-
niani imperatoris Romani ad Aethiopas legationem mi
serunt: ut Aethiopes ementes sericum ab Indis & id per
manus tradentes Romanis: ipsi quidem magnam pecunia
rum uim compararent: Romani uerò hoc unum lucrifa-
cerent: ne cogerentur in hostes suam pecuniam transfun-
dere: hinc dicitur & filum sericum, et sericum uestimen-
tum. Nos autẽ ab his dissentire cogimur, quicũq; hi sint
qui Plinio aduersari uolũt, quippe scimus sericum apud

Seres in arborum folijs nasci, tanquam lanugo, ut supra cotonea mala lanuginem uidemus. Ampla autem est, & oblonga apud Seres, ut filari poßit: quod non solùm ex Plinij testimonio scio, sed uiros allocutus sum, qui totam Scytiam peragrarunt, hi referunt supra arborum folia nasci, & ipsa folia reduci. Huc afferam Amiani Marcellini testimonium, qui lib. XXIII. idem cum Plinio sentit inquiens, Agũt ipsi quietius Seres, armorum semper & præliorum expertes, utiq; hominibus sedatis, & placidum est otium uoluptabile, nulli finitimorum molesti. Cœli apud eos iucũda, salubrisq; temperies, aëris facies munda, leuiumq; uentorum commodißimus flatus, & abundè syluæ sublucidæ, à quibus arborum fœtus aquarũ aspergínibus crebris uelut quædam uellera mollientes ex lanugine & liquore mixtam subtilitatem tenerrimã pectunt, nentesq; subtegmina conficiunt sericum, ad usus antehac nobilium, nunc etiam infirmorum sine ulla discretione proficiẽs. Ipsi præter alios frugalißimi, pacatioris uitæ cultores, uitant reliquorũ mortalium cœtus, cumq; ad coëmenda fila uel quædam alia transeunt flumen aduenæ, nulla sermonum uice propositarum rerum pretia solis oculis æstimãt, & ita sunt abstinentes apud tradentes genita, nihil ipsi comparant aduentitium. Ex quibus manifestè colligitur Marcellinum idem cum Plinio sentire, & uerè sentire: eos autẽ longe decipi qui aliter sentiant: nam sericum uerè lanugo est supra arborum folia concrescens. SEN. Autores tamẽ, quibus innitũtur, despiciendi non sunt. BRA. Non equidẽ si ab illis intelligerentur. SEN. Volateranus igitur autores non intelligit?

BRA. Non lubet ſupra hanc rem iudiciũ ferre, fuit equidem uir multæ lectionis Volateranus, ſed non multi iudicij, qui non animaduertit alios autores à Plinio aberrare potuiſſe. nempe difficile eſt Plinium ſummum uirum taxare, non quia & ipſe uir non ſit, ſed difficile, quia niſi certas, & ſtatutas rationes habeamus, ſilendũ potius eſt, quàm incerta effutire. Vt autem exquiſitius recẽtiorum errores oſtendam, qui uolũt apud Seres uermiculos eſſe ſupra arbores, & non foliorũ lanugines, id ſcire te uolo apud antiquiores noſtrum ſericum bombycẽ appellari: nam ut Plinius lib. XI. cap. XXII. docet, in Aſſyria genus eſt bõbycum nidos luto facientiũ, & ceram longe copioſius quàm apes parientiũ. hic non eſt uermiculus iſte qui noſtram ſetam facit, ſed æruce genus eſt. Deinde addit eſſe aliam originem huius uermis: nam habet duo ueluti cornua, nec is eſt qui noſtrã ſetam faciat. Poſtea inquit: fit bombilis, ex quo necydalus, ex hoc in ſex menſibus bombyces telas aranearum more texũt ad ueſtem, ad luxum uirorum ac fœminarum, quæ bombycina appellatur: hic eſt ille uermiculus, cuius oua inter mammas noſtræ mulieres fouent, & uermiculi naſcuntur ſetifici paſſim per totam Italiam nũc, de quo elegantiſſimè Hieronymus Vidas Mãtuanus cecinit. SEN. Igitur noſtra ſeta apud antiquos bombyx erat? BRA. Erat equidem, & Plinius cap. XXIII. eiuſdem lib. XI. tertium genus ponit in Co inſula inuentum, quod proprie ad nos perlatum eſt in Italiam ex folijs arborum caducis natum: et hoc eſt ex quo propriè noſtra uocata ſeta fit: & quamuis ex cupreſſi, terebinthi, fraxnaq; folijs naſcatur, &

furfure pascerent, tamē inuentum est temporis processu morum maximè amare, quamuis & alia quælibet folia amet sed non ita bene setificat. Mulieres Ferrarienses in primo uere antequā mori folia eruperint (quia postrema arborum morus germinat, ideo sapientißima nuncupatur) suos uermiculos lactuca nutriunt. Vehementius nigræ mori folia amat, & propterea si hæc comederit, elegantius sericum, & abundantius facit. Nostra igitur seta sericum dici nō debet, sed bombyx, quia ita apud antiquos appellabatur. SEN. Quid ergo erit, quod uulgò bombaso dicitur? BRA. Quod ab antiquis gonsopium uocabatur, ex arboribus uel herbis, Nos cotonum uulgo dictum habemus: In Creta nascitur ex frutice paruulo, fructum similem barbatæ nuci ferentem. In Apuleia, & Oenotria etiam frequentißimū habetur, & in Maltha insula prope Siciliam, quam superioribus annis equites Hierosolymitani uel Rhodij Rhodo amissa non ui, sed proditione, sibi coloniam elegere. Nos etiam Ferrariæ cotonum uidimus, & plantauimus, ac collegimus: Quare cotonum nostrum, sericum potius appellandum ducò, quàm nostram setā: quia omnia lina (hæc ita nunc appellantur) quæ uel ex arboribus uel herbis initium sumunt potius serica nuncuparem, quam bombycem, si propriū nomen non haberent, tamen habent, quia quod apud Seres nascitur sericum dicitur: quod in Oenotria, gosipion. Nostra autem seta ab antiquis bōbyx dicta est, à nobis seta, quoniā primi panni ex ea confecti longiores uillos in morem setarum habebant: est enim seta quasi sueta in sue pilus. Illud tamē prætermitendum non est, posterio-

Σηρικόν. res Grecos hoc nomẽ ſericum, etiam noſtræ ſetæ à uermiculo factæ attribuiſſe, et σηρικὸν dixiſſe, quamuis & μέταξαν appellent. SE. Ea quæ de ſerico à te enumerata ſunt, breuibus collige. BRA. Libenter. Cotonũ uel bombaſo Goſopium eſt apud antiquos, noſtra ſeta bombyx: quamuis & recentes Græci σηρικὸν, id eſt ſericũ appellent, ſed diuerſa appellatione, quia antiquũ ſericum ita nuncupatũ eſt, quia apud Seres fit, in Scythia, id eſt Tartaria, & inde pulcherrimũ ad nos fertur, & pulcherrimas texturas Scytichas obſeruari, quæ aliã ſpeciẽ habebant quàm noſtra ſeta faciat. Noſtra autẽ ſeta dicta eſt ſericũ à ſere uermiculo ipſam faciente: ita enim hic uermis in aliquibus Indiæ partibus nũcupatur. SEN. Vnũ eſt, quo diſcrucior, quid ſcilicet ad eorũ uirorũ autoritates dicendũ ſit, qui oppoſitũ ſentire uidentur. BRA. Dicas à recentibus non rectè intelligi. Nam Vergilius pro nobis eſt quando depectunt tenuia uellera folijs: Pauſanias autem dicit Seres eſſe Indiæ populos, quamobrem opus eſt eſſe alios Seres In india, quam apud Scythas. Non defuere tamen qui proceres apud nos appellantur, dicentes Seres in India eſſe, & Scytiam eſſe Indiæ partem, qui quantum hallucinentur, clarum eſt Coſmographos conſiderantibus. Nam Scythiam diuidunt in Scythiam extra Imaum montem, et Scythiam intra Imaum montẽ: Seres et Serica regio ſunt in Scythia extra Imaũ montem, cuius termini hi ſunt, Ab occaſu habet alteram Scythiam & Sacas, à ſeptentrione terram incognitam Ptolemæo, ab ortu Sericam, à meridie partem Indiæ extra Gangem, ſimiliter Serica à meridie partem Indiæ

extra Gangem, ut uidere liceat Sericam aliā prouinciā ab India esse si in Scythia sit: si autem per se prouincia sit, adhuc ab India diuersa est, quia ad indiam à meridie terminari dicitur à Ptolemæo. Adde Indiam trans Gangem dicitur terminari ad Sericam: nam ab occasu alteram Indiam habet, & Gangem fluuium: à septentrione, Scythiam, & Sericam: ab ortu, Sinarum regionem: à meridie, Indicum pelagus. Propterea, quod à Pausania dicitur, Seres populos esse apud Indos à sere uermiculo denominatos, gētes alias esse, putare oportet, quā quæ in Serica apud Scythas uiuunt: nam India, maxima nostræ setæ copia est, cuius maximum emporium in Calechut sit: quamuis et ex Serica regione illuc afferatur. Vides etiam, quod ex Procopio adducitur esse apud Indos, nō inueniri apud probos autores, aut Serindam, aut Seres in India: arbitrorq; monachos illos non attulisse uermiculorum oua, aut ex Serica, aut ex Serinda, sed potius ex Aßiria, ubi maxima est horum uermiculorum copia, & inde Constantinopolim facilimus est transitus. Quod præter rem non est, illos monachos ex Hierusalē & partibus Syriæ uenisse, aut fortè ex Seri regione uenere, quæ in tractu est regionis Colichicæ: uel cum nostro hoc tempore in Persia, Eri, sit urbs ita fortè dicta corrupto uocabulo quasi Seri, in qua īgētißima est huius setæ copia adeò ut totus alicuius etiā magnæ urbis populus seta uestiri poßit, quæ à uermiculo fit, fortè illi monachi inde uenere. Quod uerò additū est ex Diuo Ambrosio, nihil ad rem, quia de uerme Indico sermonē habet, non autem de Serica regione, Nos autē fatemur nostrū uermiculum,

ex India allatũ esse, aut ex Eri parte Persiæ in regione quæ Chorazani nunc dicitur: quamuis & ex Colco, & ex Tyro, & ex tota Assyria potuisset Cõstãtinopolim à monachis, aut senioribus quibusdam fieri. Seruij autem testimonium satis uideretur, nisi maior esset Plinij, Marcellini Solini ac Melæ autoritas, & etiam ueritas oppugnaret: mirorq; de ipso qui dixerit, nos lanã arboreã accipere nõ posse, quæ ubiq; procreatur: quia arborea lana, quæ sericũ sit, non nisi apud Seres procreatur. SEN. Breuibus quæ dicta sunt cõclude. BR. Nostra seta apud antiquos, bombyx est apud posteriores. Sericũ, non quidem deductũ à Serica regione sed à sere uermiculo. Nostrum cotonum uel bombasum gosipion est. SEN. Fertur ne sericum ad nos è Serica regione? BRAS. Fertur quidem, & presertim pulcherrimæ uestres feruntur, sed à nobis tota ea pars Tartaria nõcupatur, quamuis post Ptolæmei tempora, regiones inuentæ sint, & potentißimi reges, ac bellicosißimæ gentes post Sericam: quippe inuẽta sunt, Tagus, Tholonia, Chairam, Cathay, et multa alia illis antiquioribus ignota, è quibus pulcherrima serica ueniunt. Habes igitur quid sericũ sit, & quòd nostra seta non sit uerè sericum. An modò seta nostra calida sit, & cor confortet, inquirendum est, quod per duos tramites agere tentabimus. Primus est, uia regia, id est experiẽtia ipsa rerum magistra, ex qua manifestè deprehenditur setam siccam esse, sed an calida sit facilè deprehendi non potest. Alia uia est ex causis rerũ sumpta, naturam horum uermiũ cõsiderãtes, & quibus nutriãtur. Nutriuntur hi uermes apud nos mari folijs, quæ sum-

Bombyx.

mopere amāt, unde ex horum foliorum qualitate, & setam esse putamus, quamuis nulla ferè sit herba, qua non saturentur: imò Ferrarienses mulieres antequam mori germinauerint, lactucæ folijs libenter pascunt: sed opus sericum totum ex moro est, morus autem frigidam temperaturam habet, ideo & sericum nostrum frigidū esse censeo. An uerò cor confortet, à nullo autore dicitur, qui fide dignus sit, Serapione & Auicenna demptis. Serapio tamen id non asserit, sed à quibusdam medicis dici asseuerauit. Nobis autem ea cordi conferre uidentur (ut Galeno placet) quæ odorata sunt, Seta autem non solùm odorata non est, sed fœtet, nisi ab alio odorē sumat: ideo à compositionibus quæ cor roborare habent, potius arcerē, quàm recipere uoluerim. SE. Tamen hic mos ualde incaluit. BRA. Quicquid sit, & quomodocunq; usus processerit, hanc esse ueritatem non solum arbitror, imò scio, & potius alicuius cor roborares, si eum serica ueste donares, quàm si libram serici comederet. SEN. Nos sericum accipimus ut chermes infectum. BRAS. Et hic alius error est priore maior, quia sericū ita infectum in primis præparatur ut colem recipere poßit: præparatur autem liquido alumine, quo primo imbuitur, liquidū autē alumen uentriculo aduersatur: quomodo igitur hic syrupus ad uentriculum ualebit? Adde postquam sericum in chermes ebullitionē immersum est, statim in rem quandam immergunt, quæ nostra lingua Mistra nūcupatur: in quam gallæ ingrediuntur, ipsi pope appellant. Suaderem igitur, ut setam in chermes tinctam non acciperes. SEN. Quid igitur sumemus? BRA. Aut nihil, aut ipsum cher-

mes sine seta. SE. Vidi, qui granum tinctorum pro chermes acciperẽt. BRA. Hi minus despiciendi sunt, quã qui setam in chermes tinctam sumunt. Sed quia facillimũ est habere chermes, ideo potius ipsum habere cures, quod etiã uili pretio assequeris, nempe Venetijs non expendes pro qualibet libra quatuor libras Venetas. Non est autẽ coccus chermes quia coccus est nostra uocata grana, quæ ex Cypro affertur, & in Italia etiã nascitur: unde multi decipiuntur qui putant chermes esse coccum. SE. Reperitur ne apud antiquos chermes? BRA. Non erat in magno usu apud eos, tamen ipsum reperio: non tamẽ sub hoc uocabulo chermes, sed sub cocco. SE. Rem inauditam dicis. BRA. Fortè magis miraberis si tibi dixero in Italia esse chermes, & in Apennino, Regium Lepidi uersus, nos excauasse, sed (ut arbitror) tincturæ ineptum, tamen experti non sumus. SE. Quid dicis excauasse? Chermes semen esse putabam. BRA. An semen sit, an non sit, ambigo: quid autem putem, aut dubitẽ afferre non grauabor. Scito ex herbarum radicibus sumi, & non esse semẽ quod extra terrã herbis insit. Ego frequenter excauaui, & granula circa radices collegi quæ breui tempore in uermiculũ transeunt. SEN. Quomodo trãsire possunt? fit ne ex semine uermis? BRA. Aperitur semẽ, et parua quædam formica alata exit, quæ auolat, exterior cortex inanis relinquitur, qui ad tincturã nihil ualet, & hic est cocci uermiculus, qui apud Diuũ Hieronymũ reperitur, & in sacris literis legitur Tinctura ex uermiculo, id est re in uermiculũ tendere, imò proprio uermiculi sanguine, in ea re quæ semẽ uidetur, uel paruum ouum incluso.

Coccus. Chermes.

SEN. Quomodo prohibetur, ne in uermiculum trãseat? BRA. Cùm ea ſemina, uel quicquid ſint, ſtatim à radice demuntur: in aliquibus locis aceto inſpergunt, ut uelox illa generatio extinguatur. In alijs locis in butyrum, aut pinguedinem iaciunt, quæ uermem extinguunt. SE. Quæ herba eſt illa, cuius radicibus inhæret chermes? BRAS. Multæ ſunt herbæ, ſed una inter alias parua inciſa multum, quæ pimpinellæ folia imitatur, tamen magis inciſa ſunt. In multis germaniæ locis colligitur, & in Polonia præſertim apud Crocouiam urbẽ regiã, circa Viſtulum flumen: imò Poloni chermes appellant cluruicel, quod etiam nomen menſis eſt, in quo potiſsimum chermes colligunt: ſolum enim apud polonos hoc mẽſe colligitur. Et quod in Polonia naſcitur, alia plura in perfectione excellit. In Hetruria quoq; naſcitur, & Hetruſci putant genus pimpinellæ eſſe, & hãc herbam ſuo uulgari nomine ſtrellam appellant, alij thrialmum. Naſcitur autem & ſub alijs herbis: nam Poloni tres herbas habent, ſub quibus naſcitur. Vna eſt, quam ipſi appellant nyedo ſpialek, putant eſſe auriculam muris, tamen nõ eſt illa Dioſcoridis, ſed ipſi ita appellant. Naſcitur & ſub parietaria et ſub ſiligine, quã Græci & Latini olyram, Poloni zito: nos ſegala uocamus. Sed hanc nõ excauãt quia maior eſt prouentus ex ſiligine quàm ex chermes. SE. Cur dubitas an ſemen ſit? BRA. Quoniã in uermiculum tranſit. SE. Apud nos etiam multa legumina uermiculi efficiuntur. BRA. Non ita cito nec uniuerſum, ſed ex corruptione una tantũ parte leguminis in uermẽ tranſeunt, qui aliam partem comedit, Quòd autem ſit ouum, & non ſemen,

mihi persuadet etiam sub uarijs herbis inueniri, unde suspicor esse aliquorum uermium oua, uel subterraneorum animalium, ut suadet illa cita uermiculi generatio: & si uermiculum uolantem digitis interfeceris, purpureum cruorem, aut purpuream humiditatem emittit, qua digiti inficiuntur: imò si in grauis chermes, quæ Venetijs uenduntur, spectes, nõnihil inest quod uermiculi colorem habet. Adde quum senescit non tingere: quod iudicium est humiditatem illam purpuream exiccari. Ideo suspicatus sum ouum esse, & non semen, & presertim, quia & illa herba pimpinellæ similis: & aliæ, in quarũ radicibus chermes inuenitur, aliud semen habent supra terrã, quo progenerãtur. SE. Quid in causa fuit, ut in hoc syrupo chermes acciperetur, & seta in eo tincta? BRA. Quid sentiã aperire enitar. Quod Græci coccum dicunt, Arabes chermes, uel chesmen appellant. Ideo ubi in arabum compositionibus ponitur chermes, coccus sumi debet, ut apud Serapionem uidere licet, cap. CCCXXI. Verùm quia granum id, setam inficimus, dicitur & ipsum chesmes, & nos charmesinũ uocamus colorẽ illum floridum, & chermes hoc granum nostra uulgari lingua. Propterea recentes in Arabum compositionibus cùm chermes inuenere, nostrum chermes accipiunt, cùm potius coccum accipere debuissent, qui est uerus Arabum chermes: ut facilè uideri potest si quis Serapionem, & Dioscoridem legat. Inquit enim Serapio: Chesmen apud Dioscoridem est arbustum, quod administratur ad accẽdendum ignem, & est medium inter arborẽ & herbam, cuius rami sunt multum suptiles, super quos sunt grana

Charmesinus color.

rotunda similia lenticulæ, quæ colliguntur & ræponuntur, & conseruantur, & conficiuntur ad tingendum. Et melior grana est illa quæ defertur ex terris quæ dicũtur Galates & andabusi, & ex Armenia, et secunda est illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus est Hispana. Reperitur autẽ in arbore glandiũ interius Calchic animal testosum paruum, simile limacijs, & colligunt illud mulieres cum ore carũ. Hæc Serapio ex sentẽtia Dioscoridis satis barbarè & infide. Cui si Dioscoridem in capite de infectorio cocco perleges, idem cum suo chesmos esse deprehendes. Inquit enim Dioschorides: Κόκκος βαφικὴ id est granum tinctorũ, surchuloso nascitur frutice, cui grana lẽticulæ adhærent: leguntur hæc ad usus componunturq; Optimũ est è Galatia & Armenia, sequẽs ex Asia, Ciliciaq;: peßimũ ex Hispania. In Cilicia è roboribus prouenit limaci paruo simile, quod loci eius mulieres exceptum ore, coccum specialiter appellant. Vbi uides chermes apud Serapionem esse Dioscoridis coccum. Quid autem per id uelit Dioscorides, quod mulieres excipiant ore, non possum aliud coniectari, quàm ita excipere ut melius seruetur, inde enim nonnihil maturitatis cõtrahitur. Aliter enim quid sentiat imaginari non poßũ, nisi codex coruptus sit, & aliquid desit: imò alias putaui coccum Dioscoridis esse nostrũ chermes, et mulieres ore accipere, ne in uermiculum transiret. Sed hoc me dimouit à tali sententia, quia dicit nasci frutice surculoso: herba autem est, ex qua nostrum chermes ortum habet: Coccus autẽ infectorius nascitur ex frutice, & de eodem loquens, dicit in Cilicia è roboribus nasci:

apparet autem quod è roboribus naſcitur, eſſe granum quod tingendo eſt, non autem chermes. Vel dicimus in codice Dioſcoridis nullum eſſe uitium, ſed locum fuiſſe ab interprete male intellectum. Cuius loci uerba ſunt: ἣν αἱ τῆδε γυναῖκες τῷ ςόματι ἀναλέγουσαι κόκκον καλοῦσιν. quæ ſic ad uerbum transferas: Quem eius loci mulieres ori colligentes, coccum uocant. Mulieres enim colligunt coccum ori, id eſt ad os tingendum ac fucandum: ut τῷ ςόματι non ſeptimi apud nos caſus, ſed datiui uim habeat. Illam autem uocem euulſum uel exceptum, de ſuo addidit interpres, neq; uſquam eſt in Græca litera. Cuius rei magnificus, & ræuerendiſsimus CAELIVS Calcagninus, uir undequaq; doctiſsimus, me attẽtum fecit. Sed ad rẽ noſtrã redeuntes, Cum in Mauritanorũ compoſitionibus chermes, aut ſetã in chermes tinctam reperies: noli chermeſinũ intelligere, ſed infecturam in coccum, id eſt in granã tinctorũ appellatam: unde coccinea ueſtis apud antiquos. eſt enim alia res chermes. Ideo illos non multum reprehendo, qui pro ſeta in chermes tincta coccũ ſumunt. Adde tamen nec ſetam tinctam aut pannum ſumenda eſſe ob præparationem. An uerò cor roboret, nondum apud aliquem autorem fide dignum reperi, ſed tantũ adſtringere, & uulneribus neruorum prodeſſe. Tamẽ ſupinus quidam error apud nonnullos plane quintæ claſsis medicos inuenitur, que granum quod tingendo eſt, ad prouocandos menſes exhibẽt, cùm plurimum ſupprimat, ut ego plerumq; eius puluerem exhibeam his mulieribus, in quibus de abortu dubium eſt. Et quia nonnullæ ſponte abortire uolunt, ne in

furto deprehendantur, petentes ut in hac re illis opem darem, ego hoc granum exhibui, ne si uellent, abortire possent. qui autem ducere menses fatentur, argumentum sumunt. ex colore, quia rubrum, ac si rubra menses ducant: multi enim maximã propositionem habent summè falsam: Omnia rubra menses prouocare, tamen multa rubra inueniuntur, quæ uim adstrictiuam habent: Scitoq; quod à Dioscoride dicitur, Cuius grana lenticulæ adhærent, non esse intelligendũ grana lenticulæ figuram habere sed quòd more lenticulæ inherent. SEN. Igitur non est nostra, qua tingunt in chermes? BRA. Non ut uidetur. SEN. Igitur nostram granam edoceas, et quid illud sit, quo nunc in Chermesinũ tingunt. BRA Nostra grana est coccus baphice, id est granum infectorium Dioscoridis, & Plinij, & chermes Serapionis, ac Mauritanorum. Quid autem sit apud antiquos chermes nostrum, quo floridus color, quem chermesinum uocamus, fit, dubium est. Tamen bene Pliniũ considerans uisus sum expiscatus esse grana nostra in Cypro, et Creta, & pluribus alijs locis nascitur, Venetiasq; affertur ex pusillo frutice folia habẽte, ilicis aquifoliæ similia, ut Plinius lib. XVI. capite octauo docet: tamen hæc folia parua sunt, & spinosa. Tamen & in robore coccus nascitur, præsertim in ilice, ut Plinius capite quarto, lib. XXIIII. testatur. & Theophrastus tertio de plantarum historia, inquit: granum puniceum facit. de his loquitur, quæ in arboribus fiunt, tamen fructus non sunt, ut nux auellana, quæ uilum callo compactili facit. Idem in eodem libro repetit, cùm omnia enumerat, quæ in ilice nascuntur. SEN. Ea

igitur quæ in ilice naſcitur noſtra grana eſt. BRA. Non eſt, ſed à Plinio cap. IIII. lib. XXIIII. coccus, ilicis appellatur. Eſt aliud granum à cocco, ſed & ipſum tingit. Si autem apud antiquos noſtrum chermes reperiatur, eſt id de quo Plinius præcitato loco inquit, eſt autem genus ex eo (ſcilicet cocco) in Attica ferè, & Aſia naſcens, celerrimè in uermiculum ſe mutãs, quod ideo ſcolecion uocant, improbantq́;, ſi Apud Antiquos noſtrũ chermes ſit, eſt coccus ſcolecion: nam chermes noſtrum ocyßimè in uermiculum tranſit. Vnde tria cocci genera apud antiquiores ſcripta inueniuntur: Coccus infectorius abſolutè, qui noſtra grana eſt ex arbuſcula puſilla naſcens, folia circinata ſpinoſa habens parua, & coccus ſcolecion, qui fortè eſt noſtrum chermes, niſi intelligas eſſe genus aliquod cocci ilicis, quod in uermiculum citò tranſeat ſcolecion dictum, aut dicas non habuiſſe rationem tingendi ex ſcolecio, qualem nos habemus, ideo ab ipſis ſcolecion deſpiciebatur, nobis autem facit colorem magis floridũ, quàm coccus baphice faciat. Tertium eſt, coccus ilicis, ut ex his omnibus colligere poßis quid ſit chermes apud recentes, & nunquid apud antiquos reperiatur. An uerò corroboret chermes, nec antiqui nec recentes prodidere: non antiqui, quia apud ipſos quid ſit nõ reperitur. Arabum enim chermes eſt coccus baphice, quem granum uocamus. Recentes etiã nihil prodidere, quia ipſi de chermes loquentes, de eo uerba habent, de quo Arabes ſcripſere: propterea in hoc ſyrupo chermes dimitterem, ueluti unum, de quo experimenta ſumpta non ſunt. quod an calidæ naturæ ſit, an frigidæ, ſi ſcire cupias, calidæ naturæ eſſe

Scolecion.

Cocci tria genera apud antiquos.

ræ eſſe illud oſtendit, quòd celerrimè in uermiculũ tranſit: ea enim cita generatio caliditatẽ notat. S E. Mihi uidetur mirũ antiquos adeò modice de noſtro chermes eſſe locutos. B RA. Ne admiratione afficiaris, quoniã fortè nihil locuti, niſi id ſit, quod coccus ſcolecion à Plinio nũcupatur, quãuis plerũq; dubitauerim quod eſſet coccus, de quo Plinis capite XLI. IX. lib. ubi de tingẽdo Amethyſtino tractat, & inquit coccum Galatiæ rubens granum. poſtea addit, ut dicemus in terreſtribus. Putabam hanc particulam à Plinio poſitam eſſe, ut ſub terra naſci animaduerteret. Noſtrum autem chermes uel ouum ſit, uel ſemen ſub terra naſcitur: eſt enim granũ illis radicibus inhærẽs, quod poteſt ratione coccus appellari. Idem enim eſt apud Græcos κόκκος, quod apud Latinos granum. SEN. Si autem reperiretur qui & ſetam, & chermes in hunc ſyrupum imponere uoluerit, quomodo agere debet? BRA. Aut ſeorſum ſetam, & chermes ponat, aut hoc modo præparet: Accipiat libram chermes, quod im puluerem redigat, ſintq; igni ſuſpenſæ in æneo lebete quinq; aquæ libre, quæ cùm calida eſt antequam feruere incipiat: in eã chermes pulverizatum iniiciat: deinde una ebullitione bullire faciat, & ab igne deponatur: poſtea ſetam, quam crudam uocant, (eo quod nullum colorẽ ſuſcepit) in prædictam aquam ponat: & donec optimè imbibatur, relinquat: deinde eam ſtatim exprimat, factaq; mediocri expreſſione, in ſuccum pomorum dulcium, & aquam roſaceam infundat. S E. Igitur exiccari non debet? BRA. Non debet exiccari, ſed debet ſtatim in prædictum ſuccum & aquam infundi, & ſtatim pharmaco-

BRA. Non lubet supra hanc rem iudiciũ ferre, fuit equidem uir multæ lectionis Volateranus, sed non multi iudicij, qui non animaduertit alios autores à Plinio aberrare potuisse: nempe difficile est Plinium summum uirum taxare, non quia & ipse uir non sit, sed difficile, quid nisi certas, & statutas rationes habeamus, silendũ potius est, quàm incerta effutire. Vt autem exquisitius recẽtiorum errores ostendam, qui uolũt apud Seres uermiculos esse supra arbores, & non foliorũ lanugines, id scire te uolo apud antiquiores nostrum sericum bombycẽ appellari: nam ut Plinius lib. XI. cap. XXII. docet, in Aßyria genus est bõbycum nidos luto facientiũ, & ceram longe copiosius quàm apes parientiũ. hic non est uermiculus iste qui nostram setam facit, sed æruce genus est. Deinde addit esse aliam originem huius uermis: nam habet duo ueluti cornua, nec is est qui nostrã setam faciat. Postea inquit: fit bombilis, ex quo necydalus, ex hoc in sex mensibus bombyces telas aranearum more texũt ad uestem, ad luxum uirorum ac fœminarum, quæ bombycina appellatur: hic est ille uermiculus, cuius oua inter mammas nostræ mulieres fouent, & uermiculi nascuntur setifici paßim per totam Italiam nũc, de quo elegantißimè Hieronymus Vidas Mãtuanus cecinit. SEN. Igitur nostra seta apud antiquos bombyx erat? BRA. Erat equidem, & Plinius cap. XXIII. eiusdem lib. XI. tertium genus ponit in Co insula inuentum, quod proprie ad nos perlatum est in Italiam ex folijs arborum caducis natum: et hoc est ex quo propriè nostra uocata seta fit: & quamuis ex cupreßi, terebinthi, fraxnáq; folijs nascatur, &

principem duos monachos eius ſemen (ego potius oua, quàm ſemen nuncuparem) ex Serinda Indiæ ciuitate Conſtantinopolim attuliſſe: ex eoq́; deinde ſub fimo poſito paulatim uermiculos emerſiße, qui mori folijs enutriti ſericum fecere. Inde transfuſum eſt per reliquam Europam. Vt autem Volaterani ſententiam magis affirmemus, ea addã, quæ à Diuo Ambroſio capite XXIII. quinti Hexamerôn dicuntur, ubi inquit: Et quia de uolatilibus dicimus, non putamus alienũ ea complecti, quæ de uerme Indico tradit hiſtoria, uel eorum relatio qui uidere potuerunt, fortè hic corniger uermis conuerti primum in ſpeciẽ caulis utq; in eam mutari naturam in proceſſu quodam fieri bombilis, nec eam tamen formam figuramq́; cuſtodit, ſed laxis, & latioribus folijs uidetur pennas aſſumere. Huc accedat pro Volaterano Seruij teſtimonium, qui ſecundo Georgic. inquit, Apud Indos & Seres ſunt quidam in arboribus uermes, qui bombices appellantur, qui in aranearum morem fila tenuißima deducunt, unde eſt ſericum: nam lanam arboream accipere non poſſumus, quæ ubiq; procreatur. ex quo Seruij teſtimonio ſumi poteſt, apud Seres uermiculos eſſe, qui bombices dicuntur, ſericum facientes: & non eſſe lanam ſupra arbores, quia hæc ubiq; habetur. Accedat in hunc cumulum, quòd aqua calida ſericum noſtrum deducitur. Nec prætermittamus Suidæ teſtimonium, qui idem refert quod à Procopio dictum eſt, duos peregrinos ſeniores uel preſbyteros, non autem Monachos, ut Procopij interpres retulit, & etiam à uolaterano refertur: quanquàm non dubitem Iuſtiniani tempore monachos fuiſſe,

Interim dum hæc pedissequæ in refrigerandis dapibus retardant, hæc striblita in spiram uersa, famem sedare incipiet.

BRASAVOL.

QVid impedit nūc syrupos iam cœptos ꝓsequi? Postquam exempta fames, & amor cōpressus edendi, & omnes inuicem loqui incipiunt, quia prope finem sunt, in quo rumor gentium fieri solet. SEN. Tu iuuenis properè comedisti, imò tuburcinatus es: Ego edentulus nondū huius comœdiæ actum primum exegi. BRA. Vno uerbo sequentem syrupū nomina, qui in tua scheda scriptus est. SEN. Ego prius huius clupeæ genituram, & hos fluuiatiles cancros comedā, bisq; hūc cyathum exhauriā, quàm de syrupis uerba facturus sim. BRA. Et ego interim bellaria depromā. SEN. Sum bellariorū satur. Syrupus, qui sequitur, is est, qui de acetositate citri appellatur. BRA. Ego potius de succo citri nuncuparem, quia intrinseca citri pars tota succus est, quibusdam pelliculis demptis. Hunc autē syrupū secundum Mesuæ sententiam parant pharmacopolæ, cuius cō positio hæc est per Mesuæ uerba descripta, ut simul & compositionē, & Mesuæ uerba, ut ab ipso autore dicuntur habeas: Recipe succi acetositatis citri, libras duodecim: decoque in uase uitriato super prunas cum facilitate usq; dum consumatur tertia pars ipsius: deinde coletur, & dimitatur donec clarificetur: & accipe ex eo quod clarum, est libras septem, & funde super ipsum ex Iuleb claro, & depurato libras quinq;, & coquatur donec inspissetur. Si autem æstas fuerit, dimitatur in sole donec eius aquositas consumatur. Hæc est secundū Me-

Sirupus de acetositate citri.

ſuen huius ſyrupi compoſitio. Addit deinde eius iuuamentum magnum eſſe in extinguendo inflammationes choleræ rubeæ, & febres inflammatiuas uehementes, & febres peſtilentiæ, & propriè quæ fiunt in æſtate ueneno ſa & cōfert ebrietati, uertigini, & ſiti uehementi. SE. Poſſes'ne uno uerbo ad quid ualeat exprimere? BRA. Poſſum. Ad omnes ægritudines bilioſas ex pura bile ualet, & peſtilentes, uel quæ ueneni naturā ſapiant, & ad ſitim extinguendam. SE. Eſt'ne hic parādi modus apud antiquos? BRA. Antiqui de zucharo nihil unquam prodidere, & hunc ſyrupum nunquā fecere, tamen in omnibus fere ægritudinibus præcitatis acido citri ſucco utebantur. En Galenus lib. VII. de ſimplicium medicamentorū facultatibus, inquit eſſe tertij ordinis reſiccantiū, infrigidantiumq́;, & de acida citri parte loquitur, quam partem in. II de alimentorum facultatibus lib. etiam frigidam facit, ſed gradum non determinat. Et Paulus Aegineta lib. VII. et Aëtius lib. I. acidam citri partem in tertio ordine frigidam & ſiccam eſſe arbitrati ſunt: ſed Paulus primo lib. capite. LXXXI. dicit abunde infrigidare, gradū uerò nō determinat. Plinius Secundus quarto de re medica libro (ſi is Plinij liber ſit, qui de re medica circunfertur) huic frigidam naturā ineſſe fatetur: imò & experientia ipſa hoc comprobat. Quis igitur negare poterit uehementibus inflammationibus & æſtibus ſuccurrere? Imò Aëtius cap. XXIX. lib. XII. ad inflāmationes utitur hoc ſucco pani aut pollini admixto, et modo cataplaſmatis appoſito. Nā antiqui, citri ſuccū ꝑ os non ſumebant, ſed cortice tantum, & carne ueſcebantur,

ex India allatũ esse, aut ex Eri parte Persiæ in regione quæ Chorazani nunc dicitur: quamuis & ex Colco, & ex Tyro, & ex tota Assyria potuisset Constãtinopolim à monachis, aut senioribus quibusdam fieri. Seruij autem testimonium satis uideretur, nisi maior esset Plinij, Marcellini Solini ac Melæ autoritas, & etiam ueritas oppugnaret: mirorq; de ipso qui dixerit, nos lanã arboreã accipere nõ posse, quæ ubiq; procreatur: quia arborea lana, quæ sericũ sit, non nisi apud Seres procreatur. SEN. Breuibus quæ dicta sunt cõclude. BR. Nostra seta apud antiquos, bombyx est apud posteriores. Sericũ, non quidem deductũ à Serica regione sed à fere uermiculo. Nostrum cotonum uel bombasum gosipion est. SEN. Fertur ne sericum ad nos è Serica regione? BRAS. Fertur quidem, & presertim pulcherrimæ uestres feruntur, sed à nobis tota ea pars Tartaria nõcupatur, quamuis post Ptolæmei tempora, regiones inuentæ sint, & potentissimi reges, ac bellicosissimæ gentes post Sericam: quippe inuẽta sunt, Tagus, Tholonia, Chairam, Cathay, et multa alia illis antiquioribus ingnota, è quibus pulcherrima serica ueniunt. Habes igitur quid sericũ sit, & quòd nostra seta non sit uerè sericum. An modò seta nostra calida sit, & cor confortet, inquirendum est, quod per duos tramites agere tentabimus. Primus est, uia regia, id est experiẽtia ipsa rerum magistra, ex qua manifestè deprehenditur setam siccam esse, sed an calida sit facilè deprehendi non potest. Alia uia est ex causis rerũ sumpta, naturam horum uermiũ cõsiderãtes, & quibus nutriãtur. Nutriuntur hi uermes apud nos mari folijs, quæ sum-

Bombyx.

furfure pascerent, tamē inuentum est temporis processu morum maximè amare, quamuis & alia quælibet folia amet sed non ita bene setificat. Mulieres Ferrarienses in primo uere antequā mori folia eruperint (quia postrema arborum morus germinat, ideo sapientißima nuncupatur) suos uermiculos lactuca nutriunt. Vehementius nigræ mori folia amat, & propterea si hæc comederit, elegantius sericum, & abundantius facit. Nostra igitur seta sericum dici nō debet, sed bombyx, quia ita apud antiquos appellabatur. SEN. Quid ergo erit, quod uulgò bombaso dicitur? BRA. Quod ab antiquis gossopium uocabatur, ex arboribus uel herbis, Nos cotonum uulgo dictum habemus: In Creta nascitur ex frutice paruulo, fructum similem barbatæ nuci ferentem. In Apuleia, & Oenotria etiam frequentißimū habetur, & in Maltha insula prope Siciliam, quam superioribus annis equites Hierosolymitani uel Rhodij Rhodo amissa non ui, sed proditione, sibi coloniam elegere. Nos etiam Ferrariæ cotonum uidimus, & plantauimus, ac collegimus: Quare cotonum nostrum, sericum potius appellandum ducō, quàm nostram setā: quia omnia lina (hæc ita nunc appellantur) quæ uel ex arboribus uel herbis initium sumunt potius serica nuncuparem, quam bombycem, si propriū nomen non haberent, tamen habent, quia quod apud Seres nascitur sericum dicitur: quod in Oenotria, gosipion. Nostra autem seta ab antiquis bōbyx dicta est, à nobis seta, quoniā primi panni ex ea confecti longiores uillos in morem setarum habebant: est enim seta quasi sueta in sue pilus. Illud tamē prætermitendum non est, posterio-

autem limones omniũ aſperrimũ habent, ideo potiſsimũ citra ſunt limones. Tamen ſi ex citro etiam habere placeat, ubi tanta frigidas non expetitur, parato. Illos autẽ pharmacopolas dãno, qui Venetijs ſuccũ citri emũt: ſed potius uoluerim ut citra emerẽt, & ſeorſum ſuccum & corticẽ in ſyrupũ redigerent, carnẽ uerò condirent. Succus enim quẽ Venetijs afferũt, plerũq; aqua mixtus eſt. Zucharũ, præſentẽ ſyrupũ ingrediens, clarificatũ (ut dicitur) eſſe debet: propterea à Meſue Iuleb nuncupatur. Multi ſunt, qui nimis coquunt, tunc facilè candeſcit, & concreſcit: & in durioris mellis formã tranſit. Quod eſt oppoſitum acetoſi ſucci, qui ſuapte natura nec dureſcit, nec concreſcit, ſed potius quæ gelaſcũt liquidiora reddit: ex nimia autẽ coctura, & ſucci extrema reſolutione cõcreſcit. Propterea tu (ne erres) ſumme citri ſuccũ, et paulatim per linteum præcolato ſine aliqua expreßione, ut quod ſubtile eſt, paulatim tranſeat: qui enim uehementer linteũ exprimũt ſuccum nimis ſpiſſum colligunt. Vnde id ſolũ ſumere oportet, quod ex ſe deſcendit. Duobus autem modis ſyrupus fieri poteſt, Sole, & igne. Si Sole fiat, id eſt per morã in ſole, magis clarus continuò permanet: Si igne, niſi bene animaduertatur, nimis craſſeſcit: qui enim nimis coquunt, in duritie enogari, id eſt uocatæ gelatinæ ducunt. SEN. Igitur ex limonibus etiam parabo? BRA. Imò parabis, quia uehementius infrigidat, & penetrat. Poſtquam hic puer mappã ſuſtulit, & dentiſcalpia præbuit, ſyrupos alios proſequaris. SENEX.

Syrupus de ſtœchade.

SYrupus de ſtœchade tertio loco habetur. BRA. Igitur his ſyrupis diſponendis nullum ordinem ſeruas?

SEN. Nullũ, ut iam præfatus sum. BRA. Gaudeo tamẽ hoc ordine disponi, quoniam eos primo enumerare uisus es, quibus illustrißimus patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. Est compositio apud Mesuen reperta in hunc ferè modum ab eodem autore, & sequentibus uerbis descripta:

Recipe, florũ stichados ʒ. xxx.
Hasce, id est Thymi }
Calamenti } ãñ. ʒ. x.
Origani }
Anisi } ãñ. ʒ. vij.
Pyrethri }
Piperis longi ʒ. iij.
Zinziberis ʒ. ij.
Passularum enucleatarum uncias iiij.
Mellis libras V.

Hunc syrupum (cùm hæc solùm recipit) appellant de stichados sine speciebus, uel de stichados incompletum. Tu autem potius de stœchade dicito. Si autem pulueres consequentes recipiat, syrupus de stichados cum speciebus, uel completus nuncupatur. Pulueres autem sunt hi qui sequuntur:

Recipe Cinamomi }
Calami aromatici }
Spicæ, id est Nardi }
Croci } ãñ. ʒ. j. ß.
Zinziberis }
Piperis nigri }
Longi }

mihi persuadet etiam sub uarijs herbis inueniri, unde suspicor esse aliquorum uermium oua, uel subterraneorum animalium, ut suadet illa cita uermiculi generatio: & si uermiculum uolantem digitis interfeceris, purpureum cruorem, aut purpuream humiditatem emittit, qua digiti inficiuntur: imò si in grauis chermes, quæ Venetijs ucnduntur, spectes nõnihil inest quod uermiculi colorem habet. Adde quum senescit non tingere: quod iudicium est humiditatem illam purpuream exiccari. Ideo suspicatus sum ouum esse, & non semen, & presertim, quia & illa herba pimpinellæ similis: & aliæ, in quarũ radicibus chermes inuenitur, aliud semen habent supra terrã, quo progenerãtur. SE. Quid in causa fuit, ut in hoc syrupo chermes acciperetur, & seta in eo tincta? BRA. Quid sentiã aperire enitar. Quod Græci coccum dicunt, Arabes chermes, uel chesmen appellant. Ideo ubi in arabum compositionibus ponitur chermes, coccus sumi debet, ut apud Serapionem uidere licet, cap. CCCXXI. Verùm quia granum id, setam inficimus, dicitur & ipsum chesmes, & nos charmesinũ uocamus colorẽ illum floridum, & chermes hoc granum nostra uulgari lingua. Propterea recentes in Arabum compositionibus cùm chermes inuenere, nostrum chermes accipiunt, cùm potius coccum accipere debuissent, qui est uerus Arabum chermes: ut facilè uideri potest si quis Serapionem, & Dioscoridem legat. Inquit enim Serapio: Chesmen apud Dioscoridem est arbustum, quod administratur ad accẽdendum ignem, & est medium inter arborẽ & herbam, cuius rami sunt multum suptiles, super quos sunt grana

Charmesinus color.

mopere amãt, unde ex horum foliorum qualitate, & setam esse putamus, quamuis nulla ferè sit herba, qua non saturentur: imò Ferrarienses mulieres antequam mori germinauerint, lactucæ folijs libenter pascunt: sed opus sericum totum ex moro est, morus autem frigidam temperaturam habet, ideo & sericum nostrum frigidũ esse censeo. An uerò cor confortet, à nullo autore dicitur, qui fide dignus sit, Serapione & Auicenna demptis. Serapio tamen id non asserit, sed à quibusdam medicis dici asseuerauit. Nobis autem ea cordi conferre uidentur (ut Galeno placet) quæ odorata sunt, Seta autem non solùm odorata non est, sed fœtet, nisi ab alio odorẽ sumat: ideo à compositionibus quæ cor roborare habent, potius arcerẽ, quàm recipere uoluerim. SE. Tamen hic mos ualde incaluit. BRA. Quicquid sit, & quomodocunq; usus processerit, hanc esse ueritatem non solum arbitror, imò scio, & potius alicuius cor roborares, si eum serica ueste donares, quàm si libram serici comederet. SEN. Nos sericum accipimus ut chermes infectum. BRAS. Et hic alius error est priore maior, quia sericũ ita infectum in primis præparatur ut colem recipere poßit: præparatur autem liquido alumine, quo primo imbuitur, liquidũ autẽ alumen uentriculo aduersatur: quomodo igitur hic syrupus ad uentriculum ualebit? Adde postquam sericum in chermes ebullitionẽ immersum est, statim in rem quandam immergunt, quæ nostra lingua Mistra nũcupatur: in quam gallæ ingrediuntur, ipsi pope appellant. Suaderem igitur, ut setam in chermes tinctam non acciperes. SEN. Quid igitur sumemus? BRA. Aut nihil, aut ipsum cher-

mel recipit: nã mel optimũ, ut Plinius. lib. XI. cap. XV. docet, reglutinosum est. Si autem herbæ recentes sint, septem libræ aquæ in infusione satis sunt, quia una tantum imbibitur. Sũt uerò Recẽtes qui generalem quandã regulã tribuũt, quoties ab autoribus scriptũ reperiunt, quòd aliquid in sufficienti quãtitate aquæ bulliat, ipsi hanc sufficientem quantitatẽ ita exponunt: Si res sint quæ multã ebullitionem sustineant, in omni manipulo ponantur (ut eorũ uerbis utar) boccalia quatuor aquæ: Si uerò mediocrem ebullitionẽ sustineant, dimidium aquæ accipiant: Si uerò paruam ebullitionẽ sustineant, unum buccale sumere oportet: uolentesq; hanc regulã ad pondus reducere, res, quæ plurimam decoctionẽ sustinent, hoc modo recipiunt aquã, ut una libra ipsarum in sex aquæ bulliat: quæ uerò mediocrem, in tres: quæ paruam, in unam & semis. Sed hæc non est congrua, conueniensq; regula, quoniam in hoc syrupo sunt res quæ multam decoctionẽ sustinẽt, ut zinziber, pyrethron: & quæ mediocrem, et quæ paruam ut cætera alia. Nunc autẽ ponamus omnia hæc mediocrem ebullitionem pati, tunc oportebit, hanc simplicium quantitatem in tres fere aquæ libras ebullire. Quod apparet si quis computet, unicuiq; libræ simplicium tres aquæ libras dando. Sunt enim simplicia quæ hunc syrupũ ingrediuntur, ferè quatuordecim unciæ, speciebus demptis: sed nimis absurdum esset in tam paruã aquæ quãtitatẽ ebullire, nempe ad sextam partem cõsumere satis est: ideo nihil ferè relinqueretur, in quod quinq; mellis libræ inijci deberent, & ad syrupi spißitudinẽ ebullirent: quia partim per ebullitionem, partim p breuem cocturã cõsumptũ

esset, & ferè mel exhauriretur. SE. Certè hanc esse nimis paucā aquæ quātitatem semper iudicaui. BRA. Omnino pauca est. Ideo tu pro tota huius syrupi quātitate si herbe aridæ sint, octo aquæ libras sume: Si autem uirides, septem, et adeò bullire sinas, ut expreßione facta quatuor libræ decoctionis relinquātur: nā duabus libris imbibitis in herbas, sex relictæ erant. Si deinde has sex ad cōsumptionem tertiæ partis resolueris, quatuor libræ solùm relinquentur. Ego hūc syrupū ex zucharo pro illustrißimo Hercule Duce Ferrariæ parari facio, ut iucūdior sit. SEN. Qua hora species illæ in syrupum conijci debent? BRA. Recentes pharmacopolæ cùm sirupus ferè coctus est, imponunt. Nos autem secundum hunc ordinem incedendum esse iubemus: Si multo calore indigeamus, etiam diu hi pulueres in syrupo bulliunt: si non, tāto minus. Imò iubendum est ut predicti pulueres suspensi in syrupo maneāt: quod & ipse Mesue innuere uidetur. quamuis multi hoc solum intelligant cùm decoctio fit. SEN. Hoc mihi summè quadrat: quia si multa caliditate indigemus, magis ebullire oportet: si autem pauciori caliditate opus sit, tantùm his pulueribus cōdiatur. Quod opus nos pharmacopolæ dicere solemus aromatizare. BRA. Sed hi pulueres magis agūt, quàm aromatizare: nam aromatizare est odorem aromatū, rei, quam condimus præstare. Hi autem pulueres sunt potius syrupo calcaria. Cùm uerò ad formā syrupi decoctus erit, si pōderabis, inuenies quinq; libras esse, et semis plus minus. Vnū tamē aduertas, quòd maiori coctura indiget æstate, quàm hyeme. Quippe hyeme sex libræ, aut paulò amplius esse

igitur quæ in ilice naſcitur noſtra grana eſt. BRA. Non eſt, ſed à Plinio cap. IIII. lib. XXIIII. coccus, ilicis appellatur. Eſt aliud granum à cocco, ſed & ipſum tingit. Si autem apud antiquos noſtrum chermes reperiatur, eſt id de quo Plinius præcitato loco inquit, eſt autem genus ex eo (ſcilicet cocco) in Attica fere, & Aſia naſcens, celerrimè in uermiculum ſe mutãs, quod ideo ſcolecion uocant, improbantq́;, ſi Apud Antiquos noſtrũ chermes ſit, eſt coccus ſcolecion: nam chermes noſtrum ocyßimè in uermiculum tranſit. Vnde tria cocci genera apud antiquiores ſcripta inueniuntur: Coccus infectorius abſolutè, qui noſtra grana eſt ex arbuſcula puſilla naſcens, folia circinata ſpinoſa habens parua, & coccus ſcolecion, qui fortè eſt noſtrum chermes, niſi intelligas eſſe genus aliquod cocci ilicis, quod in uermiculum citò tranſeat ſcolecion dictum, aut dicas non habuiſſe rationem tingendi ex ſcolecio, qualem nos habemus, ideo ab ipſis ſcolecion deſpiciebatur, nobis autem facit colorem magis floridũ, quàm coccus baphice faciat. Tertium eſt, coccus ilicis, ut ex his omnibus colligere poßis quid ſit chermes apud recentes, & nunquid apud antiquos reperiatur. An uerò corroboret chermes, nec antiqui nec recentes prodidere: non antiqui, quia apud ipſos quid ſit nõ reperitur. Arabum enim chermes eſt coccus baphice, quem granum uocamus. Recentes etiã nihil prodidere, quia ipſi de chermes loquentes, de eo uerba habent, de quo Arabes ſcripſere: propterea in hoc ſyrupo chermes dimitterem, ueluti unum, de quo experimenta ſumpta non ſunt. quod an calidæ naturæ ſit, an frigidæ, ſi ſcire cupias, calidæ naturæ eſſe

Scolecion.

Cocci tria genera apud antiquos.

rotunda similia lenticulæ, quæ colliguntur & ræponuntur, & conseruantur, & conficiuntur ad tingendum. Et melior grana est illa quæ defertur ex terris quæ dicũtur Galates & andabusi, & ex Armenia, et secunda est illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus est Hispana. Reperitur autẽ in arbore glandiũ interius Calchic animal testosum paruum, simile limaciis, & colligunt illud mulieres cum ore earũ. Hæc Serapio ex sentẽtia Dioscoridis satis barbarè & infide. Cui si Dioscoridem. in capite de infectorio cocco perleges, idem cum suo chesmos esse deprehendes. Inquit enim Dioschorides: Κόκκος βαφικὴ id est granum tinctorũ, surculoso nascitur frutice, cui grana lẽticulæ adhærent: leguntur hæc ad usus componunturq́; Optimũ est è Galatia & Armenia, sequẽs ex Asia, Ciliciaq́; pessimũ ex Hispania. In Cilicia è roboribus prouenit limaci paruo simile, quod loci eius mulieres exceptum ore, coccum specialiter appellant. Vbi uides chermes apud Serapionem esse Dioscoridis coccum. Quid autem per id uelit Dioscorides, quod mulieres excipiant ore, non possum aliud coniectari, quàm ita excipere ut melius seruetur. inde enim nonnihil maturitatis cõtrahitur. Aliter enim quid sentiat imaginari non possũ, nisi codex coruptus sit, & aliquid desit: imò alias putaui coccum Dioscoridis esse nostrũ chermes, et mulieres ore accipere, ne in uermiculum transiret. Sed hoc me dimouit à tali sententia, quia dicit nasci frutice surculoso: herba autem est, ex qua nostrum chermes ortum habet: Coccus autẽ infectorius nascitur ex frutice, & de eodem loquens, dicit in Cilicia è roboribus nasci:

Coquuntur in libras quatuor aquæ usq; ad duas, et sæpæ libram semis, fiat syrupus. Dosis eius est ab uncia j. usq; ad duas cum aqua alchilil. Vides hæc sola calamentum, origanum, anisum, & gingiber deesse: una tamen met intentio est, & ad unummet finem tendunt: fortè ille Iudæus imperfectè scriptum reliquit. Ex hoc etiam syrupo quantitas aquæ sumendæ pro decoctione imperfectè habetur. SEN. De hoc syrupo satis dictũ est. BRA. Alios igitur prosequaris. SENEX.

Syrupus rosatus simplex.

SYrupus rosatus simplex quartus in ordine est BRA. Gaudeo plurimum, te in hoc tuo ordine, syrupos primo loco posuisse, quibus illustrißimus Princeps & patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. SE. Ego hoc ordine digeßi, quia in pennæ apicem uenere. BRA. Quicquid sit ego apud uos pharmacopolas, nomine syrupi rosati simplicis tres syrupos inuenio. Vnũ, ex infusione rosarum recentium. Alium, ex infusione rosarum siccarum. Tertium, ex succo rosarum. SE. Ita ẽ. Sed & quartum habemus, qui rosatus solutiuus appellatur. BRA. Hoc noui, sed tres solùm esse intelligo, qui sub nomen rosati simplicis ueniunt. Ille autem solutiuus appellatur, non quia simplex non sit, sed quia soluit, quod alij non faciunt. Ad id autem, quod erat nobis propositũ redeuntes, dicimus, inter pharmacopolas maximam confusionem esse, imò & inter medicos maximam ignorantiam, & animæ suæ maximum dispendium, qui pharmacopolarum compositiones ignorant, nec discere curant, sed tanquã cæci sinunt se duci ab ignaris quandoq; pharmacopolis: nam cùm pro ægris suis syrupum rosatum simpli

ſimplicem indicunt, eundem ſyrupum ſemper non exhibent quia uarij pharmacopolæ uarios parãt. Sunt enim, qui pro ſimplici roſato, eũ qui de roſis ſiccis fit, parãt, & exhibent magno errore, quia fortè reſtringere non eſt opus, hic autem reſtringit. Alij pharmacopolæ eum pro ſimplici faciunt qui de ſucco roſarum eſt, alio etiam errore. nam hic ſoluit, cum forte tunc ſolutione non indigeamus. Alij pro ſimplici illum parant, qui ex infuſione roſarum fit. SEN. Qui nam pro ſyrupo roſato ſimplici ſumendus eſt? BRA. Is, qui ex infuſione roſarũ fit, de quo Nicolaus in Antidotario ſub nomine ſyrupi roſati, qui ſiccitati & calori febrium ſuccurit, ſitim reprimit, recreat, & conſtipat: fit autem in hunc modum:

Syrupus roſatus ſimplex de ſucco roſarũ.

REcipe roſas recentes, & pone in uas, & ſuperaſperge aqua feruente, & cooperi uas, ne fumus inde exeat, & cum aqua refrixerit exprime roſas et eijce, deinde eadem aquam feruentem ſuper alias feruentes roſas iterum proijce, & ſupradicto modo facies, tam diu mutando roſas, quoad aqua fiat rubea, deinde in lib. quatuor zucchari pone, et cũ bullire inceperit, albumem oui in aquam frigidam inijce, & aquam ſimul, atq; albumen adeo concuties quoad ſpumeſcat, & eam ſpumam in ſyrupum bullientẽ impone, & cum ſpuma nigreſcere cœperit, ſuauiter cum ſpatula remoueas, & iterum aliã ſpumam infunde, & ſupradicto modo fac quouſq; ſyrupus clarior fiat, & cùm cœpit quaſi filum facere, uel ſupra marmor poſitum, uel ſupra unguem non diffunditur, coctus eſt. Hæc Nicolaus. SEN. Hic eſt. ſyrupus roſatus ſimplex, quem ſemper paraui, & exhibui, quum medici

ſyrupum roſatum ſimplicem ordinat. BRA. Et hic eſt, quo uti debent qui præſcribunt, & in febribus ſitim ſedare cupiunt, uentriculum roborare, & calorē extinguere: nam ille qui ex ſucco roſarum fit, comprimendo ſoluit: qui autem ex roſis ſiccis, nimis adſtringit. In uno autem de Nicolao miror, qui huius ſyrupi deſcriptionē poſuerit, tamen quantitatis roſarum, & aquæ normam omiſerit: propterea ego potius Meſuen ſequerer, qui & roſarum, & aquæ pondera docet, et quot uicibus infuſio fieri debeat, aßignat. Hæc enim imperfecta regula eſt, quod toties infundatur, quoties aqua rubra fiat: quia aliquibus citius rubra uidebitur, alijs tardius. Et infuſionū multiplicatio (ut apparebit) hunc ſyrupum ſolutiuum facit. Ideo Meſuen imitandū ſuadeo qui ter tantùm infundit, imò cum his tribus infuſionibus aqua adeò rubra fit ut uinum uideatur, & odorem ſeruat. Ideo ne feceris hunc ſyrupum ſine ordine, ut triuiales pharmacopolæ faciunt, ſed Meſuen imiteris ita dicentem:

Sirupus roſatus ſimplex de infuſione roſarum recētiū.

Recipe foliorum roſarū recētium libras ſex, ponantur in uas uitriatum terreum ſtricti orificij & fundātur ſuper eas aquæ calide libræ quindecim, et ſtringatur orificium uaſis, et dimittatur per horas octo, tunc denuò colentur, & in uas tantundem foliorum roſarum recentium mittatur, & demum eadem aqua calefacta, ſuper ea emitatur, & ſtringatur orificium ſimiliter per octo oras, & deinde coletur. Et ſi conſeruare uolueris ponatur in uas uitriatum ſtricti orificij, & deſtilletur oleum in orificio eius, & ſtringatur caput eius, & exponatur ſoli per dies quadraginta, & hoc appel-

latur Mucharus rosarum. Hæc Mesue. Vt ex his colligere poßis, Mesuen bis solum infundere, quod satis est. Tamē si alicui ob perfectiores uires tertiam infusionem facere placebit, tertiam faciat. Tamen duæ satis sunt: aliter in solutiuum transiret: nam quinta infusio hunc syrupum soluentem facit. Potius igitur hunc modum infusionis Mesuæ eligito per conueniens pondus factum, quàm illum Nicolai, in quo non est ponderis determinatio: semper enim illi mihi displicuere, qui sine mensura & ordine agunt. Infusionem habes: nunc opus est modum componendi syrupum edocere. Idem Mesue inquit loco prædicto: Si sumantur infusionis rosarum lib. quinque, zuchari lib. quatuor, deinde bulliant leniter ad spißitudinem syrupi, qualem Nicolaus in suo edocuerat, ipse autem Nicolaus æqualem quantitatē zuchari, & infusionis sumit, & tunc minori ebullitione indiget, quia citius ad spißitudinem uenit. SE. Quare mucharus appellatur? BRA. Quia mucharus apud Arabes, idem est quod infusio apud Latinos, Ideo dicitur mucharus rosarū, id est infusio rosarum. SEN. Reperitur ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Quomodo reperiri potest si zucharum ignorabant? habebant autem ferrè similem ex melle factum ut apparet, si quis Paulum Aeginetam legerit lib. VII. capite XV. ubi Hydrorosati compositionē parat, inquiens, Hydrorosatum è rosarum detractis unguibus libris quatuor cōfici, aquæ sextarijs quinq; mellis sextarijs duobus: an ebullire debeat, an nō, prætermittit, supponēs (ut arbitror) ab eo qui talia parare scit, intelligi. Si aliquid igitur sit apud antiquiores q̃ nostro

Mucharus rosarum.

Hydrorosatum.

rosato simplici comparari poßit, est hoc hydrorosatum, quod aquam recipit: nos autẽ ex infusione rosarum iam dicta mel rosatum etiam conficimus: imò uos pharmacopolæ infusionem illam per totum annum ad hunc usum more Mesuæ seruatis. SE. Ita est. BRA. Suaderem igitur omnibus pharmacopolis, ut tres syrupos ex rosis seruarent: Eum, de quo nuper egimus ex infusione recentiũ rosarum, quem uoluerim simpliciter, syrupum rosatum simplicem appellandum: & eum, qui ex rosis siccis fit, & eodem modo ut prædictus componitur. In hoc tantũ differt, quod rosæ siccæ sunt, ita enim magis constringit, & uentriculum roborat: quem syrupum de rosis siccis nuncupare debemus. Est autem recentiorum inuentum, quia infusiones rosarum potius soluunt, præsertim cùm transeunt secundam aut tertiam infusionem. Tertius syrupus est ex succo rosarũ factus. Sumitur enim succi rosarum rubrarum quantum lubet, & tantundem sacchari, & simul clarificentur, uel utrũq; prius quàm misceatur, ex albumine oui clarificatũ sit, ut supra edocuimus: deinde ad spißitudinem syrupi bulliant. Sunt aliqui qui minus sacchari ponunt, sed hoc nihil refert, quia deinde magis bullit. Hic autem syrupus, de succo rosarum appellandus est, qui si in quantitate sufficiẽti exhibeatur, soluit, ut si tres unciæ sumãtur. Itaq; fit Mel rosatũ ex succo rosarum & ex infusione rosarum, quam (ut suprà diximus) pharmacopolæ seruant. SEN. Quum de syrupis rosaceis sermo interciderit, non ab re fortè erit, et de solutiuo tractare. BRA. Imò cõuenientißimum erit: nam & ipse simplex est, sed ad aliorum differẽtiam solutiuus

Mel rosatũ ex succo rosarum.

Mel rosatũ ex infusione rosarum.

nuncupatur. Est idem cũ syrupo rosato simplici: hoc dẽ pto, quòd plures infusiones habet. Si quintam infusionem habuerit, soluit, sed in nona exquisitissimè. A uobis ex communibus rosis paratur, cum potius est ualde rubris fieri deberet. Sed & ex uocatis damascenis plerunq; ab aliquibus fit, & magis soluit quàm ex alijs. Tres unciæ xequisitè soluut, quatuor autem exquisitissimè. Si cum aqua endiuiæ, aut alterius herbæ secundum intentionem ægritudinis misceatur, adeò ut tibi possit, subtiles materias et aquosas potissimùm trahit, & à uenis & ab omni parte corporis: quãuis nonnulli, ex uijs solùm ducere putarint. Experientia autem rerum magistra ab omni mẽbro ducere suadet: flatus autem per uentrem excitat, nisi aniso, cinamomo, fœniculóue corrigatur. Nouus est syrupus, id est qui nõ multo ante tempore in usum uenerit quum tamen sine molestia æstiuo tempore educat. Ego etiam ex melle parari iubeo, ut hyeme sumi possit. Nihil aliud additur, illi quem Mesue parat, nisi quòd infusiones multiplicantur. Scito autem alium syrupum solutiuũ rosaceum apud auicennam inueniri. lib. III. canoni, fen. XXII. tract II. cap. XX. Sed ipsum facit ex succo, nõ ex infusione. Recipit autem succi rosarum libras duas, mellis lib. quatuor, scamonij assati unc. j. decoquãtur, quousq; inspissetur: & eius dosis est à duobus usque ad quinq;. Ego autem intelligo à duabus drachmis usq; ad quinq;. SEN. Electuarium rosatum Mesuæ, idem ferrè est nonnullis additis. BRA. De electuarijs nihil in præsenti curæ sit, sed tantum syrupos tractemus. SEN. Mirum est antiquos suum hydrorosatum nõ ebulisse. BRA.

Syrupus rosatus solitiuus.

Imò ebulliebant. SEN. Tamen Paulum suprà adduxisti, qui de ebullitione nihil locutus est. BRAS. Subintelligenda erat in Paulo tanquam res prænecessaria: nam si Aëtiũ legeris lib. V. cap. CXXXVIII. uidebis ebullitionem edocere, & quod ad consumptionẽ tertiæ partis fieri debeat. ut est etiam apud recentiores in decoctionibus mos. Inquit enim rosarum recentium resectis unguibus, & in umbra integro die cum sua nocte flaccidarum, libram unam, mellis sextarium unũ, pluuialis aquæ ad tertias decoctæ sextarios tres: ut nouem inquam sextaria, ad tria tantum ferueſcendo perueniant. In ferueſcentem adhuc protinus ab igne remotam, rosas languefactas cõijcito, atq; in uasa exquisitißimè obturato seruabis: postridie aquæ excolatæ, expreßis abiectisq; rosis, mel admiscebis, totumq; in fictile uitriatum excipies: & aliquot diebus insolabis: postremo in uinaria cella recondes: quod lõge magis infrigidat, quàm mel rosatum. Ex quo uides ebullitionem fieri, non autem ut nos: quippe nos post mellis miscellam ebullitionẽ facimus, illi ante. Nos etiam experti sumus hydrorosatum antiquorum parare: sed citò corrumpitur, nisi ĩ frigidißimo loco seruetur. Ideo nos & commodius, & felicius nostros syrupos rosaceos aut ex melle aut saccharo paramus, qui ꝑ totum annun seruantur: quod antiqui æquè leuiter facere non possunt, nisi frigidum locum sibi elegerint. Ideo Aëtius dicit in uinaria cella seruari. Eodem autem modo, quo syrupus rosatus solutiuus fit, iubeo syrupum solutiuũ ex floribus persicorum fieri, qui biliosas materias educit et subtiles, odoratus multum, & qui sex in-

Syrupus solutiuus ex floribus persicorum.

fusionibus perfectus est, perfectißimus si septem fiant, & qui optimi gustus est, & in ardentibus febribus refrigerat. SEN. De syrupis ex rosis satis dictum esset, si mel rosatum explicuisses. BRA. Ea quæ dicta sunt, satis esse potuerunt, nisi ad abundantiorem doctrinam addere uoluerimus, triplex, imò quadruplex mel rosatum fieri debere: Vunm, quod rosas integras recipit, potius inter eclegmata numerandum, sicut & zucharum rosatum. Intellige autem ex integris rosis, non quia conteri non debeant & contundi: sed ex integris, id est non ex succo, sed ex folijs, detractis unguibus. Præparatur autē hoc modo apud omnes pharmacopolas: sed antiqua preparatio non est, pro quacūq; libra mellis uncias quatuor foliorum rosarum accipiunt. Eodem etiā modo zucharum rosatum conficiunt, uncijs quatuor rosarum, libram unam zuchari exhibentes, et in feruentem solem ponunt. Sed de his aliàs. Ad mel rosatum colatū ueniamus, in quo omnes pharmacopolæ maximè errant. SE. Quomodo in hac re tam facili, tāq; uulgata errare possumus? BRA. Errorem manifestè ostendam. SE. Nunquam crediderim nisi his oculis uiderim. BRA. Si quiete audies, quod dixi uerum esse percipies. SE. Citò expedias. BRA. Non ne pharmacopolæ errabūt si nec antiquos, nec recentes autores sequentur, in re tamen, quam antiqui, & recentes parare docent? imò & ipsi pharmacopolæ recentes se imitari fatentur. SEN. Si hoc ostendes, deinceps silebo & uerum sequar: sed per recētes quos intelligis? BRA. Nicolaum uestrum, qui Antidotarium scripsit, sed ignarus quid significet nomen Antidotus, si ipsum legeris,

Mel rosatū quadruplex.

differentiam inter nostrum mel rosatum, & illud Nicolai manifestè percipies. Dic (ni refugis) quomodo uos mel rosatum paratis? SE. Duo mellis rosati genera habemus: Alterum colatum, alterum non colatum. Non colatum fit unicuiq; libræ mellis uncias quatuor foliorum, unguibus remotis exhibēdo. BRA. De hoc in eclegmatibus loquemur, de colato nūc sermo fiat. SEN. Colatū ex infusione rosarum secundum Nicolaum aut Mesuen facta paramus, tantumdē mellis, quantum infusionis sumentes & ad formam syrupi ebullire facientes, quæ est quoties sumpta gutta supra unguē non diffluit, aut si digitis cōpressa cum aperiuntur in sese resiliat. BRAS. Quis edocuit uos mel rosatū ita parare? SEN. Ego à præceptoribus laudatißimis pharmacopolis didici, tamē in nullo libro legi: puto alios ita fecisse, ꝓpterea in usum cesserit. BRA. Non possum negare hoc mel rosatum ex infusione aliquid coferre, & uim rosarum seruare: tamen cum antiquiores & recentes de aliqua re optimē sentientes habeamue, eos potius imitari debemus, quàm usum aliquem sine ratione factū. SEN. Ita est. BRA. Lege in primis uestrum Nicolaum, quomodo mel rosatum paret, uentriculum roborans & abstergens, & frigidas materias concoquens. En Nicolai liber, eius cōpositionem lege SEN. In decem libras albißimi et purißimi mellis despumati succi recentium rosarum libram unam, ponantur in cacabo ad ignem & cum bullire inceperit, uiridium rosarum cum forficibus uel cultello incisarum libras quatuor addas, et tam diu bulliant, quod ad succi cōsumptionem ueniat, & cum bullierit semper agi-

Mel rosatū colatū et nō colatum.

tetur & in fictili uase posito, quandiu magis tenebitur, tanto melius erit. Hæc Nicolaus. BRA. Cur albißimum mel accipi iubet? SEN. Quoniam album mel alijs perfectius est. BRA. Nescio unde hoc inuenerit Nicolaus, & tu affirmare poßis, quòd mel album alia excedat. SEN. Ita semper audiui. BRA. Si Dioscoridē legisses, didicisses, mel optimam subrutilum esse, non album, & ut Plinius inquit cap. XV. undecim lib. aurei coloris, quod sit è thymo. Ideo mel albū sumi non debet quando optimum mel quærimus, sed subrutilum, uel aureum colore. Quod autem addit, dispumandum esse multùm conuenit, ut flatuosæ partes demantur, & sine noxa mel rosatum fiat. SEN. Mesue habuit'ne sermonem de ipso? BRA. in melle rosato ipsum quodammodo adumbrauit, ubi dicit, aliquos ex succo, folijs, & melle fecisse, tamen eadem mensura non est, nec idem pondus, quoniam uult foliorum rosarum partem unam & semis succi partem unam & semis mollis partes tres sumi. Quicquid autem sit, Nicolaum potius, quàm Mesuen, aut alium recentem in hoc sequi debemus. SE. Quo ordine mel rosatum antiquiores fecere? BRA. Dioscorides de rhodomelle tractat lib. V. sed quomodo fiat non docet. Id tantum dicit, quosdam ex succo rosarum, & melle conficere, quod rhodomeli appellant, arteriæ asperitatibus utile. Sed Aëtius lib. V. cap. CXXXVII. mellis rosati confectionem in hūc modum fieri docet: Succi rosarum erectis unguibus, partes tres, mellis partem unam. calido soli pluribus diebus exponitur. Si uerò aër sit nubilus, & nō appareat sol, mel rosatū cribro setaceo rariori excolabis, mitioribus car-

Rhodomel.

bonibus decoques. SEN. Refert'ne eius uires Aëtius? BRA. Imò refert. inquit enim: Leniter adstringit, refrigerãdiq; potestate pollet, ac nonnihil, mellis ratione abstergit. Habet & quid subamari, & molliter acris: ideo ori confert, quòd callida inflammatione ob feruentis destillationis defluxum laboret, & uentriculo, ad quẽ humores acres, & biliosi defluant, post uomitum medetur, ad stomachum etiam absq; materia æstuantem, & ad febricitantes in totius morbi, atq; in particularis quoq; accessionis uigore constitutos utiliter exhibetur, Sæpenumero enim in febribus una tantum largior potio cõgruo tempore exhibita, ad integram morbi solutionem sufficit procurato sudore, ac citata aluo: nam præ cæteris cunctis potionibus, mel rosaceum potentissimum est ad acutos humores per aluum ducendos. Hactenus Aëtius. SE. Pretiosissima res est mel rosatum, sed eodem modo non fit ab Aëtio, & Nicolao BRA. Non equidẽ. Nam apud Nicolaum copia mellis maior est, quàm apud Aëtiũ: nec Aëtius folia ponit, quæ Nicolaus addebat. SEN. Tu autẽ quod mel rosatum magis laudas? BRA. Quod ab Aëtio describitur, quoniam succi rosarum magis sumit, quàm mellis. In succo autem uires sunt. Adde. mel rosatum Nĩcolai ad potum ineptum esse, nisi alicui aquæ misceatur. Quod autẽ ab Aëtio fit, per se potabile est: & quod est apud Nicolaum, calefacit, nec illud in acutis febribus exhiberem. Quod autem apud Aëtium est, ad temperiem uergit, & potius in frigiditatem transit. Ideo in acutis febribus Aëtius suum potui dat. SEN. Seruant'ne perpetuò Græci modum conficiendi Aëtij? BRA. Seruant

multi. Tamen Hermolaus putat idem esse Aetij Rhodomel, quod Pauli Rodostacti, quum tamen non sit: licet Rhodostacti succum rosarum, & mel recipiat. Differentia autem est in pondere, nam Aëtij rhodomel tres partes succi rosarum recipit, & unam mellis. Sed Pauli rhodostacti duas partes succi rosarum sumit, & unam mellis. Quippe compositio rhodostacti Pauli, quæ habetur lib. VII. cap. XV. ita habet: Succi rosarum, unguibus detractis, sextarios duos, mellis sextarium unũ, decoquito usq; despumãdo, donec pars quarta coctura euanescat. Habet præterea compositionem quandam Paulus, quam Rhœti appellat, precipitato loco, inquiens: Decoquito ad tertias succi rosarũ sextarios treis, mellis sextarios quinque. Quæ cõpositio cum præscriptis affinis est. SE. Hæc plus recipit mellis, ideo melli rosato Nicolai magis propinqua uidetur. Dic autem tu quam compositionem magis sequereris? BRA. Voluerim pharmacopolas sucuum rosarum seruare, postea modo unum, modo aliud (ut expetit morbus) componere. In acutis febribus Aëtij rhodomel parato. Cùm uentriculum roborare uolueris, & pituitam excerni, melle rosato Nicolai utaris. Pauli rhodostacte uehemẽtius est, quàm Aëtij rodomel, quoniam mellis maiorem copiam recipit. Adhuc uehementius ad incidendum rhœti eiusdem Pauli est. SEN. Nicolai mel rosatum tantum rosarum tempore fieri potest. BRA. Ita est: sed Pauli, & Aëtij compositiones omni tempore parantur: quia toto anno rosarum succum integrè seruatis. Ab uno autem abstine non possum, aliquos esse, qui mel rosatum colatum faciunt ex melle rosato cum folijs

Rodastacta

Rhœti

exprimendo: propterea dicunt colatū appellari, non animaduertētes, ubi ſuccus ingreditur, neceſſariū eſſe percolari. SEN. Vnum in ſyrupo roſato ſolutiuo conſiderandum omiſimus. BRA. Quid eſt hoc? SE. An æquales partes infuſionis, & zuchari, an minorem, an maiorem ſumere debeat. BRA. Si hæc obſeruabis, quæ tibi aperiemus uera eſſe deprehēdes. Pro omni libra ſacchari, librā unam & ſemis infuſionis accipito, & ad mellis ſpiſſitudinem ebullire ſinas: tūc mire ſoluit, & quandam utilem amaritudinem enanciſcitur. Sunt autem qui æquè ſacchari librā, & infuſionis miſcent, et minus ſoluit. Ineptiſſimè autē ſoluit, ſi octo unciæ infuſionis & libra una zuchari ſumantur: quod faciūt plures pharmacopolæ Ferrariæ. SEN. Ita certe eſt. BRA. Hac re multū pturbor, quoniam plerunq; quatuor uncias ſyrupi roſati ſolutiui exhibeo: & nihil penitus ſoluunt: alias duæ, aut tres unciæ mirè educunt. Breui autem futurum ſperamus, quòd omnes pharmacopolæ (in noſtra præſertim urbe) omnes compoſitiones eodem modo parabūt: & ab illuſtriſſimo principe noſtro publico proclamate iubebitur: nam ut iuſtiſſimus eſt princeps, ita, ne populi ſui ex pharmacopolarū, & medicorum ignauia pereāt, procurabit. SE. Aequiſſimi prīcipis munus hoc erit. Sed arbitror, circa maiora occupatiſſimū harū rerū non recordari. BRA. Imo nihil eſt, quod eius profundiſſimā memoriā effugiat nempe omnia etiam minutula, tanquā præſentia ſint, intuetur, & conſectatur. Neminem adhuc reperi, qui illuſtriſſimū Herculem memoria non quidem ſuperaret, ſed æquaret: & qui his duobus ſenſibus impenſius uigeret,

Syrupus roſatus ſolutiuus.

auditu, & uisu, qui sunt disciplinæ sensus. Tempus autẽ est ad alios syrupos transire. SENEX.

Syrupus uiolatus cō positus.

Syrupus uiolatus accedit. BRA. Et hoc etiam illustrißimus princeps noster utitur, cùm destillationes sub cane ad pectora fluunt, dum apros sub ardenti sole & feras uoraces insectatur. Tamen apud autores syrupi & uiolis, aut uiolati diuersi reperiuntr: nempe unus est de succo uiolarum: alius ex uiolarũ infusione factus: alius ex decoctione, quem Mesue scribit. Vos quo utimini? SEN. Nos Mesuen imitamur, qui in hunc modum syrupum de uiolis parari iubet, & his uerbis:

Recipe uiolarum	Vncias	ij.	
Seminum Cydoniorum Seminum maluæ	an.	ʒ.	viij.
Iuiubarum Subeste	an.	nu.	xx.

Coquantur in libras sex aquæ cucurbitæ, ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde addas zuchari libram unã & semis, & syrupum facias secundum artem. Hic est syrupus, quo in publicis officinis utimur. BRA. Cùm igitur syrupum uiolatũ præscribo, hunc exhibetis? SEN. Hũc. BRA. At ego quoties absolutè syrupum uiolatum præscribebam, eum sumendum intelligebam qui ex uiolarũ infusione fit. SEN. A' quo ponitur is, quem intelligis? BRA. A' Mesue ipso, & Nicolao: Mesue enim in principio tractatus de syrupis simul ac semel infusionis rosarum & uiolarum operationem docet. Sumi enim debent foliorum recentium uiolarum libræ sex, & in uitreatum uas terreum stricti orificij poni: deinde supra, ipsa, aquæ

calidæ libras quindecim impone, & orificium uasis bene obturato: itaq; per octo horas dimittito, postea colato, & iterum in uas alias sex lib. uiolarum, id est foliorũ ex floribus uiolarum ponito, & eandem aquam calidã per octo horas superingerito, deinde percolato & in uitreatũ uas stricti oris seruetur, deinde superponendo, & obturando, Soliq; per quadraginta dies exponatur: Tuncq; Mucharus uiolarum nuncupatur. Hæc est apud Mesuen infusionis uiolarum præparatio, qua utitur ad parandũ syrupum uiolarum ex infusione uiolarum, Tamẽ non ita præparatur apud omnes, quia Nicolaus excedit numerum duarum infusionum. SE. Debemus'ne eo uti, antequàm sit per quadraginta dies insolatus? BRA. Si eo indigemus, protinus fit sine aliqua mora in sole: sed cùm seruare uoluerimus, ne corrumpatur, p quadraginta dies insolatur. SE. Aliquos uidi, qui Iuleb uiolatum ex infusione ita parabant. BRA. Et ita fieri nihil impedit. Tamen communis mos est ut ex aqua ui ignis eliquata & zucharo fiat. Non defuere tamẽ, qui cum uiolarum succo pararent, & qui cum infusione uiolarum aridarum, cùm recentes desunt. Sed minus efficax est. De eo, qui ex uiolarum succo fit à Mesue tractatur, qui uult sumendas esse succi uiolarũ libras tres, zuchari libras duas, & decoquatur. SE. Nos semper ex aqua ui ignis eliquata Iuleb nostrum facimus. BRA. Tamẽ de hac aqua per ignis uim eliquata apud hos autores sermo non fit. Nam Mesue, cui hoc iuleb attribuitur, tantum uel ex infusione, uel ex succo uiolarũ fieri iubet: ex aqua autem igne eliquata fieri nunquã meminit quamuis & hoc iuleb suaue sit,

Mucharus violarum.

Iuleb violatũ ex aqua vi ignis eliquata.

& non aspernandum. Vnde in his iuleb hunc ordinē ponimus, ut id ex aqua igne eliquata factum primū locum habeat, quia cæteris debilius, tamen suauius. Isto autē an potentius sit, quod ex succo uiolarum paratur, an quod ex infusione, in dubio est. id quod ex succo est, uiolæ substantiam recipit: quod autem ex infusione fit, superficiales partes sumit, quæ magis lenientes sunt. Ideo secundū locum habet quod ex infusione fit. Tertium, quod ex succo. SEN. Nos id tantum paramus, quod ex aqua ui ignis eliquata fit, tamen & alia iuleb genera parare conueniret, sed omitti possunt, quia syrupos eodem ferè modo cōfectos habere oportebit: alterum de infusione uiolarū. alterum de succo uiolarum, quibus loco iuleb uti poterimus. SEN. Fient'ne eodem modo syrupi? BRA. Omnino ex solo succo & zucharo, uel sola infusione & zucharo fiunt, sed apud nostros pharmacopolas in his condiendis syrupis uarius est mos. SEN. Nos non utimur. BRA. Aliqui sunt qui fecere, sed inter se non conueniūt. quippe in syrupo de succo uiolarum quidam sex uncias succi, et libram zuchari accipiunt: alij octo uncias succi: & libram zuchari: alij æquales: partes zuchari, et succi alij quatuor uncias succi, & libram zuchari, eundē morem in syrupo isto de succo uiolarum seruari uolentes, qui in zucharo rosato, & uiolato ex integris rosis, & uiolis seruatur. Sicut enim in illo pro qualibet zuchari libra, unciæ quatuor rosarum ponuntur, ita hic pro qualibet zuchari libra quatuor uncias succi rosarū ponūt. SE. Res adeò incōstans est, ut quem sequi debeam ignorem. BRA. Ego autem te edocebo, ut errare non poßis.

SEN. Tibi plurimum debebo. BRA. Non'ne hoc factum putabis, si in Mesuæ conficiendi modum ostendam? SE. Certè, sed nusquam locũ animaduerti. BRA. Lege modum faciendi iuleb de succo uiolarum apud Mesuen, ubi accipit succi uiolarũ libras tres, zuchari libras duas, et iubet cum facilitate coqui: hinc ratio sumitur condiendi syrupum de succo uiolarum. SEN. Est modus parandi iuleb, non syrupum. BRA. Quam differentiam facis inter iuleb & syrupum? nam & iuleb syrupus est: Græci recentes zulapon uocãt, quod recentes iuleb quasi succum uel ex succo. Imo, & Iu apud barbaras quasdam nationes succũ signat: & cur non Iolebum eo quòd in eum uiola infundatur ἰὸν uiola est, λειβω infundo: unde fieri potuit ἰολειβὸν. Quamuis hanc uocem barbaris quàm Grecis magis esse consuetam, & reuerendißimus COELIVS Calcagninus iudicet. SE. Putabam iuleb à syrupo differre quia suauior & limpidior esset. BRA. Hæc nõ est differentia sed quia syrupus magis decoquitur, quam iuleb, et in multis syrupis plura ponuntur, in iuleb simpliciter unum. Propterea si syrupum de succo uiolarum parabis, eandẽ mensuram seruare debes quam Mesue in iuleb seruat: sed tu postea decoctionem augeas. SE. Hoc non displicet. Verùm & in illo syrupo, qui ex infusione uiolarum fit, pharmacopolas distinctos uideo: ut aliqui plus, aliqui minus decoctionis pro zuchari portione sumant. BRA. Habent tamen apud Mesuen generalem regulam conficiendi: Statim in principio tractatus de syrupis, ubi operationis iuleb ex infusione modum ponit, uidelicet quinq; infusionis libras sumẽdas esse, & quatuor

Iuleb violatũ ex succo violarũ.

Iu.

zucha

zuchari, & paulatim coquantur, itaq; iuleb fit: si uerò parum plus ebullire feceris, syrupus erit. Vnde tres syrupi uiolati inueniuntur, & in officinis seruari debent, ex succo uiolarum, ex infusione, uiolarum, & uiolatus compositus. Cùm autē simpliciter syrupus uiolatus ordinatur, eum intelligere opus est, qui ex succo uiolarum fit, et simplex est. Is uerò qui fit ex succo, cum additione indici debet, syrupus ex succo uiolarū. Tertius, qui his fortior est, et qui plura recipit, debet cum hac additione indici, syrupus uiolatus cōpositus. Itaq; nullus error fiet. Imò etiam tot syrupos per gradus distinctos habere conuenit, quoniam ægritudines per gradus distinctæ sunt: Vnus enim syrupus uni ægritudini, & alter alteri magis conuenit. SEN. Deinceps omnes parabo. Sed in cōdiendo syrupo de succo uiolarum nonnulli æquas partes succi, & zuchari accipiunt, regulam huius rei à syrupo de fumo terræ maiori sumentes, in quo æquales partes succi, & fumi terre ponit. BRA. At is syrupus non potest esse conueniens regula ad hunc, quia illum multa alia ingrediuntur præter succum fumi terræ, in hoc solus uiolarum succus ponitur. Ideo nō mirum si copia zuchari in eo de fumo terræ sit maior. Ideo potius laudo, ut à Iuleb de succo uiolarum modo iam dicto normā sumas. De his autem syrupis, & si à Mesue dicantur leniendo soluere, copiam notabilem exhibui ad uncias sex perueniēdo, tamen nihil penitus eduxere: in aliquibus parum. SE. Igitur tres syrupos uiolaceos parabo. BRAS. Nec aliquem prætermittere debes, sed quando compositum syrupum facies, prima quæ decoctionem ingredientur, sint iuiubæ

& sebestem: deinde semina maluæ & cydoniorum, denique uiolæ: quoniam minimam decoctionem patiuntur, ut uiolarũ capite Mesue docuerat. Deniq; ut de hoc syrupo finiã scito, alias mihi fuisse suspectos syrupos & potiones, quæ iuiubas reciperent: quoniã ab antiquis dannantur. Quippe Galenus secundo de alimentorũ facultatibus, serica damnat. Sunt autem apud Græcos serica, quæ apud Latinos zizipha appellantur. Inquit autem Galenus, solum appeti ab insolẽtibus, et effrenatis pueris, ac mulieribus, nam imbecillißima sunt, & difficillimè concoquuntur, cumq; hoc stomaco inutilia sunt. Damnantur præterea ab Oribasio, Paulo, Aëtio, quæ & ab aliquibus syrica nuncupantur: tamen dulcedinem quandam habent emollientem, quæ pectoribus conuenit: propterea non dubito tußi ex materia calida factæ & his pectorũ in temperiebus ualere, ubi materiam craßiusculã reddere opus sit. SE. Reperiuntur ne apud antiquos zuchari ad succos proportiones? BRA. Ex Paulo Aegineta elici possunt, capite XV. septimi lib. ubi compositionem, quam appellat Rhodo stacti, docet: in qua sumit succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium unum, decoquito usq; despumando, donec pars quarta cocturæ euanescat. SE. Ex hoc loco zuchari proportionem ad succum facilè elicio, quamuis ipsi mel zuchari loco ponerẽt, quia ipsis zucharum ignotum erat. BRA. Propterea Mesue non ab re maiorem portionem scucci, minorẽ zuchari, ponit quamuis dimidium præcise non ponat. SEN. Reperitur ne syrupus uiolatus compositus aliter descriptus? BRAS. Equidem reperitur, & Mesue

in capite de pleuresi, in sermone in aqua cicerũ duas de scriptiones aßignat: Alteram Ioanitij, alteram Hamech quæ ab hac differunt, licet non multum. SEN. Adducas ni piget. BRA. En Ioanitij syrupus in primis:

Recipe uiolarum recentium
Seminum cydoniorum } añ. ʒ. x.
Seminum citruli
Seminum maluæ. ʒ. xij.
Gummi Arabici. ʒ. viij.
Dragaganti ʒ. iij.

Super hæc libras septẽ aquæ calidæ fundas & per diem ac noctem permittuntur: postea ad consumptionem medietatis bulliant: deinde cum duabus libris & semis penidiarum fiat syrupus. SEN. Hic syrupus nostrum multum excedere uidetur. BRA. Certè multùm excedit, nec dandus esset, nisi maiori attenuatione indigeremus. Nũc illum Hamech audias:

Recipe uiolarum unc. ij.
Seminum cydoniorum } añ. unc. j.
Maluæ

Iuiubarum
Sebestem } añ. nu. xxx.

In septem aquæ cucurbitæ libras ad consumptionem tertiæ partis decoque, & cum duabus zuhari libris fiat syrupus. SEN. Hic à nostro quèm paramus, non multùm differt. BRAS. Imò eum esse arbiiror, quo utimur: & ubi differunt, librariorum error fuit: quippe Mesue ab Hamech sumpsit. Addoq; tibi alium syrupum de uiolis à Serapione edoceri, Tractatu VII. capite. XXIII. quem

si legere uolueris, simplicē esse ex isusione uiolarum percipies. Sed de hoc iam satis. SEN. Nondū satis erit, nisi in primis admonueris, an ex siccis uiolis fieri poßit. BRA. Fieri quidem potest, sed inefficax est: propterea & succum, & infusionem serua, & magnam syrupi uiolati compositi copiam, cùm uiolæ florescunt, ad totius anni usum para: ne ex siccis uiolis parare cogaris, quæ minus frigidæ, & minus humidæ sunt, quàm recentes, nec leniunt: quod præcipuè in hoc syrupo exigitur.

SENEX.

Syrupus iuiubinus.

Syrupus iuiubinus in ordinem uenit. BRA. In hoc etiam uos composito, & non simplici utimini. Est autem iuiubinus simplex is quem Mesue Iuleb iuiubinum appellat: & re uera conueniret hunc syrupum per se distinctum fieri: nam ubi non magna pectoris asperitas adest, & sputum tenue ac subtile sit, ut incrassatione indigeamus, sed non magna, tunc simplici syrupo iuiubino uti oportebit. Cùm autem intensa materiarum incrassatione indiguerimus, composito iuiubino utemur: In simplici autem cētum iuiubæ in quatuor aquæ libris ad medietatem resolutionis aquæ coquuntur, & cū una zuchari libra syrupus fit. SEN. Quam aquam sumere debemus? BRA. Aliàs de aquis disputatum fuit à recentibus, et conclusum, pluuialem aquam in syrupis pectoralibus sumendam esse quoniam tenuior sit, & magis penetrans, quàm aliæ: quia ex uaporibus facta, hinc ut ad pectoris partes penetret, magis efficacem esse & aptā existimarunt. Nos autem non ita simpliciter hanc rem inferendam censemus: sed Galeni sententiæ in hæ-

Aqua pluuialis in syrupis pectoralibus sumenda.

rentes primo de simplicium medicamentorum facultatibus, capite quarto, dicimus: Quanto aqua est magis simplex, tanto frigidior est: propterea ubi refrigeratione indigemus & incrassatione, ut in hoc syrupo iuiubino, pluuialem aquam sumendam iudicarem: ubi autem infrigidatione, aut incrassatione non indigemus, aquam fontis sumerem. Verùm hæc non sunt hoc loco discutienda: sed satis sit apud antiquos talem differentiam aquarum non fieri, sed eam tantum quæ sit pura, quam Galenus lib. suprà citato capite V. ex tribus sensibus iudicat, gustu, uisu, & odoratu, & sit expers qualitatis, & nihil in gustum imprimat, ut sit planè perlucida, ac syncera, ut in odore nullam habeat qualitatem, tunc iudica aquã esse purã, & illam esse quæ syrupos et medicamẽta ingredi debeat. Quod autem à recentibus creditur pluuiales aquas magis penetrare, ab Aëtio non creditur, qui cap. CLXXV. libri tertij, aquam pluuialem fontanæ comparans, inquit: Plus enim habet constipationis quàm fontana. Ideo neq; abstergit facilè, neq; coquit, neque madefacit, & excretiones impedit: quod si alicubi moram traxerit, magis adhuc constipat, tardiorisq; transitus fit, egestiones detinet, tardius concoquitur distribuiturq;, ac destillationes gignit. Hæc Aëtius de pluuiali aqua. & Plin. lib. XXXI. cap. III. eorum opinionẽ grauiter redarguit, qui aquas pluuiales probant. Imò inquit, horũ sententiã refellere interesse uitæ. SE. Non uidetur quòd pectorales decoctiones probẽ ingredi poßit: tamem Paulus eam laudat cap. L. primi libri, inquiẽs: Cœlestis præterea aqua teste Hipocrate, nullo pondere grauis, dul-

Aqua fõtis, in quibus sumenda s

ciore abundanti, limpiditate neutiquam uulgari, tenuitate deniq; censetur, eo quòd à sole leuißimum trahatur et tenuißimum. BRA. Id ex Hippocratis sententia dicit Paulus, qui tenuißimam aquam laudauit. Sed aqua duobus modis consideratur: Vno modo ratione qua elementum est. Altero, ut nostrum corpus ingreditur. Ratione qua elementum, & frigida, ac tenuis est ab Hippocrate, et Paulo pluuialis summè laudatur. At hæc eadē pluuialis ab Aëtio, ut nostrum corpus ingreditur, dānatur. Propterea & Paulus præcitato loco inquit omnium aquarum pluuialem maximè putrescere (quamuis Auicenna in syrupo de papauere primo oppositum dicat) quia ex qualitatibus diuersis constat. Ex marina enim aqua et alijs eleuatur: tamen (inquit Paulus) & si facillimè putrescat, ob hoc non est existimanda deterrima, nam alterationis procliuitas uirtuti magis quàm uitio adscribenda est. Quapropter quæ inculpatæ aquæ indicijs prædita, facilè putrescit, saluberrima censenda est. Hoc intelligo ratione qua aqua. Et hæc uerba Pauli, & Hippocratis de perfectione aquæ ut aqua loquētiū non autem ut à nostro corpore sumenda, in causa fuere, ut recentes putarint, in omnibus affectibus pectoris pluuialem sumendam. Sed hæc aliàs disputanda sunt: Nunc syrupū de iuiubis Mesue prosequamur: Hic autē est, ut paßim in omnibus ferè scriptum autoribus reperitur:

Recipe iuiubarum	ān.	lib.	x.
Violarum		unc.	v.
Seminum maluæ			
Capillorum Veneris		unc.	j.

Seminis cydoniorum Papaueris Melonis Lactucæ	añ.	ʒ.	iij.
Dragaganti Liquiritiæ Ordei mundi	añ.	ʒ.	viij.

Decoque in libras quotuor aquæ fontium, & cum libris duabus zuchari fiat syrupus. SEN. Hic est re uera iuiubinus apud Mesuen syrupus, tamē ipsum hoc modo nunquam parare potui, sed opus fuit semper, uel aquā augere uel zizipha diminuere. BRA. Non possum non credere descriptiones has mēdosas esse: nempe zizipha aquā longè superant, unde si decē libræ ziziphorum in quatuor aquæ libras bulliant, potius eclegma fiet quam syrupus: imò uel nō posset, uel ægre bulliret. Propterea arbitror errorē potius esse in ziziphis, quàm in aqua: hunc enim syrupum puto proportionē habere ad iuleb iuiubinum, in quo etiam quotuor aquæ libre ingrediuntur: sed quia hic centum iuiubas accipit, & nihil aliud ingreditur, hic sexaginta iuiubas sumendas puto, uel centum, non autem centum quinquaginta, ut nonnulli accepere. Verū sexaginta sumendas potius laudo, quoniam & antiquum Mesuen habeo ita incipiētem: Accipe iuiubas sexaginta: & potius enumerandæ sunt, quàm pondere describēde, quia si pōdere tradātur, opus est semina extrahere. SE. Propter quid? BRA. Quoniam hæc est, & esse debet uniuersalis regula apud pharmacopolas, ubi inueneris apud autores sebestem, pruna, iuiubas, tamarindos, per

pondus in suis receptionibus descripta, seminā abstrahēda sunt, & proijcienda: ubi autē per numerū ponuntur, semina extrahere non est opus, ut in hoc loco. Quare legendū puto ut meus antiquus Mesue habet, iuiubas sexaginta. In alia etiam re error est, ubi enim legitur uiolarum, seminū maluæ unc. V. legi debet drach. V. ut ille antiquus Mesue citatus habet, qui in multis multo emendatior est: & ubi recentes uiolæ haberi possunt, recentes semper accipias, quoniā siccæ uires mutant. SEN. Quid de iuiubis? sunt'ne recentes, an siccæ sumendæ? BRA. Recentes potius, sed bene maturæ. Sunt autem bene maturæ cum rugosæ fiunt, & dulciores: acquirunt autē & perfectā maturitatē ab arbore remotæ, quia humiditas quædam crassa resoluitur, et rugosæ ac dulciores fiunt, dulcedine quadam emolliente. Propterea & si à Galeno & antiquioribus reprobentur, tamen ad incrassandam materiam probe ualent & maximè prosunt. Sumuntur recentes bene maturæ: cum uerò, recentes desint, siccas accipito, non quidem siccitate extrema: sed tali ut intus sit mollities illa suæ carnis sub corio prædulcis: quales sunt eæ, quas Ferrarienses mulieres filo cōsuunt & fenestris suspensas seruant, priusquā sextum mensem transierint. Pro semine papaueris, de albi papaueris semine intelligito: pro ordeo mundo, intellige à suis corticibus, ut uis abstersiua abeat, & lenitiua remaneat. Cum autem hunc syrupū facis, primò iuiubæ ingrediantur, postea semina, & glycyrrhiza, deinde tragacanthum, deniq; uiolæ, & capilli Veneris. SEN. Qua de re? BRA. quoniā prius ea ponere oportet, quæ maiorē decoctionem sustinent, de-

inde quæ minorem, tertiò quæ minimã: quippe tres gradus in decoctionibus sunt. Primus, ea recepit quæ multã decoctionem sustinent. Secundus, ea quæ mediocrẽ. Tertius ea quæ paruã. In unum te admoneo, quod zucharũ hũc syrupum ingrediẽs libra una esse debet, nõ duæ: quia in simplici syrupo iuiubino, quem Iuleb de iuiubis appellat unam zuchari libram solùm ponit, in quo nihil aliud est quod inspissarre poßit, quàm iuiubæ. In hoc autẽ syrupo cõposito multa alia sunt, quæ decoctionem inspissant. Adde quòd syrupi magis coqui debent quàm Iuleb: ideo nimis spissaretur, si duas zuchari libras reciperet. nec opus est dicere quòd decoctio ad dimidiũ non fiat: nã & si Mesue pondus decoctionibus non ponat, quantum solui debeat, tamẽ regula sequentis syrupi seruãda est, & Iuleb iuiubini, & aliorum multorum, ubi quatuor aquæ libras decoquendo ad duas reducit. Si etiam experiaris, inuenies pulchrius fieri cum una libra zuchari, quàm cũ duabus, & in sequenti syrupo de papauere, in quo Mesue quatuor aquæ libras tantum ponit, satis esse uoluit octo uncias zuchari, & octo penidiarum. Tamen quia zucharũ (ut fertur) nullum ferculum perturbat, si duas libras ponere uolueris, in tuo arbitrio sit, sed una sola satis est, & syrupus aptius ducitur. Hoc autem nunc omisso, ad syrupos alios transeamus. SENEX.

Syrupus de papauere.

SYrupus de papauere sequitur. BRA. In nulla re magis confusi sunt pharmacopolæ, quàm in hoc syrupo. SE. Qua de re? BRA. Quia multæ sũt descriptiones, et aliqui pharmacopolæ unã, alij aliã sequũtur. O'miseros ægros, quibus præter intentionem unus syrupus cõ

tingit ex his de papauere, qui suæ ægritudini ita nō quadrat, à Medico autem putatur conueniens exhiberi. SE. Credebam ego omnes pharmacopolas compositum Mesuæ de papauere parare. BRA. Quem appellas tu compositum? nam omnes compositi sunt. SE. Ego illū compositum appello, cuius descriptio apud Mesuen hæc est:

Recipe papaueris albi, Rubri	añ.	℥.	50.
Capillorum Veneris		℥.	xv.
Liquiritiæ		℥.	v.
Iuiubæ		nu.	xxx.
Seminum lactucæ		℥.	xl.
Seminum maluæ, Cydoniorum	añ.	℥.	vi.

Coquantur in libras quatuor aquæ ad consumptionem mediedatis, & cum zuchari & penidiarum añ. ℥. viij. fiat syrupus. BRA. Tu hoc uteris? & paratum seruas? SEN. Et nunc seruo, & continuè seruaui. BRA. Multi tamen in hac urbe sunt, qui sequentem à Mesue positum ante syrupum Dinari faciunt.

Recipe papaueris albi, Nigri } id est eorū capita añ. ℥. lx.

Et de coquantur in libras quatuor aquæ pluuialis quousq; redeant ad lib. unā & semis, & cū zuchari albi, & penidiarum añ. ℥. iiij. fiat syrupus. SEN. Est simplex de papauere. BRA. Ita appellari potest, quia nihil aliud de coctionē præter papauerū capita recipit. Alios etiā notaui, qui primū syrupū de papauere Auicēnæ faciūt, qui & ipse simplex est, sed uuæ succū recipit, aut sapā. Pro-

pterea nonnulli in composito Mesue à te citato sapam addunt: nam semi libram sapæ cum syrupo ad bulliendum ponunt: quod tamen nec ab autore dicitur, nec conuenit, cum infrigidare intendamus, & sapa calida sit. SEN. In tanta confusione quos sequi debemus? BRA. Opus est duos syrupos Mesue de papauere paratos habere. Primum simplicē, Alterum compositum. nam ambo ad somnum inducendum, ad sitim æxtinguendam, ad prohibendam destillationem ad pectus, & ad leniendum ualent. Sed ille simplex minus frigidus est, & solum intentionem simplicem habet ad prædicta, ad somnum scilicet prouocandum, & leniter infrigidandum: Cumpositus autem ad infrigidandum & leniendum intensius. Ideo à Mesue ad tußim siccam, & phthisin ualere dicitur. SEN. Curabo ut in mea officina ambo sint BRA. Si utrosque habere neglexeris, saltem compositum habeas: Ego autem pharmacopolam laudabo, qui utrosq; seruabit. SE. Nunquam mihi deerunt. Dic autē (ni piget) debent, ne eo modo fieri, ut descripti sunt? BRA. Nonnullis erroribus demptis, aut emendatis, eo modo fiant. SEN. Illos libenter audirem, ne deinceps incautus errarem. BRA. En in simplici de papauere, papauerū capita in quatuor aquæ libras ebullit, quousq; libra una cū dimidia relinquatur: Sed papauer ex his est, quæ mediocrē decoctionē patiuntur propterea si tandiu bullierit, uires amittere puto, præsertim si papauerum capita recētia sint. Si enim antiqua eßent, maiorē ebullitionem exigerēt. SE. In recentibus ad quantū aqua ebulliendo resolui debet? BRA. Satis est, si pars tertia resol-

Lenius Mesue relatum.

uatur, uel libra una, & semis. Ideo Mesuen ita legas: et decoquatur in libras quatuor aquæ, usq; dum desit libra una et semis, ut à quatuor libris aquæ libra una et semis bulliendo euanescat: unde libræ duæ & semis decoctionis relinquentur. SEN. Cōuenientius uidetur quod minus restet, propter minimā quātitatem zuchari, quæ ingreditur: sunt enim quatuor zuchari, & quatuor penidiarum drachmæ. BRA. O bone uir, mendosus est Mesue cōtextus, et legi debet: uncias quatuor, nō drachmas. Idem error in cōposito de papauere est, ubi enim legitur: zuchari & penidiarū an. ʒ. viij. legi debet uncias octo: nec ualet quod aquæ quātitas respectu zuchari multum exuperet in simplici de papauere, quia penidia uice zuchari funguntur. Non debent autē tantū papauera ebullire tum ob causam dictā, tum quia humiditas & frigiditas maximè expetuntur, quæ ob multā decoctionem euanescunt. Non laudo etiā quod pluuialis aqua sumatur, ob rationes dictas: quā tamen Mesue sumendā iudicat. SE. Sunt'ne in cōposito de papauere aliqua errata? BRA. Et maxima. SEN. Quomodo maxima in re tam uulgata? BRA. Audies. Nā calida pro frigidis recipit. SE. Quæ sunt hæc? BRA. Dicit papaueris albi & rubri, est autē rubrū papauer antiqua anæmone, quæ calida est. In hoc autem syrupo frigida solum recipienda: propterea legendum est potius papaueris albi & nigri, non rubri, aliter præter intentionem rubrum papauer poneretur. Adde, in nostro antiquo Mesue, legi papaueris albi, & nigri: & quod nigri, & nō rubri legi debeat, testimonium sumi potest ex simplici de papauere, in quo papauer album &

Locus Mesue restitutus.

nigrum ponuntur, cuius intentio est infrigidare, & somnum prouocare. Cùm autem eadem intentio in hoc sit, rationabile est albi & nigri legi, non autem rubri. SEN Hic esset magnus error. BRA. Imò est, et non animaduertitur. SEN. Deinceps igitur nigrum, non rubrũ accipiam. BRA. Itaq; nõ errabis. SE. Vidi alios syrupos de papauere, quibus medici in alui profluuijs utebantur BRA. Multæ aliæ sunt descriptiones syruporũ de papauere, à multis alijs autoribus scriptæ, quas prosequi non est opus. Auicenna duas ponit, quarum secundã ad profluuium alui ualere certum habeo. Prima autem ad somnum conciliandum: & à nonnullis fit, quem appellant syrupum de papauere centum capitum, estq; simplex syrupus. Nicolaus etiam syrupum de papauere ad profluniũ ualere scribit: imò & antiquiores in profluuijs alui papauere usi sunt, extantq; apud Aëtium, Paulum, & Oribasium multa ad profluuia, quæ papauera recipiũt. Hæc autem de hoc syrupo satis. SENEX.

Syrupus de quinq; radicibus.

SYrupus de quinq; radicibus in ordinẽ uenit. BRA. In quem ordinem si ordinem non seruas? SEN. In ordinem meæ inordinate schedæ. BRA. Equidem inordinatæ, nam simplices syrupos seorsum à compositis scribere poteras, & calidos à frigidis, aut saltem ordinem secundũ humores habere, aut secundum corporis partes, aut secundum ægritudines. SEN. Nihil consideraui, sed ordinaui ut in mentem uenere, & ut in officina præsentabantur. BRA. Quum hoc ad rem ipsam nihil referat, syrupũ de quinq; radicibus examinemus. Quod magis cõmodè fiet, si unà & syrupum de duabus radicibus, et sy-

rupum bisantium sine aceto & cum aceto & syrupum acetosum simplicem discutiamus. Omnes pharmacopolæ & hic & per totam Italiam eundem syrupum acetosum simplicem parant, eum scilicet qui à Mesue describitur, & simpliciter syrupus acetosus nuncupatur, qui & ab Auicēna ponitur prima fen. qnarti canonis, in libro autem quinto plures syrupos acetosos describit, et Serapio in suo Antidotario, et Hali in X. libro sue practicæ, hūc presentem syrupum acetosum simplicem conformari docent. SEN. Non'ne antiquiores de ipso tractarunt? BRA. Nusquam. SEN. Quomodo hoc dicis? nam Mesue ipse de hoc syrupo Galenum adducit. BRA. Quomodo autem Mesue Galenum adducere potuit, si Galenus zucharum ignorauit? SEN. Istud igitur mirum est, presertim cum à recentibus Galenus XI. de arte curatiua adducatur. BRA. Certus sis, nusquam de eo locutum esse Galenum, imò grauius errant, qui librū secretorum Galeni adducunt, in quo hunc syrupum inueniri dicunt, SE. Vnde igitur hic error emanauit? BRA. Quia Hippocrates, Galenus, & antiquiores de oxymelite tractarunt, quod ab hoc differre non uidetur, nisi quia mel zuchari loco sumit. Zucharū uerò antiquiores ignorarunt: propterea acetosum simplicem Mesuæ parare non poterant, sed bene oxymelitē, de quo suo loco disseremus. Est autem simplicis acetosi uel sine aliquo addito acetosi descriptio, hec quæ sequitur, per Mesuæ uerba expressa:

Syrupus acetosus simplex.

RECipe zuchari boni albi partes quinq;, et in uase lapideo pone, et superinfunde aquæ fontis dulcis et claræ libras quatuor, et decoquatur, semper eius spu-

mam abijciendo, & sit ignis, in quo coquitur prunarum, aut tenuis flammæ sine fumo, et decoque hoc modo, donec clarificetur, & diminuta sit aqua, sicut medietas eius: deinde infunde super ipsum aceti uini albi clari partes duas in leui, & in forti partes quatuor, & in mediocri partes tres, et da ei post illud decoctionem in coctura: sit autẽ hæc coctura, coctura syrupi. Hæc Mesue ad uerbũ.
SE. In hoc syrupo plura mihi presentãtur ambigua, incipiã autẽ ab ultima parte, ubi inquit: in leui partes duas in forti quatuor, in mediocri tres: per hæc uerba quid intelligendũ sit dubito. Nam illos aberrare puto, qui leue ad acetum applicant, & forte & mediocre, in aciditate.
BRA. Imò maximè errant, quia potius de leui aceto partes quatuor ponendæ essent, & de forti partes duæ. Sed uerus intellectus est, quod leue, mediocre, forte, ad syrupũ referãtur, uel ad morbũ: ut sensus sit: In syrupo leui, qui non multũ aperiat, duæ aceti partes sint: in forti qui multũ aperiet, sint partes quatuor: in mediocri qui mediocriter aperiat, sint partes tres. Aut ad morbũ referamus: In leui morbo sint duæ aceti partes in syrupo: in forti sint quatuor aceti partes: in mediocri morbo sint tres partes aceti. Dic autẽ paratis'ne hos tres simplices syrupos in leui, Forti, mediocri? SE. Vnus solũ paratur.
BRA. Qui'nã est ille? SE. Differunt pharmacopolæ. Sũt qui tres partes aceti ponant, & qui duas, rari qui quatuor, tamen et reperiuntur qui addant. BRA. Tu quem facis? SE, Semper eũ paro, in quo tres partes aceti sunt, nam potius medium sequi elegi, quàm extrema. BR. Ego autem unum extremum potius sequerer. SEN. Quodẽ

BRA. Vt duæ partes aceti ſolum ponantur, quia medico ſemper licet, quando uoluerit, acetum addere. Sed quãdo plus aceti receperit, quàm medico placeat, ita facilè ſubtrahi non poteſt. SEN. Imò poteſt alia addendo. BRA. Sed nõ ita facilè, nec deinde ſyrupus acetoſus erit. SE. Tua ratio non mihi diſplicet, propterea eum deinceps parabo in quem duæ partes aceti ingrediũtur. BRA. At opus erit unum ſemper agas. SE. Quid eſt hoc? BRA. Vt medicũ admoneas qui hoc ſyrupo utitur, te eum ſolum feciſſe, qui leuis eſt: & in leui morbo ualet, in quo duæ partes aceti tantum ſunt: ut ſi acetũ addere uoluerit, addat: tamen cõuenientius eſſet tres ſyrupos habere. Verùm noſtri temporis medici nõ ſolùm hoc non curant: ſed inter hos ſyrupos differentiam neſciunt, nec an fiant, ſed cùm indicunt ægro ſatisfeciſſe putãt: rem uerò quam ordinãt, et an bene paretur, ignorant. Hæc autem aliàs, quia nobis inſtitutũ non eſt de medicis maledicere. SEN. Aliud etiam eſt, quod in hoc ſyrupo me addubitare fecit, quia Meſue inquit ad materias calidas ualere, & ad frigidas & ad ſubtiles, & ad craſſas uiſcoſas: hæc autem oppoſita uidentur, & ſimul incompatibilia eſſe. BRA. Opus eſt ſcias, quòd hæc eadem quantitate non agit, ſed diuerſa: nam hic ſyrupus ratione aceti incidit, & frigidus eſt propter frigiditatem ad materias ſubtiles & calidas ualet, ſed ob incidendi uim, quam habet, ad craſſas materias & glutinoſas ualet, eas attenuando: unde non inconuenit unum ratione diuerſarum partium, & qualitatũ ad duo cõtraria ualere. Nota autem quæ ſequuntur, quia in materiebus frigidis & craßis, non ualet ra-

tione

tione frigiditatis, tamẽ ualet ratione incisionis. Ideo addit Mesue, posse uirtutẽ infrigidationis tolli, non remota eius penetratione. Istud autẽ fit, illi nõnihil calidi addendo, ut cinamomũ, aut radices calidas aperiẽtes, quæ non solum frigiditatem remouent: sed ad penetrationem & resolutionem addunt. SEN. Miror quomodo Galenum adducat, si nusquam Galenus de eo loquatur BRA. Galenus de oxymelite tractat, quod ex melle & aceto fit, de quo suo loco differemus: puto illum esse locũ, quem Mesue citat. Sed unum est in quo magis ambigo, quàm in prædictis. SE. Quid est illud? BRA. Huncsyrupum ad atram bilem ualere, tamem Hippocratis, & Galeni sententia est, acetum eos iuuare, in quibus amara: eos autem summopere ledere, in quibus atra bilis dominatur, sed magis mulieribus inimicatur, quam uiris, nam uterũ lædit. Non uidetur ergo in melancholica materia conueni re. SE. Quid igitur ad Mesuen dicere oportebit? BRA. Fortè non intelligit ratione suæ qualitatis ad atrã bilẽ ualere, sed tantũ ratione penetrationis: quia alia medicamẽta atræ bili propria ad statuta loca penetrare facit & uim dissoluendi ac dissecãdi illis tribuit. Ideo acetum atræ bili conueniens non est, nisi ratione penetrationis. SE. Hoc igitur per accidens prouenit, & non ex natura huius syrupi ob suam qualitatẽ. BRA. Quicquid sit, hic syrupus acetosus, ratione qualitatis aceti ad humorem melãcholicum non ualet: sed tantum penetrare facit, & resoluit: propterea ad syrupum acetosum compositum ueniamus. SE. In Mesue post hunc syrupum simplicem acetosum, quem ipse syrupum acetosum absoluto uoca-

Syrupus acetoſus cũ radicibus.

bulo appellat, ſyrupus acetoſus cũ radicibus ſequitur, quẽ recentes de duabus radicibus uocãt, & acetoſum cõpoſitum. Fit autem cum aceto, & ſine aceto: cum aceto eſt acetoſus cõpoſitus: ſine acetoa abſolute eſt de duabus radicibus: licet qui ordinat, cum aceto, aut ſine aceto addere ſoleant. SE ita eſt, & nos utroſq; paratos ſeruamus. Et hunc qui acetũ ſuſcipit de duabus radicibus cum aceto nuncupamus, uel acetoſum compoſitum, uel acetoſum cum radicibus: qui autem acetũ non habet, de radicibus abſolute dicitur, uel de duabus radicibus ſine aceto. BRA. Vbiq; per totã Italiã ita paratur, & Meſue compoſitionem ſequũtur omnes medici, quæ hæc eſt.

Recipe aquæ fontis claræ lib.x. & proijce ſuper ipſam radicis fœniculi, apij, endiuiæ, ana, unc.iij aniſi, ſeminis fœniculi, apij, ana.ʒ.viij. ſeminis endiuiæ, vn.ſe. Coquatur cum facilitate quouſq; ueniat ad lib.v. tunc proijce ſuper ipſam zuchari boni lib.tres, et clarificetur ſicut prius: deinde funde ſuper ipſum aceti boni quantitatem ſufficientẽ, iuxta modum ſuperioris doctrinæ, & da ubi oportet. Hæc Meſue. SEN. Hic eſt ille ſyrupus, quem facimus. BRA. Auicenna hunc ſyrupum quinto libro docet, & eum ſyrupum acetoſum communitatis appellat: ſed non addit radices endiuiæ, quæ fortè in Meſue abeſſe debent: nã et in meo antiquiſſimo Meſue nõ adſunt, unde uocatus eſt de duabns radicibus, quia duæ radices ſolæ ingrediuntur, & tunc nõ erit opus fugere, quod tantũ duæ radices calidæ ingrediantur, endiuia autẽ ſit radix frigida, ideo dictus ſit de duabus radicibus ſcilicet calidis. SE. Reperitur ne apud antiquos

hic syrupus? BRA. Non reperitur hoc modo compositus, sed apud Paulum, Aëtium et antiquiores proportionales decoctiones inueniuntur ex radicibus & apij, & fœniculi, & ex hysopo, pulegio, origano, tragorigano in materiebus craßis, ut liquidum est, si eorum uolumina legeris, que ubi de febribus notis tractãt, his plena sunt. Hic autem syruporum modus inuentus est, ut omni tempore hæc in promptu habeantur, & magis delectẽt. Dicas autem, quãdo radices in syrupum ponis, sumis ne integras? SE. Non sed in frusta seco. BRA. Hoc non peto, sed an radices integras, non adempto meditullio, an corticem tantum circa meditullium accipias. SEN. Semper excoriamus, & meditulliũ abijcimus. BRA. Sed sine ratione factum uidetur, nam uis radicis in eo potißimùm consistere uidetur, quod est mediũ totius, & in quo potißimùm uita plantæ est, hoc autem est meditullium: nam eo non modo tota radix, sed et tota plãta uiuit. SE. Ratio id inferre uidetur: tamen in hoc syrupo de radicibus apud Auicẽnã. v. lib. ita scriptum reperitur: Recipe corticum radicis fœniculi, et corticũ radicis apij. Quod argumentum est, corticem sumendum esse. BRA. Et ego ex mesue argumentum faciam, quia ipse in suo syrupo, dicit radices accipiendas, non corticem radicis: ideo radices sumendæ, quæ integræ sint. Etenim Mesue cortices harum radicũ dicere sciuisset, & non radices, si cortices, & non radices sumẽdas uoluisset. SE. Quid ergo sumendum? BRA. Vt hanc rem optimè enodemus, scito apud philosophos in uiuẽtibus ordinẽ perfectionis dari. & imperfectionis. Homines inter uiuentia perfectißimi

ſunt propterea ad hominis generationem multa inſtrumenta requiruntur: in brutis pauciora quàm in hominibus: in inſenectis adhuc pauciora, adeò ut in fruſta etiam conſecta per aliquod temporis ſpatium partes uiuant. Arbores autem & herbæ tot inſtrumentis non indigẽt, ideo non ſolùm per ſemẽ, ſed etiam per ſurculorum trãſplantationẽ, & inſitionem. Eodem modo herbæ ſemine & per ramuſculorum plantationem uiuũt, & in eadem ſpecie indiuidua faciunt. Omnia autem quæ uiuunt, uno organo indigent, in quo potiſsimùm uita fundatur, ut in animalibus cor, quod eſt caloris fons: inſecta uerò infruſta conciſa, habẽt aliquid cordi proportionale: propterea & inciſa uiuũt, non tamen diu, quia interciſum eſt cordi analogum, & corruptũ. In plantis uerò per totũ eſt proportionale cordi. Ideo inciſæ in partes, & plantatæ uiuunt, & quælibet pars ſuum cor habere uidetur: tamen in tota planta unum ſolum erat actu, plura autẽ potentia. Cùm autem inciduntur rami & ſurculi à planta, actu efficiũtur illius ſpeciei plantæ indiuidua, & actu habent cordi proportionale. Similiter in omni uiuente opus eſt unum eſſe, quod in toto cõtinuationẽ faciat, & à quo nerui & totius ligamenta naſcantur, ſine quibus non cõſiſteret, nec moueretur. Hoc in animalibus eſt cerebrum, & ſpinalis medulla: in plantis eſt meditullium illud. Sicut autẽ in animalibus illa pars frigida eſt ſecundum ſpeciem animalis: ita hoc meditulliũ ſpinali medullæ proportionale, ratione herbæ, cuius eſt meditullium, eſt frigidius, uel minus calidũ: propter hoc ita aperitiuũ non erit, ſicut cortex, quo integitur iñ radicibus calidis,

In frigidis radicibus secus est, quia habent frigiditatem maiorē, quàm habeat cortex, et in hoc multis. Sunt etiā aliquæ radices, quæ hanc differentiam non habent, quia usq; in profundū eodē modo carnosæ sunt, ut rapa. cuius cortex tenuißimus est, in medio tota caro est, & in rapa uis in medio est, nō in cortice. Eadem fortè ratio in rhabarbaro dicenda esset. Ad rem igitur redeuntes, in radicibus aperientibus cortex sumi debet, quādo radices aliquas decoctiones ingrediuntur: & ratio in prōptu habetur, quia cortex magis calidus est, & magis aperitiuus, quàm meditulliū. In frigidis autem radicibus & nō aparientibus, meditullium simul addere oportet, ut cùm cichoreum decoctiones ingreditur, meditullium adimi non debet, tum quia frigidum, tum quia egregius cichorei qualitatem seruat: nam in meditullio maiorem amaritudinem sentis, quàm in cortice. SE. Est'ne uerè cortex id quod meditullium integit? BRA. Respectu meditullij cortex appellari potest, tamen respectu radicis nequaquam: quippe in radice tria sunt, Cortex, qui primò occurrit, & terræ propinquus est, qui ita se habet ad radicem, sicut himē, id est pellicula tenuis, quæ nos ambit: deinde caro, quæ est à cortice isto subtili usq; ad meditullium: postea meditullium, quod à mulieribus Ferrariēsibus anima hærbæ nuncupatur. Exterior cortex sumi nō debet, sed is qui est à summo cortice usq; ad meditullium quod caro appellatur. Superior enim cortex & terreā naturam sapit, et à radijs solaribus exustus est: unde in calidis & aperientibus radicibus in decoctionibus, et in hoc syrupo, & alijs carne utaris: in frigidis autem radi-

cibus, & carne, & meditullio, ut in endiuia, cichoreo, la ctuca. Quod si dicas in cichoreo meditullium calidũ uideri, quia amarũ, nam (ut Galenus quarto lib. de simplicium medicamentorũ facultatibus testatur cap. XVIII.) omne amarum est calidũ. Respõdemus omnino aliquam caliditatem habere, propterea aperit: his enim duobus insignitur cichoreũ, quod aperit, & infrigidat. SE. Ita igitur agendum erit quomodocunq; radices sint. BRA. Si radices multum tenues essent, nihil moueri oporteret: si autem crassæ essent, meditullium abijciendũ est. SEN. Tu autem superius mihi uidebaris satis euidenti ratione probare meditulliũ efficacius esse, ut pote in quo uis intensior sit, quia est tanquam anima plãtæ. BRA. Tamen si carnem gustes, atq; meditullium, in carne, & saporẽ, & odorem intensum herbæ persentis, sed in meditullio quarũ (aliquibus demptis præsertim frigidis.) Gusta hũc apij corticem, & hũc fœniculi, nunc modo eorum meditullia gusta. SE. Gustaui, & alias sæpe gustauerã, maior uis in carne sentitur, & nescio quid excellentius, quàm ĩ meditullio sentitur: tamẽ quia apij radices paruæ sunt & caro tenuis, raro aut nunquam meditullium remouemus. BR. Sed Mesue in necœnibianin (ita ipse appellat) de radicibus, inquit: Recipe corticũ radicis apij, fœniculi & reliqua, quæ sequuntur, quod indicium est ab apio etiam meditullium remouendum, & Auicenna in syrupo acetoso de radicibus communitatis, iubet corticem radicis apij in syrupo recipiendum. SE. Fortè hoc ab re nõ esset, cum autores dicunt, Recipe corticem radicis, tunc sola caro sumatur: cùm autẽ dicunt, ℞ recipe radicem, to

ta radix integra, meditullio nõ amoto accipiatur. BRA. Hoc uideretur rationẽ aliquam habere, nisi autores de radice quandoq; loquentes carnem meditullio dempto intelligerent: & quia maior uis in aperientibus & calidis in carne est, quam in meditullio: & quia meditulliũ minus crassum est & durum quod magna decoctione indigeret. SE. In quibus casibus hoc syrupo uteris? BRA. in materiebus biliosis notis, quæ crassæ sunt: & etiã ualet ad materias pituitosas. nam obstructionũ aperitiuus est, non modo hepatis, splenis, & renum, sed etiam uniuersi corporis, & materias crassas atq; glutinosas incidit et abstergit. SE. Quo tẽpore ægritudinis exhiberi debet? solent enim Recentes post septimam propinare. BRA. Nullm adest statutum exhibendi tempus per dies: sed semper exhiberi potest, quando oportet. etiã si in ægritudinis initio sit. Tamen ægritudines quæ non sunt biliosæ puræ sed, notæ ut plurimum hunc ordinem habent: ut in primis portio subtilioris materiæ resoluatur: ideo raro ante primam hebdomadẽ eo indigemus. Quare dicere non oportet ante septimum diem uel post septimum diem sumendũ esse: sed quando opus est. Opus autem est, quoties materia crassa est, lenta glutinosa, & partes nostri corporis obstructæ sint, tunc ab hoc syrupo etiam in principiũ ægritudinis incipere debes. Hic autẽ antequã ad aliam transirẽ, de tempore colligendarũ radicũ uerba facerem, nisi statuissem determinatio libello, de tempore colligendarũ herbarũ tractare. Ab hoc autẽ non abstinebo: cùm multi sint, qui uoluerint radices colligẽdas esse, cùm herbe folia amiserint, eo autem tempore in medi-

tullio nulla uis est quæ ad tẽperaturã faciat, sed ad plantæ uitam solum facit: quod argumentũ est carnẽ & non meditullium sumenda. Ad rem autẽ nostrã redeuntes, dic cum autor inquit, tunc proijce super ipsum zuchari boni libras tres, & clarificetur sicut prius, quomodo hanc partẽ intelligis? SE. Hoc modo, postquã ebullierit, percolamus omnia bene exprimentes. BRA. Hoc mihi summè placet, quòd expreßio fiat. SEN. Postea tres zuchari libras addo. In hac autẽ re inter se differũt phamacopolæ, quoniã aliqui duobus, aut tribus ouorũ albuminibus sumptis zucharũ & totam decoctionẽ simul clarificant: alij zucharum per se clarificant, & deinde in decoctionẽ ponunt: alij nullo modo clarificãt. BRA. Hi fortè non ineptè agunt, quoniã frustra albumẽ oui poni uidetur pro liquorũ depuratione, in quibus acetum ingreditur. Tu autẽ quomodo agis? SEN. Ego in tota decoctione clarificare soleo, duobus, tribus, aut pluribus, ouorũ albuminibus sumptis, pro quantitate syrupi, quã facio. BRA. Tu ergo maiorẽ syrupi copiã facis quã ab autore describatur. SEN. Equidẽ. BRAS. Deinceps ne hoc feceris: nam in theriaca ostendimus ex mente Galeni, nec augendas, nec diminuendas medicamentorũ quantitates & cõpositiones, de qua re aliàs tractabimus. SEN. Deinceps integrã cõpositionẽ parabo. Dic autẽ tu, laudas præsentem syrupũ clarificari an non? BRA. Id agendũ est, quod ab autore dicitur. SEN. Qui nam modus est ille? BRA. Ipsum lege, qui inquit clarificetur ut prius: Ideo opus est eo modo clarificare ut prius docuerat, quod in acetoso simplici fuit. SE. Quomodo docuerat?

BRA. Ebulliendo & expumando, semper spumam abijciendo, & decoquatur hoc modo (inquit) donec clarificetur. Itaq; huius syrupi clarificatio fiet, spumã demẽdo cùm ebulliet cum zucharo, donec clarus euadat, ea scilicet claritate quam habere poßit, quæ tamen erit integra Claritas. SEN. Ouis igitur parcam. BRA. In hoc casu parces, nam & frustra cum aceto ponuntur. SEN. Debet'ne diminui usq; ad dimidiũ? BRA. Non, sed usq; ad claritatẽ, quã habere potest. hanc autẽ habebit, cùm amplius spumã nõ faciet. Dic autẽ quã aceti quãtitatem in hunc syrupũ ponis? SEN. Pro qualibet syrupi libra semilibrã aceti. BRA. Sunt qui uncias iiij. & qui quinq;, & qui octo pro qualibet libra ponãt. SE. Quid in causa fuit, ut hæc differentia nasceretur? BRA. Quoniã in hoc syrupo eodem modo ut in præcedenti acetũ poni debet, in leui partes duæ, in forti partes quatuor, in mediocri partes tres: quia Mesue ad precedentem syrupum seipsum refert. Ideo aliqui fortẽ, aliqui debilem, aliqui mediocrẽ, aliqui nullũ, sed suo modo parant. SE. Igitur tres syrupi cõpositi acetosi fieri deberent? BRA. Deberent quidem, sed satis est debilẽ, id est debili morbo conuenientem uel in aceto debilem seruet: quia doctus medicus, acetum semper addere potest, si opus erit. Si autẽ uel fortis uel mediocris esset, & debiliori indigeret, acetũ auferre non posset, ut in simplici acetoso etiam diximus: semper autem bulliat expumando, post impositionem aceti quod syrupum clarũ reddit. Ideo ouis non indigemus ubi acetũ ingreditur, sed illis solum utimur in illo de radicibus sine aceto secundum uos pharmacopolas: sed satis est secun-

dum Mesuē ebullitio: unumq; animaduertas, si absq; aceto syrupū feceris, ut sine aceto de radicibus appelletur, quando ipsum clarificas expumando, semper expumare debes quousq; perfectus sit, & ad syrupi cocturā perue nerit. Si autem acetū addere uolueris, ut sit acetosus cōpositus, uel acetosus de radicibus, noli expectare quòd coctus sit quando acetū addere uolueris, sed tunc ponas acetum, cum prope cocturam syrupi peruenerit, semper expumādo. SE. De hoc satis dictum est, ad illū de quinq; radicibus ueniamus. BRA. Vt lubet. sed dic quem autorem sequimini in hoc syrupo? SEN. Ignoro, nos ipsum magistralem syrupum appellamus, & eo medici utuntur unde autem uenerit, nunquam audiui. BRA. Et ego certe nusquā inueni, nisi in quibusdā libellis Receptarijs nuncupatis Petri Galli possent dici libelli de componendis medicamētis: sed cōmuniter, & κατὰ γένη & κατὰ τόπος id est, & secundum genera, & secundum locos. Tu autē addidisti esse magistralem syrupū, quid intelligis per illā particulā magistralem? SEN. Nos receptas magistrales appellamus quæ in usu quotidiano sunt. BRA Appelletis ut lubet. Quod mihi absurdum uidetur, est, apud diuersos pharmacopolas uario modo Ferrariæ fieri. Sunt enim qui sequentem compositionem sequuntur: sed unde hauserint, ignorant: nec eorum preceptores sciebant.

Syrupus de quinq; radicibus.

Recipe radicis Apij
Petroselini
Fœniculi
Asparagi
Brusci } añ. unc. ij.

Misce, & bulliant in sex lib. aquæ fontis ad consumptio nem tertiæ partis, deinde facta expreßione addantur zuchari libræ tres, & in fine decoctionis, aut prope finem, adde aceti optimi unc. viij. SEN. Hic non est syrupus de quinq; radicibus quem paro, & quem maior pharmacopolarum pars parat: in hoc enim à te citato semina desunt. BRA. Hoc non ignoro, tu modo totum edoceas. SEN. Est hic qui sequitur:

Recipe radicis apij
Petroselini
Fœniculi } añ. unc. ij.
Asparagi
Brusci
Seminis Apij
Petroselini } añ. vnc. j.
Fœniculi

Misce, & omnia decoquantur in lib. x. aquæ & libram unam aceti ad consumptionem medietatis: inde coletur, & cum melle quantum sufficit, fiat syrupus. BRA. Ponis'ne acetum ut cum aqua bulliat? SE. Pono. BRA. Id non conuenit, sed tunc poni debet, cum fere coctura facta est aliter nihil ferè aceti haberet: una etenim aceti libra in libris decem aquæ ebulliens non persentitur. SE. Ob hoc ægrè persentitur acetum in hoc syrupo. BRA. Cùm autē apud aliquos pharmacopolas in suis syrupis huius speciei sentitur acetū, apud alios nō sentitur, Causa est, quia diuersas compositiones sequūtur & diuersis modis agunt. Ego sentiri uoluerim, quia eius officium est aperire, attenuare, resoluere. Quæ omnia excellentius

fiunt, si acetum in compositionibus addatur quàm si desideretur: Dic autem facis ne cum melle aut zucharo? SEN. Nullus melle utitur: sed zucharo. BRA. tamen descriptio tua, quæ paßim circunfertur mel recipit. SEN, Verum est: sed nos, ut suauiorem faciamus mel accipimus. BRA. Id dicis ac si mel suaues syrupos non faciat: imò ex melle dulciores sunt, & in hoc, mel potius sumi uoluerim, quàm zucharũ, quoniã hoc syrupo utimur ad uehementius aperiendum, quàm faciat syrupus de duabus radicibus. SEN. Noui ego pharmacopolas quosdam, qui syrupum de duabus radicibus exhibent, quoties syrupus de quinq; radicibus præscribit. BRA. Hi uehementer errant: nam & si ad eandem intentionem ualeant, tamen hic est magis ualidus, quàm ille de duabus, præsertim quãdo additur quãtitas aceti sufficiens. Nam quandoq; indigemus parum aperire, quod facimus cum acetoso simplici: quãdoq; magis, quod facimus cum illo de duabus radicibus: quandoq; adhuc magis, quod facimus cum syrupo de quinq; radicibus, unde medicus hoc peculiare in se habere debet, at ad unam intentionem debilia, fortiora, & fortißima per gradus habeat, et immutare sciat: nec uim naturæ faciat si uoluerit ab extremo ad extremum sine medio progredi. Cùm autem per media conuenientia trãsit, naturæ satis facit, & nullus error fieri potest. Alij tamen pharmacopolæ sunt, qui alium syrupum faciunt ex quatuor radicibus, & illum pro syrupo de quinq; radicibus parãt. Ipsum autem in libro quodam suo inueniũt, qui Lumen apothecariorum appellatur sub nomine syrupi de radicibus magistralis, cuius compositio hæc est:

Recipe radicum apij
Fœniculi
Petroselini
Endiuiæ } añ. m̄. i.

Seminum Apij
Fœniculi
Anisorum
Ameos } añ. unc. ſe.
Aſparagi
Aceti boni libras duas.

Omnia præter acetũ in lib.xx.aquæ bulliãt uſq; ad perfectam coctionem, deinde coletur, & colaturæ addantur mellis purificati lib.iiij. & acetũ prædictũ, & ad perfectam coctionem decoquantur. SEN. Rari ſunt qui hũc ſyrupum faciãt. BRA. Aliqui tamen non deſunt. SE. Quẽ debeo ego pro ſyrupo de quinq; radicibus paratũ habere? BRA. Ego eum parare, quem tu paras, ſed cum melle potius, quàm zucharo. SEN. Accipiendæ ſunt integræ radices in iſto, an ſola caro? BRA. Caro ſola, præterquã in apio, cuius radicem integrã ut plurimũ ſumimus, tum quia paruæ, tum quia medituliũ tenellum eſt. BRA. Cùm is à medicis ſyrupus de quĩq; radicibus præſcribit, eum facito qui in medio deſcriptus eſt, in quo radices, & ſemina ponuntur: ſuaderemq; ut pro qualibet ſyrupi libra quatuor ſaltẽ aceti unciæ ponerẽtur, ſi quis plures addere uoluerit. Sed ad biſantinũ ſyrupũ ueniamus, qui & ipſe in ordine horũ aperientiũ ſyruporũ, & qui acetũ recipiunt, exiſtimatur. SEN. Eſt Meſue ſyrupus. BRA. Nullum alium autorẽ legi (præter Meſuen)

qui illum describeret. In frequentißimo usu est per totã Italiã, in materiebus craßis, glutinosis, & in magnis ob structionibus, & præsertim ubi materia atra biliosa est ut in quartana febre. Sed tu eius descriptionem enarra. SEN. Ita ad uerbum ex Mesue colligitur ut ego dicam.

Recipe succi endiuiæ }
Apij } añ lib. ij.

Luporum
Borraginis uel Buglossæ aut domesticæ aut syluestris. } añ. lib. j.

Bulliant bullitione una, & despumentur, ac depurentur. Tunc ex hoc depurato accipe libras iiij. zuchari Tabarzeth libras ij. semis, & coquantur cum facilitate donec fiat syrupus, hic est syrupus Bisantinus Mesue. BRAS. Non'ne & acetum ingreditur? SEN. Non ingreditur in hoc qui sine aceto est. Si autem cum aceto facere uolueris, Mesue docet ad omnem partẽ depurati succi addendum esse aceti boni clari, partem semis, & tunc bisantinus cum aceto appellatur, sed hi ambo, & hic qui cũ aceto est et ille qui sine aceto dicuntur bisantini absq; additione. BRA. Additionem addas, ne quicquam omittatur, quod nostrũ examen effugiat. SEN. Additio hæc est, ut in predictis succis bulliant

Syrupus bisantinus cũ aceto.

Foliorum rosarum		unc.	ij.
Liquiritiæ		unc.	se.
Spicæ		ʒ.	ij.
Anisi }			
Fœniculi }	añ.	ʒ.	iij.
Seminis Apii }			

Nibil aliud additur. BRA. Hæc ferè sunt alter syrupus. Sed quomodo hæc ponis? SEN. In succis ebullire facio usq; ad ebullitionem illam, deinde percolo, & clarifico, deniq; acetum addo. BRA. Hoc autẽ mirum est, in hac urbe esse qui cum additione ista, & qui sine additione parent. Ego suaderem, ut cum additionem fieret: nam hic syrupus in aperiendo enim excellere dicitur, qui de quinq; radicibus est. SEN. Libenter abs te ordinem præcedentium syruporun in aperiendo haberem. BRA. Talis erit ordo, ut inter omnes nuper enumeratos primus in aperiendo sit,

Acetosus simplex.

Postea de duabus radicibus sine aceto.

Tertio, de duabus radicibus cum aceto.

Quarto, de quinq; radicibus.

Quinto, bisantinus sine aceto.

Sexto, bisantinus cum aceto.

Bisantinus autem, uel cum aceto, uel sine aceto sit, cum additione semper fieri debet. Tamem de bisantino sine aceto dubium fieri posset, an illum de quinq; radicibus superet, in quo acetum ingreditur: acetum autem ad aperiendum plurimum facit: propterea absolute dicendum est, syrupum de quinq; radicibus, Bisantinum sine aceto superare. Tamen Bisantinus sine aceto nunquam dari debet, nisi in eo casu, in quo acetum noceret, & reliqua quæ syrupum ingrediuntur, cõuenierent. Sed et in hoc casu nec syrupus de quinq; radicibus, nec acetosus compositus cõueniunt. SE. Quo ægritudinis tẽpore exhiberi debet hic Bisantinus syrupus? nempe recẽtes post

ſeptimum diem propinare ſolent. BRA. Vt ſuprà edocuimus, non adſunt ſtatuta ſyruporũ tempora: ſed ægritudo & materia, & ægri affectio ea ſunt quæ hunc uel illum ſyrupũ uocant: unde quocunq; tempore eo indigemus, dandus eſt etiã ſi ægritudo inciperet. Tamen raro accidit quòd in principijs eo indigeamus, propter hoc recentes, in principijs à Biſantino abſtinendum eſſe dicunt, quod abſolutè dicere nõ licet. In magna etenim obſtructione ab hoc incipere cõueniet. Inquit accipiendum eſſe boraginẽ, uel bugloſſam, ſylueſtrem, uel domeſticã. Hoc à Meſue poſitum non eſt, ſed ab interprete additũ. Meſue tantum boraginem ſcripſit, eius autem interpres ignorabat boraginẽ eſſe uerum bugloſſum, ſed de hac re in examine ſimplicium locuti ſumus. Illuc recurras, ne librum libro miſceamus. SEN. Dicitur à Meſue, Accipe eius depurati libras quatuor, zuchari Tabarzeth libras duas & ſemis. Qualis eſt horum uerborũ ſenſus? BRA. Intellige pro ſingulis quatuor libris ſucci depurati, duas libras & ſemis zuchari accipiendas eſſe. Vnumq; addo, Meſue intentionem eſſe, ut nunquam maior copia huius ſyrupi fiat, quàm ſint quatuor libræ ſucci, & duæ et ſemis zuchari. Nempe Galenus in Theriaces compoſitione docet, nunquam autorum compoſitiones augẽdas eſſe, aut minuendas, quando per certam & ſtatutam menſuram & per certum pondus ſcriptæ ſunt: ideo laudarem ut ſingulas compoſitiones in ſua quantitate parares: neminem tament in ſyrupis cogerem ut hãc regulam ſeruaret, ſed in aliquo antidoto, & maiori pharmaco, non ſolùm ſuadens, imò cogerem. Vnde Venetorum Theriacam,

&

& Mithridatum nihil facio, etiã si uera simplicia haberent: quia secundum Andromachi quantitatẽ & aliorum autorũ non parãt: sed Adeò multiplicant ut lacus harum compositionum una uice parent. Ad rem autem nostram redeũtes, quid intelligis tu per unam ebullitionem? SE. Quod cum bullire cœperit, ab igne dematur: unde ex hoc infertur parum ebullire debere. BRA. Deciperis bone uir, et tecũ multi: quia illa uerba integram ebullitionem notant: sed illud semel fieri, non autẽ quod ebullire facias, postea frigescat: & deinde iterũ bulliat sed continuo bullire oportet, quoad spumam fecerit, & depuratum sit. Scitoq; zucharũ Tabarzeth esse zucharum album: quippe Mauritani albũ Tabarzeth appellãt. Est autem album zucharum id quod bene expurgatum & excoctum est, non tamen quod uulgò finum uocamus: sed quod alijs præcedẽtibus purgationibus adeò depuratum sit, ut album euaserit nondum tamen extremam manum accepit & finum effectum sit. Scito etiam, quod à Mesue dictum est ebullire cum facilitate, id in omni syrupo intelligendum esse, quia uehemens ebullitio spumam ingentem excitat, & perfecte confici non sinit. SEN. Vnum à te scire percupio, quaræ hic syrupus bisantinus, aut Dinari nuncupatus sit. BRA. Id est nomẽ eius syrupus Bisantinus, sed interpres parum bonus qui in nomine deceptus est, uertit Dinari, quia Bisantium genus monetæ est, ac si dicatur syrupus qui moneta dignus est. Re autẽ uera hæc inscriptio ita intellectu uana est: sed potius hoc, coniectandum à loco appellatum esse syrupũ Bisantinũ, id est quo medici Bizantini ute-

bantur. intelligo autem per Biſantium non Coſtātino-polim quæ in Aſia eſt: ſed Bizātiū in Aphrica: quamuis hoc Bizantium non Byzantium ſcribendum ſit, & ſic apud Pliniū legitur in caſtigatis codicibus. Meſue enim Aphricanus fuit, & proprie Damaſcenus, uel forte ab aliquo Græco Conſtantinopolitano hanc compoſitionē habuit, propterea Bizantium, id eſt Conſtantinopolitanum ſyrupum appellauit, utpote quem à Conſtantinopolitano autore habuit, Quicquid tamē ſit, de nominibus multum ſolicitos eſſe nō eſt opus, modo rē ipſam cognoſcamus. Dic autē tu, ſi intra annū hic ſyrupus deficeret, quomodo eum reparabis, quia ſuccos non habebis? SE. Nos magnā copiā facimus, & ſuccos ſeruamus, ſi forte fortuna deficeret. BRA. Quomodo ſuccos ſeruare poteſtis? SE. Factis ſuccis, eos pcolari dimittimus, quibus optime percolatis, fæcem abijcimus, poſtea per denſum linteum deſcēdere facimus, deinde in uitreatum uas ponimus cum bene depurati ſunt, & oleum ſupra ponētes ſeruamus. BRA. Miror, quod breui non corumpantur. SE. Imò corrumpantur, ſed non ita breui. BRA. quāto tempore durat? SE. Per ſpatium ſex aut octo menſium. BRA. Hoc nihil eſt, nam opus erat ſaltem per integrū annum ſeruare. Vidi ego nonnullos, qui ebullire faciunt deinde ſeruant. SEN. Et hoc modo cito putreſcere debet. BRA. Cito: propterea in hunc modum fieri ſuaderem, Expreſſo ſucco per ſtamen bene coletur, deinde per denſum linteū, poſtea ſoli per XV. dies exponatur, deinde iterum percoletur, & in uitreū uas recondatur, oleo tamen ſupra poſito, & uaſis ore optime obturato.

Itaq; per annum, & etiam diutius perdurabit. Omnesq; ſucci modo parati colorem quendam ſubrubrum faciunt, colori granatorum ſimilem, & uiridem colorem quem in principio habebant, amittunt. Roſarum uero ſuccus uini ſpeciē refert. Scito tamē aliquos ſuccos eſſe, qui citius corrumpūtur, ut ſuccus apij, fœniculi: alios qui tardius. SE. Poſt annum, hi ſucci ſi ſeruentur, ſunt ne boni? BRA. Eos non laudo, ſed ipſis abiectis nouos para. nempe tractu temporis ſemper uires amittunt: imò ſi fieri poſſet, ſemper eis recentibus uti deberes. SEN. In hunc ordinem ſyruporum aperientium, & acetum recipientium, ſyrupus acetoſus Diarhodon eſſe uidetur. BRA. Neſcio unde hic ſyrupus nomen Diarhodon ſortiatur. SEN. A'roſis, quæ ipſum ingrediuntur. BRA. Eædem roſæ ſyrupum Biſantinum cum additione ingrediuntur, tamen non appellatur Diarhodon. SEN. Verum eſt, ſed roſæ nō ingrediuntur Biſantinum ſine additione. BRA. Quid ad rem? Nulla ratio eſt, cur potius de roſis, quàm de endiuia uel fœniculo, uel apio nuncupetur, quæ in maiori copia hunc ſyrupum ingrediuntur. SEN. Quomodo igitur appellandus eſt? BRA. Voluerim potius, quod appellaretur ſyrupus acetoſus Diachylon. SEN. Cur Diachylon? Derideremur, quia Diachylon ceroti genus eſt, non ſyrupus. BRA. Et tu hos ignaros deridebis, qui neſciunt chylon ſuccum ſignificare. Cum autē multi ſucci hunc ſyrupum ingrediantur, conueniens eſt ipſum acetoſum Diachylon, id eſt de ſuccis appellare. SE. Etiam Biſantinus ſuccos recipit. BRA. Verum eſt: ſed non tot & ille ſuum nomen habet. Tamen Meſuen conſiderans,

ſententiam mu to: nam Meſue poſt hunc ſyrupum, alium ex puris ſuccis facit, quem acetoſum de ſuccis herbarum appellat. Ideo hunc potius diarhodon, quàm diachylon appellato. SEN. Quomodo hoc fiet, ſi roſæ in minori copia ingrediuntur? BRA. Conueniens eſt de roſis appellari, quia nihil per ſe ſolum in maiori copia hunc ſyrupum ingreditur, quàm roſæ. Si enim ipſum de endiuia nuncupabis, à te petã cur magis de apio nõ dicitur? quia tanta ſucci apij copia, quanta endiuiæ ingreditur: Eadem eſt ratio, ſi à fœniculo denominare uolueris: ſed nihil eſt in tota compoſitione, quod per ſe ſolum in maiori copia ſit, quàm roſa, ideo à roſis denominatur, & ita etiã placuit autori. Nunc uerò eius compoſitionem in medium afferas. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur:

Recipe ſucci endiuiæ
Apij } añ. lib. ij. ſe.
Radicum fœniculi
Apij } añ. unc. ij.
Endiuiæ
Roſarum unc. j.
Liquiritiæ unc. ſe.
Spicæ ʒ. ij. ſe.
Aniſi
Fœniculi } añ ʒ. vij.
Seminis apij

Proijce ſuper hæc aquæ dulcis libras ſex, & decoque uſque ad conſumptionem duarum partium, & cum tribus libris zuchari et duabus aceti fiat ſyrupus. Sed dicas ad quos affectus ualet? BRA. Ad ingẽtes obſtructiones, ad

hydropē, ad antiquas febres & atrabilarias. SE. Easdē igitur uires cū Bisantino habebit. BRA. Nō modo easdem, sed multo maiores. Ideo in ordine aperientium Bisantinum cum aceto etiam excedit. SEN. Reperitur'ne alius syrupus, secundum hunc ordinem, qui hunc in aperiendo superet? BRA. De alijs suo loco dicemus, nūc autem id scito, Illum de succis herbarum, quem Mesue describit, hunc excedere, quem in usum reduci uoluerim, quum nūc non sit, tamen optimus est. Sed quomodo hūc acrem Diarhodon paras? SE. Omnia simul misceo cum aqua, ut bulliant, & usque ad consumptionem duarum partium ebullire sino. BRA. Quomodo intelligis duarum partiū, ex tribus, an ex quatuor? SEN. Ex tribus. BRA. Bene sentis, quia si dixisset ad consumptionē triū partium, opus esset intelligere ex quatuor: quia semper propinquior diuisio fieri debet, nisi expressa partium mentio & diuisionis facta sit. SEN. Post cocturam exprimo, & in expreßione zucharum & acetum pono, ebullire faciens, quousque ad syrupi formā redactus sit. BRA. Ponis'ne omnia simul eodem tempore ut bulliāt? SEN. Pono. BRA. Hoc agendum non est, sed rosæ, & spica seruanda, quæ tam longam decoctionē non patiuntur quin uires amittāt: et primo sunt rosæ, deinde spica in fine decoctionis addenda. SEN. Ita deinceps agam. BRA. Nō ab re erit frigidiori uino labia abluere. SE. Vt lubet fiat. BRA. Eia postquam os ablutū est, ad intermissum negotium reuertamur. SENEX.

Syrupus de pomis.

SYrupū de pomis post prædictos scripsimus. BRA. Quem de pomis? SEN. Et simplicem, & eum qui

inſcribitur Sabor. BRA. Simplicem primo tractemus. SEN. A Meſue deſcribitur, pro cordis tremore, et eius debilitate, ad confortandum, & quando ſyncopin patitur, et habet ſuſpiria, & ſuſpiria luctuoſa. BRA. In omnibus ferè cordis affectibus, ab atra bili pendentibus conuenit. SEN. In hunc modum fieri docet Meſue:

Recipe pomorũ dulcium & acetoſorũ, ana lib. v. Coquatur hic ſuccus, uſq; ad cõſumptionẽ medietatis, & poſtea per duos dies dimittatur quouſq; clareſcat, deinde coletur, & cum tribus libris zuhari fiat ſyrupus. Hic eſt ſimplex ſyrupus de pomis. Meſue dein deſequẽtia uerba addit: Sunt qui in ſucco ſetam tinctam in chermes ſubmergant, & hoc eſt ante depurationem ſucci, & per tantũ temporis ibi tenetur, quouſq; rubeat, & recipiat uirtutem tincturæ, tũc enim excellentior eſt, & magis confortat. BRA. Addis'ne tu ſetam tinctam in chermes? SEN. Addo, & ita faciunt omnes pharmacopolæ. BRA. Verum eſt, ſed magno errore, nam ſeta in Chermes tincta multũ aluminis recipit, & aliarum rerum cordi aduerſantium. Ideo hæc ſeta addenda non eſt, ut etiã ſuperius in ſyrupo de corticibus citri docuimus. Ideo non eſt addenda eiuſmodi ſeta, præſertim quia à Meſue non additur: ſed aliquos addidiſſe refert. Si autem hanc ſetam imponere cupis illam ita para, ut in ſyrupo de corticibus citri edocuimus. SEN. Potius dimittam. BRAS. Dimittans, quoniam modicam imò nullam ſpem habeo in ſeta, & in Chermes. Dic autem quæ poma ſumis pro parando ſucco? SEN. Et dulcia & acida. BRA. Quomodo uulgo appellantur hæc pomorum

genera quæ tu ſumis? SEN. Nomina ignoro: ſed eo in forum, & poma guſto, que illuc uendenda portantur: ſi dulcia ſint, p dulcibus emo: ſi acria, pro acribus. BRA. Hoc minus malum eſt, quam ea ſumere quæ ab Arabum imitatoribus ſumuntur: ea enim ſumunt quæ ipſi muza, id eſt medij ſaporis ſua lingua apellant: ſed Meſue ex utroq; genere & acri & dulci ſumenda cenſet: nec immeritò, quia dulcia odorata ſunt, et cor roborant: acria putredini aduerſantur. SEN. Quendam medicum audiui, qui hũc ſyrupum ex acidis pomis fieri debere profitebatur. BRA. Ego etiam audiui: ſed longe decipiebatur hic uir: nam ex acidis pomis factus ſyrupus aliã intentionẽ habet, ut ex Serapionis Antidotario ſumi poteſt, ubi ipſe hunc ſyrupum ex acidis malis factum deſcribit: nec dicit paßionibus cordis ſuccurrere, ſed uentriculum, atque uentrem roborare, & uomitum ex bile remouere, & ſitim auferre, & eam ſedare, nihil antem de corde ponit. Cordi uerò odorata conueniunt, ut Galenus in libro de ſimpliciũ medicamentorum facultatibus docet. Imò Auicenna V. lib. ſui canonis ſyrupum de pomis muzis, id eſt medij ſaporis deſcribẽs, nõ dicit ualere cordi, ſed ad debilitatem uentriculi, & pulſum oris uentriculi ex caliditate, et uomitum cholericum abſcindit, et ſitim. Nulla autẽ. ratio eſt cur paßionibus cordis non ſuccurat, niſi quia dulcia poma odorifera nõ ſumit, quæ enim inodora ſunt, ut acria poma, cordi nõ ſuccurrũt, uel parũ agũt, ut modicus eſt odor. Imò quia Meſue deinceps de ſyrupo acetoſo de pomis tractabit, quem dicet cõfortare ſtomachum et cor et ſitim ſedare. Si quã-

doq; illum parare uolueris, poma dulcia & acria sumere debes: quia ratione dulcium odoratorum cordi succurrit: ratione acrium uentriculo. Illi igitur aberrant, qui uel muza poma, id est medij saporis, uel acria accipiunt: sed ob cor odorata poma et dulcia sumenda sunt, & acria per se. Imò suaderem ut maior copia dulciũ, quam accidorũ sumatur. Nam & paulus Aegineta, hydromalum facit ex pomorum succis, & poma dulcia tantum recipit. SEN. Dic tu quæ poma sumenda sunt? BRA. Multa genera dulcium pomorum sunt & acidorum: uoluerim ego ut ex dulci & odorato fieret, qualia sunt ea poma, quæ nos piola quasi appia uocamus: & illa etiam quæ Rosa ob colorem, & fragrantiã nuncupamus: suaderemq; ut pro acidis pomis ea sumerentur, quæ Musona uulgo dicimus, in mammarum formã oblonga & magna. SEN. Sunt ne antiqui de hoc syrupo locuti? BRA. De hoc præcise nunquam tractarunt, sed de facto ex pomorum succis. Nam Paulus Aegineta libro VII. capite. XV. de hydromalo loquens, ex succo cydoniorum facit: postea in fine illius partis inquit esse nonnullos, qui hydromalon ex malis dulcibus similiter composuere. Est autem compositio antiqua talis: Malorum concisorum purorum libras quinque in aquæ fontis sextarijs decem tantundem elixato, donec unum corpus reddatur, postea refrigerato, & colato, & mala proijce expresso cremore: quam uero metiẽs mellis quantitate dimidiam admiscero, & rursus aßidue despumando donec octaua pars euanescat decoque. SEN. Cur melle usus est Paulus? BRA. Quia antiquiores zucha-

Hydromalum.

ro carebant. SEN. Nunc redit in mentem. BRA. Erat & alter modus à prædicto, ſucci malorum dulcium mũdorum contuſorum ſextarios duos coquito deſpumans uſq; ad tertias, omniaq; una uice ſimul mixta ſint. SEN. Quæ compoſitio tibi magis apta uidetur, hæc Pauli, an illa Meſue? BRAS. Antiquas compoſitiones nunquam deſpicere auderem: tamen ut ingenue ſuas laudes unicuique tribuam, facto ambarum periculo, Meſue compoſitio aptius ſuccedit: ſed & illa Pauli aptior uenit, ſi loco mellis zucharum acceperit: Vnde ſi hanc Pauli menſuram ſequaris, & ex zucharo parabis, aptiorem ſyrupum inuenies. Ob hæc autem ſuadeo ut in ſyrupo de pomis Meſue maior pars ſi dulcium & odoratorum pomorum, minor acrium. Appellatur autem ſyrupus de pomis ſimplex ad illius differentiam, qui Sabor dicitur, eſt enim ſi compoſitus, tamen cum ſimpliciter ſyrupus de pomis ordinatur, abſq; aliquo addito, hic intelligendus eſt ille autẽ qui Sabor, dicitur nunquam niſi per eius nomen exprimatur intelligitur. Verum quia differẽtiam uideo inter pharmacopolas in componendo hunc ſyrupum ſabor: propterea dic tu quem paras, ut eius compoſitionem iuſto examine perpendere poſsimus. SE. Illum paro qui à Meſue in cura maniæ & melancholiæ ſanguineæ deſcribitur, ubi inquit: Sabor rex Medorum ſyrupus cõferens maniæ et melancholiæ ex aduſtione choleræ, cuius deſcriptio ſubſequens eſt:

Syrupus de pomis Sabor.

Recipe ſucci Bugloſſæ domeſticæ, ſilueſtris	ãn	lib. ij.
Succi pomorum dulcium redolentium	lib.	iij.

Folliculorum senæ unc. iiij.
Croci ʒ. ij.
Zuchari tabarzeth lib. iij.

Fiat autem sic: Sena proijciatur in succos per diem & noctem, post contritionem eius: deinde bulliant ebullitione una, aut duabus: deinde cum zucharo fiat syrupus. Crocus autem confricetur in panno in eius decoctione. Hactenus Mesue. BRA Hic est uerè syrupus Sabor. sed nõnulli pharmacopolæ Ferrariæ pro hoc Sabor decepti alium faciunt, in quo & poma ingrediuntur. SEN. Eum edoceas (ni tibi molestum sit.) BRA. Ille est, quem Mesue in capitulo de soda Frigida ab humore melancholico describit. Est autem syrupus Mesui Iuhe, qui multum ualet in quartana & in omni ægritudine melancholica, & oppilatione splenis: unde non multum differt ab illo Sabor in intentione, sed bene in compositione. Decipiuntur autem putantes esse syrupum Sabor, quia principiũ illius capitis incipit. Sabor heben Girges. SEN. Quæ est huius syrupi descriptio? BRA. Si placet referam. SEN. Placet. BRA. Hæc est quæ subsequitur:

Recipe capillorum Veneris
Radicum Buglossæ domesticæ
Syluestris
Florum earundem
Polypodij
Epitimi
} an̄. unc. ſ.

Foliorum Senæ
Camomillæ
Stichados
} an̄. ʒ. vij.

Chamædryos }
Schœnanchi } añ. ℥. iij
Hellebori nigri. }
Fumi terræ ℥. vij.
Eupatorij ℥. iiij.
Succi pomorum dulcium. Contextus communiter legunt ℥. viij. Sed legi debet unc. viij.

Itaq; legit contextus meus antiquus, omnia præter Epithymum, & succum pomorũ. In libris tribus aquæ bulliant, usq; ad duas: deinde epithymus in eo bulliat ebullitione una, & coletur, & cum succo pomorum, et duabus libris zuchari fiat syrupus. SEN. Hic syrupus certe laudabilis est. BRA. Tamen præscriptum Sabor nuncupatum facere debes qui in roborando corde plurimum ualet, præsertim cum atra bile afficitur. SE. Quam zuchari quantitatẽ in syrupo de pomis sabor ponere oportet? BRA. Diuersæ descriptiones diuersa pondera habent, in summa autem zucharum sit libræ tres, ut superius annotasti, & crocus ℥. ij. Ideo semper eodem modo facito nam cõpositio exquisita euadet. Dic autem quod à Mesue in fine additur, Crocus autem confricetur in panno in eius decoctione, quomodo hoc intelligis? SEN. Nos crocum in lineum pannum ligamus rarum, & ebullire facimus. BRA. Optime agis, sed opus est lineũ pannum, in quo est, fricare, ut crocus simul confricetur, & subtilior pars exeat, craßior autẽ abijciatur: imò si actu subtilißimè pulverizatus esset, in decoctionem ponere non uererer, ut non solum uires, sed & ipsemet actu ingrederetur. Nunc ad alios syrupos accedamus.

SENEX.

Syrupus de agresta.

SYrupus de agresta accedit. BRA. Præstans est, atq; optimus in magnis æstiibus ad leuãdam sitim, et inflammationes tollendas, dandusq; est non solùm ægris, imò & sitientibus sanis: inflammationi uẽtriculi plurimum ualet, & quando bile plenus est, & in biliosis febribus, & in uomitu ex bile: ualet etiam ad uomitum prægnantium, & ad earundem uentriculos, qui superfluitates facilè recipiunt: ualet et ad malatiam prægnantium, quam Græci κίτταν uel κίσσαν, nos picam dicimus. Venenis etiam obstat, propterea mirus syrupus est, qui etiam in craßiusculis materiebus ob incisionem exhiberi potest: sed dic quomodo illum paras. SEN. Eodem modo quo syrupum de acetositate citri, nam accipio succi uuæ omphacinæ libras xij. & in uitreato uase ad cõsumptionem tertiæ partis super prunas, igne lẽto, & cum facilitate decoquo: postea percolo, & dimitto, quoad clarificetur, & ex eo quod clarum est libras vij accipio: & libras quinq; iuleb clarificati & depurati addo, id est zuchari clarificati libras quinq;, & coquatur donec inspissetur. Si uerò æstas fuerit, dimittatur in sole donec eius aquositas consumetur. BRA. Fieri non potest nisi in æstate, quia hoc tempore solùm & uinum omphacium, & uua omphacina habentur. SE. Imò illo modo fiet. BRA. Eodẽ præcisè modo paras, ut ille de acetositate citri paratur. SE. ita est, Sed miror, quod apud antiquos hic syrupus non inueniatur. BRA. Imò inuenitur, sed (ut diximus) zucharum non habebant, propterea ex melle cõfecere. Paulus lib. VII. cap. XV. de omphacomeli tractat,

Omphacomeli.

est autem compositio ex uino omphatio & melle confecta, secundum mensurã ferè à te citatam. Quippe in mensura parum differunt. SEN. Quomodo facit suũ omphacomeli Paulus? BRA. Audies, inquit, Accipe succi omphaciæ, id est uuæ immaturæ sextarios tres, mellis sextarium unum, & per XL. dies soli exponatur, aut igne decoquatur. SE. Certè parua differentia est inter utrosq;, nisi in positione mellis & zuchari, in mensura autẽ rerum parua est. Numerat autem Paulus dies expositionis ad solem, qui à Mesue non numerantur & re uera numerari non possunt, quia in aliqua æstate magis æstuãs sol plus consumit, quàm in alia in qua sol non ita æstuabit, ideo aquositas citius una æstate quàm alia consumitur. SEN. Nos semper igne lento paramus. BRA. Ita etiam cõuenit, sed solis calor magis uniformis est, ideo antiqui, ut plurimum soli exponentes parabant, quamuis nõnunquam ad ignem coquerent, præsertim cum æstiuum tempus pluuiosum erat: quod tamen raro accidit. Ideo mihi magis placet quod tempus expositionis ad solem præfixum nõ sit, sed tandiu insoletur quandiu aquositas exiccetur. Tria autẽ à te scire cupio. Primum est, quam uuã omphaciam accipias. Secundum, quo tempore colligas. Tertio, an illico exprimas. SEN. His tribus tibi sattisfactum iri conabimur. De uua omphacia respondemus nos electionem non habere, sed eam agrestam sumere, quæ præsentatur. BRA. Hoc non conuenit, sed id omphaciũ sumere oportet, cuius matura uua qualitates, quæ syrupo attribuuntur, magis habet: Propterea sumendum est omphacium albæ uuæ, quam nos uulgo albanã uocamus,

SEN. Ita deinceps faciam: colligimus autem in mense Iu lij. BRA. In principio, an in fine? SEN. In fine. BRA. In Iulij mensis medio colligenda est, antequam sit initiũ maturitatis, & cum iam habet succum: in hoc enim medium seruare oportet, ne deflorescentiæ multum propinqua sit, uel maturitati. SE. Hoc non obseruabamus. Omphacinam uuam uerò à uite demptam per duos dies seruamus, postea, exprimimus. BRA. Et hoc agendũ erat, ut superflua quædam humiditas resolueretur. SE. Nescio autem an cum garyophyllis condire debeam. BRA. Ego cum nulla re condirem: uidi & qui cum mirobalanis condirent, tamen suaderem, ut simpliciter fieret, quãuis & Auicenna in v. lib. sui canonis duas Garyophillorum drachmas simul misceat, & sine zucharo faciat: uel si tu dulcorare uolueris, zucharum addas. Quem syrupum etiam describit Serapio, sed nos Mesuen imitamur, ut pote eum qui syrupum paret omphacomeli antiquorum propinquißimum. Quomodo autẽ omphacina uua exprimi debeat, omnibus etiam mulierculis notum est.

SENEX.

Syrupus de fumo terræ.

DE hoc satis dictum arbitror, Ad syrupũ de fumo terræ ueniamus. BRA. Cũ duo sint de fumo terræ syrupi, maior & minor, utrosq; ne paratis, an unum solum? SEN. Vnum, maiorem scilicet. BRA. Nec immeritò, quia is obstructiones uentriculi, & hepatis magis aperit, & hæc membra magis roborat, et cutis morbos sanat, a falsis & adustis humoribus dependentes, quales scabies, impetigo, serpigo, lepra, morbus Gallicus ita nunc appellatus, quàm ille qui de fumo terræ minor

est. Nunc eius descriptionem aßigna. SEN. Hæc est quæ sequitur, à mesue ad uerbum acepta:

Recipe Mirobalanorum Citrinorum Chebulorum	añ.	un.	xx.
Florum boraginis uel buglossæ Violarū Absinthij Cuscutæ	añ.	unc.	j.
Liquiritiæ Rosarum	añ.	unc.	se.
Epithymi Polypodij	añ	℥.	vij.
Prunorum		nu.	c.
Passularum enucleatarum		lib.	se:
Tamarindorum Caßiæ fistulæ	añ.	unc.	ij.

Hæc omnia bulliant in lib. x. aquæ, quousq; deueniant ad libras tres, & cum succi fumi terræ cocti & depurati, & zuchari ana libr. iij. Fiat syrupus decoquendo quousq; eius formā acquisiuerit. BRA. In hoc syrupo præparando ordinem simpliciū ingredientium potißimum considerare oportet, ratione ebullitionis, quoniā aliqua maiorem, aliqua minorem decoctionem patiuntur. SE. Nos omnia simul una uice miscemus, et ebullire facimus. BRA. Error grauißimus est. SE. Tu ergo ordinem edoceas. BRA. Libenter id faciam. Primo polypodium ingredi debet: deinde pruna, passulæ, glyciyrrhiza, absinthium, postea rosæ, cuscuta, flores boraginis, post hæc uiolæ, myrobalani, deinde epithymus, denique caßia & tamarindi: Quæ secundum aliquos ebullire non debent,

quoniam uim raram & debilem nacta sunt. Mihi autem magis placet quod in fine inijciantur, & una uel altera ebullitione bulliant, ut cum alijs cōmodius uniantur, sicut Mesue in capite decoctionis docet. Et dixeris lenitiua bulliendo humiditatē amittere: Respondemus amittere quidem humiditatem accidentalem, non tamen naturalē. Si igitur hunc syrupum parare uolueris, hunc ordinē serua, qui subsequitur, facta decoctione, zucharum aqua fontis clarifica, quo decocto & clarificato, fumiterræ succum adde cum ad cocturam syrupi peruenerit: prædicta autē decoctio pluribus uicibus paulatim addatur, quoad perfectam coctionem habuerit, & hoc modo decoctionis uis non resoluitur: deniq; tamarindi, & cassia inijciantur, & decoctio in finem ducatur. SE. Deinceps ita agam: sed quosdam audiui qui hūc syrupum rosas recipere negāt, & ubi legitur Ros, ipsi exponunt rasæ, ut ita sequatur glycyrrhizæ rasæ. BRA. Hi longe decipiuntur, tum quia in antiquis Mesuæ codicibus legitur rosæ, tum quia dicit una unciā semis. Si autem hæc particula rosæ abesset, legeretur liquiritiæ rasæ, ana unciā semis, quod absurdum est: nam hæc particula ana de una re sola dici non potest. Deniq; rosæ in hac compositione multum proficiunt, cùm ob alia multa, tum ad roborandum, scitoq; boraginis flores sumēdos esse. Interpres addidit buglossæ: sed de omnibus simplicibus hic positis in simplicium examine abundè egimus. Hic autem syrupus uim compreßiuam, solutiuam & lenitiuam habet, ratione diuersarum rerum ingredientium. SEN. Has res enarra, & statim alium syrupum in medium afferam.

BRA. Libẽter hoc faciã. Ob myrobalanos, tamarindos, & pruna comprimit. SE. Quomodo ob pruna cõprimit? BRA. Quia pruna sumuntur que acidũ saporem habent: tamen laudarem potius ut dulcia pruna, qualia Damascena & Iberica, id est quæ uulgo cathalaunica nuncupantur, acciperẽtur: quia illa atræ bili magis aduersantnr, quàm quæ uulgo sumuntur, et à mense à quo maturantur, et colliguntur, augustana appellantur. SE. Debent'ne sumi uiridia pruna, an arida? BRA. Si uiridia haberi poßint, uiridia sumantur, quia magis leniũt: si autẽ uiridia non habeantur, quando hoc syrupo indiges, sicca accipito, quia et exiccata leniunt. Ad rem nostram redeuntes, ob epithymum, polypodiũ, absinthium, & terræ fumũ soluit. Ob. caßiam lenit, & tamarindos, & adde pruna, si dulcia sint. SEN. Quæ quãtitas huius syrupi uentrẽ soluere apta est? BRA. Si recenter factus si, quatuor unciæ soluũt, moderate tamen: si nõ ita recens sit, et in duriori aluo, sex exiguntur. SENEX.

QVid impedit nunc syrupum de absinthio considerare? BRA. Duæ descriptiones à Mesue fiunt: utram uos paratis? SE. Primam. BRA. Eius descriptionem propone. SEN. Hæc est ad uerbum ferè quæ subsequitur:

Recipe absinthij Romani	lib.	se.
Foliorum rosarum	Vnc.	ij.
Spicæ	ʒ.	iij.
Vini albi antiqui boni & odoriferi	an. lib. ij. se.	
Succi cotoneorum		

Dimitatur per diem & noctem in uase lapideo, deinde

coquatur cũ facilitate usq; ad medietatem, & cum mel lis lib. ij. fiat syrupus expertus & nobilis. Hæc Mesue. BRA. Syrupus est multis nominibus dignus, quippe uentriculum roborat, & prociduo apetitui conuenit, uentriculo debiliori succurrit, & quando intestina mollia sunt, ipsis prodest, hepatis debilitatẽ, remouet, præsertim quando hæc a causa frigida prouenerint: imo & in causis calidis conuenit si nõnullis frigidis corrigatur: sed per uas lapideum quid intelligis? SEN. Nos uitriatum uas accipimus. ex argilla cocta cõfectum. BRAS. Quamuis de hac re multa cura non sit, tamen per lapideum uas marmoreum potius accipere oportet, quam lateritium, aut figulino opere factum: quippe nomine lapidis apud antiquiores figulina non ueniunt: sed ea solũ quæ in montibus prodeunt. SE. In hoc syrupo rosæ, spica, & ea quæ modicam decoctionem patiuntur, quo ordine poni debet, quia ante decoctionem omnia simul infusa sunt? BRA. Scito, & sit tibi alta mente repostum, quando infusio per aliquod temporis spatium decoctionem præcedit, tunc omnia simul infunduntur. Illa uerò quæ modicam decoctionẽ patiuntur, suam uim exhibent rebus infusis, & ita in decoctione uis horum seruatur, quod non fieret si primo infusa non fuissent, sed ab ebullitione incepissent. Cùm enim bulliunt & non præcedit infusio, tunc ordo seruandus est, ut quæ maiorem decoctionem patiuntur, primo inijciantur: deinde quæ minorem: deniq; quæ minimã. Dic uero, paras ne hunc syrupum ex melle, uel zucharo? SEN. Ex zucharo quandoq; paraui, sed nunc melle utor. BRA. Non inficior ex zu-

charo fieri posse, sed & autor ex melle facit, & res ipsa exigit: eo enim in materiebus frigidis solùm utimur. Si autem materia calida sit, frigidis tēperamus. Sed dicas cur alium syrupum de absinthio non paratis, qui à Mesue, fit simplex est? SEN. Quia in usu non est. BRA. Ego quandoq; eo uterer, quia in aliqua hepathis affectione solo absinthio indigeo, & non alijs rebus, tunc hoc syrupo uterer. SEN. Deinceps in tui gratiam parabo. BRA. Imò in ægrorum gratiam, quibus conueniet, & ego ipsum syrupum de absinthio simplicem appellabo.

SENEX.

Syrupus de mētha succedit. BRA. In syrupo de absinthio erant duo syrupi, quorū primus erat in usu secundus non est. Contrarium est in syrupo de mentha. Duo etiam à Mesue scribuntur: sed secundus in usu est, primus autem non est. Et hoc merito, quia secundum inuenit Mesue, & probauit, & primo excellentiorem esse non modo ipse dicit, sed quotidiana experientia comprobatur. Est autem optimus ad uentriculum, cum frigiditate peccauerit, & uomitus ac nauseas sanat: singultus remouet, atque fluxus uentris à causa frigida. In calida etiam uentriculum roborat: nam ad hoc agendum egregius est, sed eius descriptionem afferas. SEN. Hæc est quæ sequitur:

Syrupus de mentha.

℞ecipe succi Cydoniorum muzorum
Dulcium
Succi granatorum acetosorum
Dulcium
Muzorum
} añ. lib. j. se.

Supra hos ſuccos inijce menthæ ſiccæ lib. j. ſe.

Foliorum roſarum ℥. ij.

Et dimittantur per diẽ, & noctem, deinde coquatur cum facilitate uſq; ad medium, & cum mellis uel zuchari li. ii. fiat ſyrupus, & aromatizetur cum gallia. Hæc Meſue. BRA. *Cur mentham ſiccam accipitis?* SEN. *Non accipimus ſiccam penitus: ſed quæ paſſa fuerit, ut pote quæ humiditatem quandam ſuperficialẽ amiſerit.* BRA. *Et eo modo ſumenda eſt. In hoc quoq; ſyrupo, in his quæ decoquuntur ordo non ponitur, quia omnia ſimul per diem & noctem infunduntur. Scitoq́; cum apud hũc autorem inuenies per diem & noctẽ, intellige uiginti quatuor horas: cum autem per diem, aut per noctem, intellige duodecim horas. Sed dic, ponis ne tu galliam ut redoleat? quod uos aromatizare nuncupatis?* SEN. *Vt ingenuè uerum fatear, non pono.* BRA, *Multi pharmacopolæ, & Ferrariæ & in tota Italia te ſequũtur. Sunt tamen & aliqui Ferrariæ, qui redolere faciunt, & qui galliam muſcatam Meſue, ſemper paratam habẽt.* SE. *Ego deinceps parabo, ne quicquam uel neceſſarium mihi deſit.* BRA. *Recte quidem ages.* SEN. *Raræ ſunt compoſitiones quæ menthã recipiant, & ſicca eſſe non debeat.* BRA. *Hoc nõ mirũ quia uiridis flatus excitat, qui uentriculum cõturbant & lædunt: ſicca autem uim flatuoſam amittit: ſed exquiſitè ſicca nõ fit, ut ſuperius tu ipſe aduertiſti. Vnum autem obiter annotare uolo. In aliquibus pharmacorum deſcriptionibus legi menthæ humidæ: tunc ſola uiridis mentha intelligenda non eſt, ſed & ea quæ in pingui & humido ſolo uiruerit.* SEN. *Hoc*

mihi summè placet à te annotatum esse. BRA. Hoc tibi addam quando absolute in aliqua compositione mentha ponitur sine aliqua additione siccæ, uel uiridis, siccam semper intelligere oportet. Idem iudicium est de hysso-po, & pluribus alijs, quæ suo loco dicemus. Sed unũ est, quod in hoc syrupo perpendendum, est succos esse libras septem & semis, puluerem menthæ esse libram unam & semis, uel menthã ipsam quæ imbibet ferè totam succorũ quantitatem. Ideo non poterit ebullire usq; ad medium, propterea uel succi augendi, uel mentha sicca esse non debet, ne succos imbibat. SENEX.

Syrupus de epithymo.

SYrupus de epithymo, post illum de mẽtha scriptus est. BRA. Ego hoc utor, magno etiam præsidio in scabie Gallica, in cancris, in area, in scabie, in occultis uulneribus quæ cauernosa, sinuosa, & fistulosa sunt, in lepra, & in uniuersum in omni morbo ex atra bile adu-sta facto, & simplici atra bile, & bile adusta: qui si in copia sumeretur, egregiè euacuare. SE. Quanta est hæc copia? BRA. Quatuor unciæ usq; ad sex. SEN. Eodem modo soluit & syrupus de fumo terræ. BRA. Ille de fu-mo terræ minus soluit. SEN. Est igitur hic syrupus solu-tiuus? BRA. Solutiuus quidem, quia soluit, sed etiam di-gerit: propter hoc, quando opus est, ipsum libenter exhi-beo, quia simul & soluit, & digerit: quod etiam infusio-nem senæ facere deprehendimus. SEN. Quæ differẽtia est inter hunc syrupum, & illum de fumo terræ? BRA. Ille de fumo terræ minus calidus est, & hic de epithymo magis propterea in materiebus calidioribus eo de fumo terræ uti debemus: in minus calidis, illo de epithymo, qui

tamen inter ſe plurimũ conueniunt. Cùm igitur aduſtos humores bilioſos eſſe uideo, ſyrupo de fumo terre utor. Si autem atrabilarij, aut pituitoſi fuerint ſyrupo de epi thymo utor. Nunc autem eius deſcriptionem conſideremus. SEN. Hæc eſt que ſubſequitur à Meſue ad uerbum accepta:

Recipe epithymi boni hortenſis ʒ. xx.
Myrobalanorum citrinorum
Indorum ãn. ʒ. xv.
Cuſcutæ
Fumi terræ ãn. ʒ. x.
Thymi
Calamenti
Bugloſſæ
Emblici
Bellirici ãn. ʒ. vj.
Liquiritiæ
Polypodij
Agarici
Stœchados
Roſarum
Seminis fœniculi ãn. ʒ. ij. ſe.
Aniſi
Prunorum nu. xx.
Paſſularum enucleatarum unc. iiij.
Tamarindorum unc. ij. ſe.
Zuchari lib. iiij.
Rob, id eſt ſapæ lib. ij.

Fiat ſyrupus. Hæc Meſue. BRA. In hoc ſyrupo ambi-

guitas non mediocris est de ebullitione simplicium, in quanta aquæ quantitate ebulliri debeant: equidē putare nō oportet, Mesuen in duabus libris Rob ebullire uoluisse, quia fieri non posset. SEN. Primo in aqua ebullimus, & exprimimus: deinde Rob addimus. BRA. Sed quantā aquæ quantitatem sumis? nam à Mesue non exprimitur. SEN. Sine pondere accipimus, ut nobis uidetur, et omnia simplicia in tantam aquæ quantitatem infundimus, quanta sufficit: ut aqua simplicibus superemineat: itaq; per diem dimittimus, postea decoquimus, & exprimimus. BRA. Ergo prius infunditis? tamē à Mesue non dicitur infundi debere. SE. Ita semper facimus. BRAS. Et ita semper erratis: quia sine ordine ponitis quæ maiorem decoctionem patiuntur, & quæ minorē, & quæ ferè nullam, ubi ordo seruandus est. SEN. Modum igitur, quo operari debeam in hoc syrupo edoceas, ne deinceps errem. BRA. Faciam si aures accommodabis. BRA. Iam accommodatas habes. BRA. Credēdum est hic Mesuen, & aquam, et aquæ quantitatem omisisse, quia supponit sumendam esse, & posse sumi ex aliquo superiori syrupo. Inter prædictos autem syrupos ille de fumo terræ maior huic magis affinis est, quā aliquis alter, & hoc non solùm uiribus, sed & cōpositione. Ideo ex illo per similitudinem aquæ quantitatem sumendā puto. Sint ergo libræ decem aquæ, in qua fiat decoctio, adeò ut tres libræ remaneant Ordo autem rerum que ingrediuntur hic sit, ut primo polipodium & agaricum ponātur, deinde pruna, passulæ, glycyrrhiza, fœniculi, anisa, stechas, fumus terræ ingrediatur: post-

ea rosæ, cuscuta buglosa. Inde. Myrobalani absque nucleis: denique epithymus. In una autē decoctionis parte tamarindi dissoluantur, & zucharum cū Rob positum bulliat, et cum fuerit ad spißitudinem mellis decoctio paulatim addatur, et in fine inijciantur tamarindi in illa decoctionis parte dissoluti, & una uel duabus ebullitionibus bulliant ad spißitudinem syrupi: nempe tamarindi parum bullire debent. SEN. Quid intelligis per unam uel per duas ebullitiones? BRA. Tibi nunc aperiam: puto autem te scire cur simplicia ebulliamus. SEN. Nec istud perfecte scio. BRA. Per ebullitionem, simplicium uires excitantur, & melius in liquorem in quo decoquuntur, suas uires imprimunt. Apellatur autem una ebullitio, cùm ebullire incipit, quousque simplicia sursum et deorsum semel reuoluātur. Cùm uerò bis, duæ ebullitiones sunt. Vnde cum tamarindos inijcis, tali hora inijcito quod una uice agitando, aut ad summum duabus syrupus decoctus sit. SEN. Mesue dicit hunc syrupum ualere ad Saphati, per hoc uocabulum quid intelligere oportet? BRA. Id quod Greci dicunt ἀχῶρας. Vides igitur eos qui dicunt quindecim libras quæ sumendas errare. SEN. Cur hortensem epithymum accipit? BRA. Quia syluestris et mōtanus nimis sicci sunt. Sed non quærimus tantam siccitatem, quia materiebus adustis aduersari debet.

SENEX.

Syrupus de eupatorio.

IGitur syrupū de eupatorio examinare incipiemus. BRA. Si eius descriptionē propones, de illo statim loquemur. SEN. Mesue in hunc modum habet.

Recipe radicum apij
Fœniculi } añ. unc. ij.
Endiuiæ

Liquiritiæ
Squinanti
Cuſcutæ } añ. ʒ. vj.
Abſinthij

Roſarum
Capillorum ueneris
Bedēguar
Suchaba
Florum bugloſſæ, aut radicum eius } añ. ʒ. v.
Aniſorum
Fœniculorum
Eupatorij

Raued
Maſticis } añ. ʒ. iij.

Spicæ
Aſſari } añ. ʒ. ij.
Folij

Coque in libras octo aquæ ad conſumptionē tertiæ partis, et cum libr. quatuor zuchari fiat ſyrupus, cum ſucci apij, & endiuiæ quātitate ſufficiēti. Hæc Meſue. BRA. Syrupum excellentem quidem propoſuiſti: ſed talem, qualem nos facturos non credo, eſt enim optimus ſyrupus in longis febribus, preſertim cùm uires concoctrices, & iecoris, & uentriculi corruptæ ſunt, et ad hydropi præparantur. Valetq; ad καχεξίαν, id eſt malum habitum & ad cacoëthe. Si etiā in uentriculo et iecore flatus ſit,

eo dissoluitur. Si hæc membra ualde frigida sint & ferè debilitate confecta, hoc syrupo reficiuntur. Ad tensionem hypochondriorum ualet, & ad dolorem eorundem, & ad confirmatum iam hydropem. Equidem dignus est multis nominibus syrupus, sed adeo difficilis factu ut an fieri poßit plurimum dubitem, ob simplicium, quæ ingrediuntur difficultatem. SEN. Si omnia simplicia haberentur, quo ordine incederes? BRA. Ordinem continuo seruandũ sequerer, ut primo quæ maiorẽ decoctionem sustinent, inijciantur: deinde, quæ minorem: deniq; quæ minimam. SEN. Modum enarra. BRA. Primo radices apij, endiuiæ, bedeguar, & suchaba ingrediantur. Secundo anisi semen, & fœniculi. Tertio squinantium: Quarto absinthium & eupatorium. Quinto mastiche. Sexto assarum. Septimo spica. Octauo cuscuta & flores buglossæ, & capilli ueneris. Nono raued, & hoc sit in fine decoctionis, quoniã hoc per uiam infusionis potius, quàm per uiam decoctionis poni debet, ut magis operetur. SEN. Tum ordinem iam accepi, sed mirum est cur hic syrupus de Eupatorio dicatur, cùm minimam portionem Eupatorij recipiat. BRA. Verum dicis, tamen quia omnia alia simplicia alios syrupos ingrediuntur, ab Eupatorio denominationem accepit, tanquam ab eo quod syruporum compositiones rarò ingreditur. SEN. Quæ sunt illa, quæ in hoc syrupo parando tibi difficultatem pariunt? BRA. Ab eo quod syrupo nomẽ dat, incipiam, Eupatorio inquam. Quid pro eupatorio sumis? SEN. Eupatorium uulgare non accipio, sed id accipio, quod uulgo agrimonium nũcupatur. BRA. Equidem in omni-

bus antiquorum compositionibus quas Eupatorium ingreditur, si ex antiquis sumptæ sint, agrimonium uulgare accipere conuenit, & tu id agens optime facis: quia (ut in examines simplicium late patet) eupatorium antiquorum, est nostrum uulgare agrimonium. Tamen ubi Mesue eupatorio ponit, dubito an agrimonium sumere debeas, quia Mesue eupatorium ab antiquorum eupatorio diuersum esse uidetur. In Mesue autem compositionibus, Mesue simplicibus utor: Sed eupatorium Mesue uulgare Eupatorium, & non agrimonium esse uidetur. SEN. Errabam igitur in hac compositione agrimonium sumens, sed cum uiris summis errabam. BRA. Tuo arbitratu errare poteras, nam Agrimonium uulgare, quod est antiquorum, & Dioscoridis eupatorium, iocinerosis quidem ualet: sed illis paßionibus ualere non uidetur, quibus Mesue Eupatorium succurrit. SE. Ego igitur in hac re sum anceps. BRA. Et nos te hoc fasce leuabimus. Non desunt medici, qui Mesue eupatorium aliud esse ab antiquorum eupatorio iudicarint. Tibi autem dicimus, si pro eupatorio aut Mesue aut antiquorum uulgare Agrimonium sumes, nunquã errabis, quoniam & Mesue eupatorium est nostrum uulgare agrimonium, si eius descriptionem consideres. illiq; decipiũtur qui Mesue eupatorium, uulgare eupatorium esse iudicarunt: Nam Mesue cum Dioscoride in eupatorio conuenit. Constat autem Dioscoridis eupatorium, Mesue eupatorium esse: quippe Mesue dicit, est herba longitudinis cubiti: Dioscorides autem esse herbam cubitalem, & aliquãdo ampliorem scribit. Additi Mesue, mul-

Eupatoriũ Mesue.

tæ amaritudinis,quod non ponit Dioſcorides. Addit etiã Meſue,cuius folia ſunt ſicut centaureæ minoris uiridia. Nec iſtud ponit Dioſcorides,tamen uerum eſt. Quæ autem à Meſue dicuntur de eius folijs, quòd ſunt aſpera, inciſa, & ſtipes eius eſt ſubtilis, hæc à Dioſcoride annotantur:etenim dicit folio per interualla inciſo, prius autem dixerat hirſuto: quod eſt eſſe aſperum. Dixerat etiam tenuis ſcapi,ut nõ uideatur dubitandum, Meſuen Dioſcoridis eupatorium,quod eſt agrimonium uulgare, uoluiſſe deſcribere,ſed id quàm barbare fecit. SEN. Igitur conueniẽs fuit agrimonium accipere. BRA. Et conueniens fuit, & erit, ſi illud ſemper accipies. SEN. Vehementer turbabar ſi alia herba erat, & nemini credere incipiebam. BRA. Eſto igitur bono animo, & reliqua proſequamur. In fine ſyrupi dicitur, & cum ſucci apij, & endiuiæ quantitate ſufficienti fiat ſyrupus, quantam ſuccorum quantitatem accipis? SEN. Ego ſine pondere accipio:poteſt autẽ eſſe cuiuſlibet ſucci libra una. BRA. Ita etiam alij pharmacopolæ faciunt: ſed (ut oſtendemus) errant, nam tibi demonſtrare potero determinatam quantitatem ſumendam eſſe. SEN. Tibi plurimum debebo,nam omnes fere ſine ordine & ſine pondere ſuccum inijciũt. BRA. Audies igitur. Cum Meſue dicit ſuccos ponendos eſſe quantitate ſufficienti, credendum eſt, aliquo loco hãc quantitatem indicaſſe. Ideo locum quærere oportet,ubi ſuccorum quantitatem, quando in fine cum zucharo ponuntur edocuerit. Si autem conſiderabis ſyrupum de fumo terræ maiorem,inde regulam accipiẽdorum ſuccorum accipi poſſe cognoſces. Nam eo loco

tantam quantitatem succi depurati accipit, quātam zuchari. Ideo & hoc loco tanta quantitas succorum depuratorum accipienda est, quanta zuchari. Ideo illi errāt, qui uolunt hic acipi tres libras succorum, quia & ibi tres libræ succorum accipiuntur. nam illic tres libræ zuchari sumuntur: ideo & tres libræ succorum accipiuntur. Verùm cum hic quatuor libræ zuchari recipiantur, etiam quatuor libræ succorum recipi debent. Hi autem errant qui uolunt quatuor libras utrorumq; accipere, nam pro quolibet succo tātum duas libras sumere oportet, ut duæ libræ succi apij, et duæ libræ succi endiuiæ sumantur: quatuor enim libræ uniuscuiusq; zucharum nimis superant: quod Mesue in suis compositionibus facere non consueuit. SE. Certè hæc est conueniens regula. Accipiam igitur depuratum succum, & simul cum zucharo clarificato decoctionem paulatim addes ebullire faciam. BRA. Semper ita agendū est præsertim ubi per decoctionem fiunt, & non præcedit infusio. Sed aliud quoque me angit, folium hanc compositionem ingredi, tamen non habetur, uos autem, illius loco quid ponitis? SEN. Ego semper usus sum duplum spicæ pro folio ponere. BRA. Vtinam ueram nardum haberes, sed duo à Paulo Aegineta pro malabatro, id est folio in eius defectu sumi possunt. Vnum est, Indica nardus à uobis spica nuncupata: sed nardus nostra ex India non affertur. Aliud est: caßia, quam nos canellam uocamus. in hac magis certi sumus: ideo pro malabathro canellam inijcias. Cum autem Venetijs pro malabathro garyophyllorum folia uendant, non uereor folij loco garyophyllorum fo-

Folij loco quid sumendum sit.

lia ſumere, quoniam & hæc folia in hac compoſitione ad omnes intentiones ad quas ualet efficaciam habent. Nec etiam mihi diſplicet, quod eius loco macis ponatur, & hoc eſt Arabum inuentum. Nempe Auicenna ſecundo libro. cap. CCLIX. cùm folium deficit, macim ſumi iubet. Dicas autem pro Bedeguar & Suchaha quid accipis? SEN. Tibi ingenue uerũ fatebor, pharmacopolas adeò uarios uidemus, ut horũ loco nihil inijciã. BRA. Omittis igitur? SEN. Omitto uolens, ne aliquid accipiã quod compoſitionem peruertat, & ab eius uniuerſali intentione diſcedat. BRA. Res equidem eſt, quæ diu pharmacopolas agitauit. Nam ſuperioribus annis fructum ſylueſtris roſæ, id eſt echinum illum qui in roſetis concreſcit, ſumere conſueuerunt, & nunc etiam aliqui ſeruant. Alij carduum ipſum accipiunt, alij rubum. Sed nũc carduum uulgò benedictum nuncupatum maior pars accipit. SEN. Tu autem quid ſumendum iudicas? BRA. Si in primis quid ſit Bedeguar apud antiquos diſcutiamus, eius loco quid ſumendum ſit uidebis. SEN. Hoc lubentiſsime audiam. BRA. Serapio XCIX. capite libri de Simplicium medicamentorum facultatibus, de Bedeguar tractauit, Dioſcoridemq; ita dicentem adducit: Naſcitur in montibus Zagial, & habet folia ſimilia chamæleontæ albæ, niſi quia ſunt ſtrictiora et albiora, et ſuper ea eſt ſimile borræ, & ſunt ſpinoſa, & habet ſtipitem longum duobus brachijs, in groſsitudine digiti pollicis, uel plus: color eius eſt uergens ad albedinem, & ſuper ſummitates eius ſunt capitella ſpinoſa ſimilia ericio marino, niſi quia ſunt minora & oblonga, & flos eius eſt

coloris purpurei, & semen eius est simile grano charta mi, nisi quia est rotūdius. Hactenus Serapio. Audias modo Dioscoridem de alba spina differentem, non dico autom de spina alba, ut recentes faciunt, sed de alba spina. Nam et Manardus deceptus est, λουκοκανθὰν Dioscoridis esse putans, cum sit ἀκανθα λουκὴ, cùm enim dicimus, λόυκοκανθαν, fruticem intelligimus aculeatum, cuius copiam in nostris sepibus, & foueis habemus, flores albos, odoratos parientem, aut genus cardui aculeatum & quadratum, quod non est Bedeguar. Cúm uerò de acantha leuce, id est spina alba loquitur, est bedeguar Serapionis. Quod manifeste apparet, si Dioscoridem Serapioni compares. Serapionis uerba audiuisti: nunc Dioscoridi eadem dicenti attendas. Nascitur, inquit, in montibus, syluosisq; locis, folia habens chamæleōtis albi similia, uerum angustiora candidioraq;, subhirsuta, spinis infesta, caulem binos cubitos excedentem, pollicari craßitudine, uel ampliore, subalbidum, & inanem: cacumini echinus insidet, à marino differens magnitudine, sed oblongus flore purpureo continente semen, quale cnici, rotundius. SEN. Nunc idem præcise esse apud Serapionem Bedeguar, quod apud Dioscoridem spina alba, facile deprehendi: quid autem sit, ignoro. BRA. In Mutinensibus montibus, Regiensibus, & Bononiensibus uiret, & in aliquo loco Ferrariensis agri asperiore, ego tibi oculis ostendam. SEN. Gaudebo plurimum, & tibi ingentes gratias habebo. Audiui in Hetruria rusticos ad coagulādum lac, eius flore uti. BRAS. Hoc quidem non uidi, quamuis per Hetruriam equita-

Alba spina.

uerim & multa obseruauerim, sed bene audiui, & eiu flores ad me mittentur hac æstate. Vidi tamen floribus uerbasci idem effici in eadem Hetruria. SE. Ad suchaba transeamus. BRA. Suchaba Serapionis spinam Arabicam Dioscoridis esse putatur: plura tamen à Serapione de spina Arabica secundum Dioscoridē scribūtur, quàm ab ipso Dioscoride dicantur, fortè Serapio in suo Dioscoridis lib. tot habebat, quæ ab aliquo interprete scripta erant: quod autem à serapione plura descripta sint, quàm à Dioscoride dicantur, manifestum fiet, si Serapionem audies secundum Dioscoridem ita scribentem: Natura huius herbæ secundum quod existimo est prope naturam Bedeguar, & est stiptica, & semen eius est fortius satis, & confert relaxationi uuluæ, & fluxibilitati ani, & conglutinat ulcera, quoniam stipticitas eius est pauca sine superfluitate, & radix eius cōfert cursui humiditatum antiquarum matricis, & fluxui nimio menstruorum, & sputo sanguinis à pectore, & alijs fluxibus humiditatum corporis. Hæc Serapio secundum Dioscoridem. Sed tu modo Dioscoridem audias ita dicentem, Spinæ albæ natura uidetur esse, hoc est id quod Serapio dicit, est prope naturam Bedeguard. Sequitur Dioscorides, nam & ipsa spissat, stringitq; guttantia, mensium abundātias, sanguinis excreatus, & alias fluxiones etiānum radice ualens. Nascitur in asperis. SE. Idem re ipsa cum Serapione dicit, Serapio magis ampliat, uel sermo Arabicus non est ita breuis. Habes autem aliud testimonium quod hæc sit, si ea legas quæ idē Serapio secundum Galenum de suchacha scribit, Inquit enim: Hæc herba est

ba est similis plãtæ Bedeguard, nisi quia uirtus eius desiccat & stipticat plus eo, & fructus & radix eius est fortior res quæ sit in ea, & ideo radix eius confert nimio fluxui menstruorum, & confert in omnibus ægritudinibus, quibus cõfert Bedeguard, & fructus eius et radix confert apostemationi uuluæ et apostematibus ani, & radix eius incarnat ulcera, quia in ipsa est uirtus cõsolidatiua cum temperamento. Hæc Serapio de suchaba secundum Galenum. Nunc Galenum audies de ἄκανθα Aegyptia eadem tertio lib. de simpliciũ medicamentorum facultatibus præcise dicentẽ, in hunc modum exorsus: Acantha Aegyptia, quidam Arabicã uocant, similis autem est albæ spinæ nostrati, uerum facultate ualidior adstringente pariter, & desiccante. itaq; profluuium muliebre radix eius iuuat, & alia quibus auxilio est, quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia adiuuant, tum radix, tum fructus, sic uero & columellæ prodest, & ijs quæ in sede imflata sunt, tum ulcera ad cicatricem ducit, mediocrem habens, et nõ molestam adstrictionem. SE. Idem præcise de suchaba dicit, quod Galenus de spina Arabica, uno dempto. BRA. Quale hoc est? SE. Cum Galenus scripsit prodesse columellæ, Serapio refert prodesse uuluæ. BRA. Deprauatus est Serapionis contextus, à librario parum perito, nempe legi debet uuulæ, quia hi Barbari uuulam appellant, quam Latini columellam dicunt. SE. Ita certe legendum puto BRA. Auderem ego infinitos Arabum errores emendare, & conciliare, Græcis autoribus cõferendo. SEN. Nunc scio Arabum suchaba esse Arabi-

cam spinam antiquorum. Cuperem autem ut mihi illam ostenderes, et quid accipiēdum sit edoceres. BRA. Multi decipiuntur, qui hanc spinam arbusculam in Arabia esse putant qua fiat Acatia, sed longe decipiuntur, quia herba est, aspectus similis nostræ albe spinæ, tantum uero differt quia in Arabia nascitur, ut propter solū efficatiores uires habeat: sed quia haberi non potest, uel saltem facile, propterea pro suchaha Bedeguar sumere collaudarem, quia has duas herbas idem esse arbitror, et tantū solo, quo nascuntur, differāt: hoc enim apud nos, id apud Arabes nascitur. SE. Igitur eam spinam albam accipiam pro suchaha, & bedeguar, quam mihi ostendes. BRA. Si ita feceris, non errabis. Sed unum est quod me uehementer angit, nam huius syrupi intentionē considerās, quæ est aperire, reserare, et potius soluere quam stringere, & deinde uires harum herbarū perpendens, quæ sunt prædictis oppositæ, nēpe, adstringere, obstruere, & fluctiones remouere, statim suchaha, & Bedeguar in suspitionem mihi uenere, quod in hoc syrupo poni non debeant, qui est aperitiuus, & fluidum facere debet. SEN. Fortè ob uentriculum ponuntur, cui stiptica conueniunt, quando eius formam amiserit. BRA. Et in hoc opus est obstructiones aperire. Ideo uaria Mesue uolumina euoluere cœpi, ut experirer an in omnibus ita scriptum inueniretur. Omnia quæ incidi, hæc duo habebant, Bedeguar. suchaha, quæ tamen in hac compositione mihi suspecta sunt. Ideo ne in hoc syrupo essent contrapugnātia absq; utilitate uel illorū, loco nihil ponerem, aut aperientia acciperē, nisi quis dicat poni ad ro-

borandũ quod, uanum eſt. Illoſq; non arguo qui Car=
dum benedictum, uulgo appellatum pro his ponunt.
SEN. Quid igitur in tanto diſcrimine facere oportet?
BRA. Quod lubuerit facito: ſi autem pro me, id eſt pro
meis ægris parabis, loco horum duorũ ſuchaha ſcilicet
& bedeguar, ſabinam & polypodium inijcito. SEN.
In tui gratiam ita paratum habebo. BRA. Habeto. Alij
ſuo modo confectum uelint: ſcito etiam cum Raued ab=
ſolute ſcriptum inuenies, Rhabarbarum ſemper intelli=
gere oportet. SEN. Nunc pro hoc ſyrupo mihi in men=
tem uenit, quoſdam eſſe, qui à ſyrupo biſantino ſucco=
rum proportionem accipiunt. BRA. Quantam acci=
piunt? SEN. Sicut in ſyrupo biſantino ſunt quatuor li=
bræ ſuccorum & zuchari libræ duæ & ſemis, ideo pro
omni zuchari libra, debẽt poni ſucci depurati unc. xix.
ʒ. j. ſcrup. j. gra. xv j. BRA. Eſt nimia ſuccorum quã=
titas: potius ſume tu ex illo de fumo terræ, qui fit ex de=
coctione & ſuccis, ſicut etiam iſte fit: ſyrupus autem bi=
ſantinus fit ſolum ex ſuccis, ideo inter iſtum, & Biſan=
tinum nulla eſt proportio, ſed magna eſt inter iſtum &
illum de fumo terræ. SEN. Hic diſcurſus mihi ſummè
placuit. BRA. Imò hoc erat ſummè animaduertendum,
quia in hoc adeſt decoctio & ſuccus, ideo ab uno regu=
la ſumenda eſt, qui decoctionem & ſucum recipiat, &
non ex uno, qui ſolũ decoctionem recipiat, uel ſolos ſuc=
cos. Tu autẽ omnes ſyrupos contempleris, cognoſces nul
lum eſſe huic magis proportionatum illo de fumo terræ.
Dic autẽ quis ille fuit, qui hanc proportionẽ ex ſyrupo
biſantino accepit? SEN. Vnus eſt ex noſtris ſatrapis à

cuius nomine abstinere decreui. BRA. *Viuit ne?* SEN. *Diu est quod desideratur.* BRA. *Igitur neminem offendes, quia hominum uerbis, mortuorum manes non leduntur.* SEN. *Est libellus Lumen Apothecariorum inscriptus.* BRA. *Certe uir ille uituperandus nō est, quia sua ætate in adiuuanda hac arte pro facultate laborauit, & ingenium suum (ut illa ætas patiebatur) exercuit. Illos enim obtorta conscientia affectos puto, qui illos calumniantur, qui mortales adiuuare conati sunt, uel feliciter, uel infeliciter successerit: si quidem feliciter iuuerint, laude digni sunt: si infeliciter, corrigendi sunt, & errores detegendi, non tamen conuicijs irritandi,* SEN. *Et hoc semper probi uiri officium esse existimaui, neminem lædere.* BRA. *Hoc non solum uir probus agere debet, sed etiam eius animus ita inclinatus & affectus sit. Nunc syrupos alios perpendamus.*

SENEX.

Syrupus de liquiritia.

QVi succedit, syrupus de liquiritia appellatur. BRA. *Magnus est eius usus in pleuritide, in antiqua tußi, ad mundificandum pectus et pulmonem, sed eius conficiendi modum examinemus, enarra simplicia, & eorum quantitatem, ut ab autore scribuntur.* SEN. *Ita Mesue ad uerbum feré dicit:*

Recipe liquiritiæ	unc.	ij.
Capillorum Veneris	unc.	j.
Hyssopi siccæ	unc.	ß.

Super hæc proijce aquæ libras quatuor, & dimittatur per diem & noctem, id est uigintiquatuor horas, deinde coquantur usque ad mediam partem, postea super

hæc proijce

Mellis			
Zuchari	ãn.	ℨ.	viij.
Penidiarum			
Aque rosatæ	unc.		vj.

Fiat syrupus, id est bulliãt ad cocturam syrupi, & quando opus est administretur. BRA. In huius syrupi compositione nihil ambigui accidit, nisi cúm dicit siccã hyssopum, noli intelligere extremè siccã, sed quæ in superficie humiditatem amiserit: nec opus est secundum maiorem & minorem decoctionem simplicia inijcere, quia prius infunduntur. SEN. In uno solum recentes ambiguitatem faciunt, cum hic syrupus aperire, & dilatare debeat cur aquam rosaceam recipiat: unde & ego & multi alij pharmacopolæ, medicorum etiam suasu aquã rosaceã omittamus. BRA. Re uera omittenda nõ erat, quia partes pectoris relaxatas roborat, & uim eypultricem fortiorem reddit: quod siccitate, & stipticitate quadam fit, quæ tamen modica si ratione aliarum rerũ ingredientium. Ideo aquam rosaceam semper inijcias: nec debet medicus uereri in morbis pectoris modicè adstringentibus, uti præsertim cum aperientibus superantur. Ideo & illi summè errãt, qui in morbis pectoris rhabarbarum exhibere nolũt, & qui ob aquam rosaceã compositionem Manus Christi appellatam prohibẽt, & plura similia, in quibus inspiciendum non est, quia potius prosunt, quàm obesse poßint. Imo, si omnia simplicia, & omnia cõposita consideremus, nihil est adeò perfectum, quin aliqua ex parte notari poßit.

SENEX.

Syrupus de hyssopo.

His omißis ad syrupum de hyssopo descendamus. BRA. In Mesue etiam hic sequitur, et non præter rationem: nam ad morbos pectoris, ad tußim, ad pleuritim, ad dolores corporis, ad asthmata efficatior est, quàm is de glycyrrhiza prædictus. Tu autem eius compositionem edisseras. SEN. Hæc est apud Mesuen.

Recipe hysopi siccæ

Radicum apij, Fœniculi, Liquiritiæ	añ.	℥.	x.
Hordei mundi	unc.		se.
Seminum maluæ, Dragaganti, Seminum cydoniorum	añ.	℥.	iij.
Capillorum Veneris		℥.	vj.
Iuiubæ, Sebestem	añ.	un.	xxx.
Passularum enucleatarum		℥.	xij.
Ficuum siccarum, Dactylorum pinguium	añ.	un.	x
Penidiarum albarum	lib.		ij.

Fiat syrupus.

BRAS. Simplicia quæ hunc syrupum ingrediuntur, in nostro simplicium examine perpensa sunt, & superius diximus quid per siccam hyssopū intelligere oporteat: nec opus est dubitare, quid per alba penidia intelligendum sit, nempe illa intelligimus, quæ ex zucharo albo facta sunt. Quod uero dubium ingerit est, quia si huius

ſyrupi ſimplicia miſceantur, emplaſtrum fiet: nam Meſue non dicit uel in aqua bulliendo, uel in alio liquore. SEN. Subintelligere opus eſt, quia in pluribus alijs ſyrupis aquæ, quantitatẽ poſuit, in qua fit decoctio: ideo non eſt opus ut ſemper ponat, ſed diligens lector, & pharmacopola plerunque ex alijs ſyrupis elicere debet. BRAS. Optime ſentis, ſed quantam aquæ quantitatem ſummis, ut hæc ſimplicia ebulliant? SEN. Per pondus certam menſuram non habeo, ſed ſimplicia in uas pono, & tantum aquæ quantitatem inijcio, quod ſimplicia tegantur, & aqua pollicari quãtitate ſuperemineat. Itaque per aliquot horas relinquo, poſtea ad conſumptionem medietatis ebullire facio, deinde excolata decoctione penidia addo, & ad formam ſyrupi reduco. BRAS. Non modo tu, ſed & cæteri pharmacopolæ ita operantur, ſed duplex error hic eſt: primo, quia non ſemper idem ſyrupus erit quia decoctio quandoq; maior, quandoq; minor euadit. ſecundo, quia eodem tempore omnia in decoctionem ponũtur, tamen ſunt aliqua, quæ maiorem decoctionem, aliqua minorem patiuntur. Nec opus eſt fugias primo infundi, quia infundi non debent quãdo ab autore non ſpecificatur infuſio. SEN. Ab omnibus ita fieri uidimus. BRA. Et omnes ſine regula agũt. SEN. Hoc, eſt'ne ſufficiens cauſa ut ſyrupum immutet? BRA. Tantũ immutare poteſt, quod uires æquè perfectæ non ſunt in uno qui magis decoctus ſit, et in uno qui minus. SEN. Da tu regulam in qua nunquam errare poßim. BRA. In omnibus ſyrupis certa regula aßignari non poteſt, ſed in unoquoque ſyrupo ſua exhibetur:

quoniã (ut in ſyrupo de ſtæchade ſcriptum reliquimus) ſimplicia, quæ ingrediuntur, ea ſunt, quæ magis et minus aquæ recipiũt: ſi arida uel uirida ſint, ſi mucoſa uel non, ſi mollia uel dura. Ideo in omni ſyrupo ſua aquæ portio ſtatuta eſſe debet. SEN. Quantam in hoc ſyrupo iniỹcies? BRA. Nunc tibi oſtendam, ſi hanc compoſitionem conſideres, in ea pauciſsima ſunt, quæ multum aquæ imbibere poſsint: ideo multa aquæ quãtitate non indiget: imò ſi experiaris, octo libras aquæ ſatis eſſe deprehendes, & decoqui quouſque tres libræ relinquantur, poſtea exprimantur, & cũ penidijs adde formã ſyrupi iterum bulliãt. SEN. Sed quem ordinem in decoquendo ſeruare oportet? BRA. Primo paſſulæ, zizipha, ſebeſten, ficus, dactyli, radices apij, & fœniculi ingrediantur: deinde hordeum, ſemen maluæ, ſemina cydoniorum: deniq; tragacanthum, hyſſopus, & capilli ueneris. SEN. Nullus eſt inter nos, qui hoc modo paret. BRA. Ideo nullus aſt qui recte operetur. Notaq; hunc ſyrupum dactylos, & cidoniorum ſemina ingredi, quæ aliquam adſtrictionem illi præſtant ſed leuiſsimã: propterea adſtringente aliquo uti licet, ubi etiam apertione indigemus ad confortandum & roborandũ. SE. Quur iſtud nunc iterum repetis? BRA. Quia in magnorum uirorum mentibus inſertum eſt, ut nec compoſitio Manus Chriſti dicta, in diſpoſitionibus pectoris ob aquam roſaceam, quæ ingreditur, exhibeatur. SEN. Tamen ſuperius in ſyrupo de Eupatorio, qui plurimum aperit, iubebas ſuchaba, & Bedeguar, abijcenda quia adſtringentia ſunt. BRA. Id faciebam, non quia adſtringentia,

ſed quia nimis adſtringentia: imò ad reprimendam uim fortium medicaminum adſtringentia miſcemus, ſed non uehementer adſtringentia: qualia illa ſunt, quæ ſyrupum de Eupatorio ingrediuntur, in quo nihil eſt quod uehementem uim habeat. SE. Hoc mihi ſatis eſt. BRA. Scito præterea multos de hyſſopo ſyrupos à Meſue poni, ubi de tußi pertractat, qui omnes ab hoc diſtincti ſunt. Tu ſolum iſtò uti debes, cuius per totam Italiam publicus uſus eſt.

SENEX.

Syrupus de praſsio.

RAri ſunt, qui ſyrupum de praßio Ferrariæ pa̅rēt: tamē quia ab aliquibus fit, et in uſu eſt apud illos, ideo ipſum adducere non grauabimur. BRA. Miror quod omnes non parent: nam cū ſyrupus de hyſſopo non ſanet, opus eſt ad ſyrupum de paßio deflectere: nam antiquæ tußi, & ægritudinibus longioribus pectoris plurimum ſuccurrit, & materiam craſſam & glutinoſam habētibus, & antiquis uiris aſthma patientibus, præſertim à pituitoſo humore, craſſo, putrido, & difficulter ſolubili. SE. Ad eadem igitur ualet ad que ſyrupum de hyſſopo ualere dicebas? BRA. Ad eadem omnino ſed efficatius. SEN. Eſt ergo in pectoralibus ſyrupis aliquis ordo. BRA. Imò perfectißimo ordine incedunt: quamuis plures (non quidem medicorum, ſed qui medentur. quippe differunt Medicus, & qui ſine arte artem exerceat) id ignorent. Cum enim materia uel calida, uel ex calido & frigido mixta eſt, quia in principio calida materia magis agit, propterea à ſyrupo uiolato incipiendum eſt, Cùm ægritudo procedit, ad ſyrupum de capillis ueneris tranſeo. SEN. Ego hunc ſyrupum nun-

Syruporum pectoraliū ordo.

quam uidi uel audiui. BRA. Nunc audiuisti, et deinceps uidebis. Sirupus est, quem parari facio, inter uiolatum, et illum de glycyrrhiza medius, cuius de scriptionẽ post hunc de praßio prosequamur, à syrupo de capillis ueneris, ad syrupũ de glycyrrhiza peruenio. Interim subtilis, & calida materia euanescit, frigida & crassa remanet, propterea ad syrupum de hyssopo deflecto, qui nisi profuerit, ad illum de praßio tanquam ad sacram anchoram confugimus, qui nisi sanet, is qui ægrotat, ferè desperatus est, uel ad decocta, & trochiscos ueniendum. Nunc autem syrupi de praßio compositionem enarra.

SEN. Hæc est quæ sequitur:

Recipe praßij	unc.		ij.
Hyssopi Capillorum Veneris	añ.	ℨ.	vj.
Liquritiæ	unc.		ij.
Calamenthi Anisi Radicũ apij Fœniculi	añ.	ℨ.	v.
Seminum maluæ Fœnu græci Ireos	añ.	ℨ.	iij.
Seminum lini Cidoniorum	añ.	ℨ.	ij.
Passularum enucleatarũ	unc.		v.
Ficus siccas pingues	un.		xv.
Penidiarum Mellis boni despumati	añ.	li.	ij.

BRA. Hæc tantũ ab autore dicuntur, & nihil de componendi modo addidit? SEN. Nihil propterea & nos aquæ quantitatem accipimus, ut nobis uidebitur. BRA. In hoc syrupo decem aquæ libre sumi debent, quæ ad consumptionem medietatis bulliant, propter mel et penidia, quæ ingrediuntur, nempe maiorem decoctionis quantitatem exigunt, quàm præcedens syrupus de hyssopo fecerit, quoniam in illo solum duæ penidiarum libræ erant: hic autem præter penidia, duæ mellis libræ ingrediuntur. Non desunt autem qui uelint hic hyssopum uiridem sumi: nos autem siccam sumendam putamus, non tamen extreme siccam, sed quæ in superficie humiditatem amiserit: & ita de alijs. Huncq; syrupum aliorum more componito, ut primo ea ingrediantur quæ maiorem decoctionem patiuntur, ut passulæ, ficus, radeces: postea quæ minorem, ut semina: denique quæ minimam, ut capilli ueneris, SEN. Hoc igitur semper obseruabo. BRA. Nisi errare uolueris, modo non sit opus simplicia prius infõdere, quia cũ infusio decoctionẽ præcedit, tumcordo ponendarum rerum non habetur. SEN. Cuperem nunc ut syrupum illum de capillis ueneris mihi referres, quo uteris tu. nam & ego deinceps illum parabo. BRA. Hic est subscriptus:

Syrupus de capillis veneris.

Recipe glycyrrhizæ munde	unc.	ij.
Capillorum uneris	unc.	v.
Supra inijcias aquæ fontis	lib.	iiij.

Et dimittas per diẽ & noctem, postea coquantur ad consumptionem medietatis, deinde percoletur, & huic decoctioni addantur.

Zuchari clarificati Penidiarum Aquæ capillorũ Veneris	añ.	unc.	viij.

Misce & ad formã syrupi decoque, ad ususq; seruetur.

SENEX.

Syrupus de calamẽtho.

SYrupus de calamentho sponte in mea scheda occurrit. BRA. Cùm duo sint apud Mesuen de calamẽtho syrupi, quem in tua officina paratum seruas? SEN. Primum apud Mesuẽ, cuius descriptio hæc est, quæ subsequitur:

Recipe calamenthi domestici Syluestris	añ.	unc.	ij.
Chersim Dauci Squinanti	añ.	℥.	v.
Passularum enucleatarum		lib.	se.
Mellis		lib.	ij.

Fiat syrupus.

In hoc quoq; aquarum regulam non habemus, sed ut nobis uidetur, aquam ponimus. BRA. In hoc syrupo sex aquæ libræ recipiantur, quæ bulliãt primo passulas, deinde alia secundum præscriptum ordinem ponendo, usq; ad consumptionem medietatis: deniq; addito melle fiat syrupus secundum artem: qui syrupus ad lienosos plurimum ualebit, quibus durus est lien & penè irresolubilis, & his qui frigida uiscera habent, & asthmate laborant, præsertim in senibus, & in habentibus antiquas tusses: si quis enim uel pectus, uel uentriculum, uel intestina crassa, tenaci, & irresolubili materia plena ha-

beat, hoc ſyrupo ſanatur. Vnum tantum eſt, quod te perturbare poſſet, ſcilicet quid ſit domeſticum calamenthum. In examine ſimplicium de calamentho diſſeruimus per domeſticum uerò, mentã intellige. SEN: Quam mentham? BRA. Noſtratem uulgarem.

SENEX.

Syrupus de endiuia.

SYrupus de Endiuia nos uocat. BRA. In hoc ſyrupo pharmacopolæ plurimũ differunt: aliquos enim Ferrariæ, et in omni ferè Italica urbe inuenio, qui ſyrupũ de endiuia Gentilis ſolum parant, et ſemper illum parant, à quocunq; & quandocunq; ſyrupus de endiuia indicetur. Alij ſyrupum de endiuia Nicoli paratũ ſeruãt: alij ſyrupũ de endiuia ex ſolo ſucco & zucharo, Quem habes tu paratum? SEN: Ego conſuetus ſum (& ita præceptor meus utebatur) ſyrupum de endiuia Gentilis parare, cuius deſcriptio hæc eſt quæ ſequitur:

Recipe ſucci Endiuiæ
Hepaticæ } ãn. lib. iij.

Clarificentur predicti ſucci ad ignem, ut expedit.

Roſarum
Violarum
Lenticulæ aquæ
Florum nenufaris
Politrici } ãn. unc. ſe.

Capillorum Veneris
Hordei mundi
Seminũ cõmuniũ maiorũ frigidorũ } ãn. unc. j.

Fiat ſyrupus cum zucharo quantum ſufficit, ſecundum artem, & aromatizetur, cum

Sandalis albis Rubris Berberis Seminum cidoniorum Ligni aloës Cinamomi Corticum citri	añ.	scrop.	j.

Et usui reseruetur. BRA. Michi summè displicet quod hunc syrupum habeas, aut unquã parateris. In eo enim nullum ordinem inuenio, imò confusionem quandam, & ita syrupum de hepatica apellari posse, sicuti de endiuia: quando autem apud te pro mei ægris syrupum de endiuia indicebam, simplicem syrupum quærebam, non tam amplam cõpositionem, in qua calida frigidis mixta sunt. Nos Gentili suum syrupũ dimittamus, qui eo utatur quando lubet, eo enim nunquam utemur. Alij etiam Ferrariæ sunt qui ailã descrirptionẽ sequũtur. SEN. Quam? ARA. Subsequentem, quam faciunt, & nesciũt à quo autore sumatur:

Recipe succi endiuiæ		llb.	lx.	

Purificetur, deinde iu ipso bulliant

Rosarum Sandalorum citrinorum	añ.		unc.	v.
Spodij Berberis	añ.		ʒ.	xx.
Asparagorum			ʒ.	x.
Zuchari			lib.	xx.
Aceti granatorum		lib.	ij.	unc. iiij.

Misce & fiat syrupus secundum artẽ. SEN. Dicũt ex

Gentile sumi. BRA. A quocunq; sumatur, mihi non placet: nam cum indico syrupum de enduia, simplicem semper intelligo. SEN. Tu specifica. BRAS. Non est opus cum aliquo addito indicere: sed satis est simpliciter aut syrupum de endiuia, aut de succo endiuiæ predicere. & tunc simplex intelligendus est, cuius descriptio hæc est:

Syrupus de endiuia simplex.

Recipe succi endiuiæ depurati lib. viij.
Zuchari albi lib. v. se.

Misce & bulliãt ad formam syrupi, sed opus est zucharum prius clarificare, & cum decoquitur, succum addere. SEN Hic est, quẽ præparari uis? BRA. Hic equidem. nã si in latærali morbo syrupum de endiuia indixero, hic conuenit, alij non syrupo autem de endiuia medici in initio morbi lateralis plerunq; utuntur. cùm uerò indicunt, pharmacopolæ quos habent, exibent. Vnde si compositos habent, illos propinandos dant: si simplicem, simplicẽ: sed hic cõuenit, ille cõtrarius est. SEN. Quos igitur ex his parabo? BRA. Simplicem ex solo succo, & zucharo parato: & compositum non qnidem illum Gentilis, qui hepaticam recipit, sed alium quem tu Gentili attribuisti: & cum medici syrupum de endiuia indicunt, simplicem istum exhibeto, nisi addiderint compositum. Cùm uerò indicunt syrupũ de endiuia compositũ, alium da: sed illuc peruenimus, quod medici quid indicent parum curant, & quid à phamacopolis fiat: sed tantum compositionum nomina sciunt, ex his uerò, quæ ingrediuntur, nihil nouere.

Syrupus de endiuia cõpositus.

SENEX.

SYrupus de cichorea expurgandus accedit. BRAS. Quem de cichorea paras? SEN. illũ Nicoli Flo-

Syrupus de cichorea Nicoli Florẽtini.

rentini, cuius descriptio hæc est, ex tertio libro huius autoris sumpta, in capite de oppilatione hepatis:

Recipe			
endiuiæ domesticæ, Syluestris, Cichoreæ, Taraxacon	an	m.	ij.
Cucurbitæ, Hepaticæ, Scariolæ, Fumi terræ, Lupinorum	an.	m.	j.
Hordei non excoriati, Alkakengi	an.	unc.	iiij.
Liquiritiæ, Capillorum Veneris, Coterah, Polytrici, Adianti, Cuscutæ	an.	℥.	vj.
Radicum fœniculi, Apij, Asparagi	an.	unc.	ij.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & colentur, & cum zucharo albo solido fiat syrupus, & pro unaquaq; eius libra, ponantur ad coquendum ℥. iiij. rheubarbari electi, & scrop. iiij. spicæ ligatæ in petia rara, quæ sæpe exprimatur, donec syrupus sit perfecte decoctus. Dosis est. unc. iij. cum aqua euulsionis seminum communium frigidorum. Hæc Nicolus. BRA. Certe hæc potius mihi

mihi uidetur confusio, quam cōpositio: nam compositiones ordinem aliquem habent, & per cōponendi regulas disponuntur: hæc autem non ita est. Ideo eam omitterē, uel pro illis medicis pararem, qui simplicia ignorantes, & regulas cōponendorum pharmacorum, ad has recentium compositiones tanquam ad sacram anchorā confugiunt. Nnuquā uidebis me tali cōpositione uti in hepate, quomodocunq; obstructo. SEN. In alijs Italiæ urbibus syrupo de cichorea Gulielmi Placentini utuntur, qnem magis probas tu? BRA. Nullū probo: nempe et hic confusio quædā est: imò de recentibus quibusdam miror, qui præmittunt syrpum de cichorea Gulielmi ob hanc causam, qa plura simplicia recipit: unde tota eorū ratio est multitudo simplicium, ac si plura simplicia recipere hos syrupo magis egregius, faciat. Nam si hoc uerum essent, possemus quatuor syrupos solū parare, qui omnia complecterentur: unum ex omnibus calidis, aliū ex frigidis, tertium ex humidis, quartū ex omnibus siccis. Sed uanū est sine ratione multa simplicia aggregare. SE. Nisi pigeat, sirupum istum Placentini de cichorea enarra, quia à multis Italiæ populis fit. BR A. Hic est subscriptus:

Syrupus de cichorea Gulielmi Placentini.

Recipe foliorum cichoreæ m̄. j.
Foliorum boraginis
Lactucæ
Violarum
Scariolæ
Līguæ bouis, id est bugolossæ
Acetosæ
Batisosæ
} an̄. m̄. se.

Rhabarbari 3. ij.

Herbæ pistentur, et in libris tribus aquæ coquātur, donec tertia pars consumpta fuerit, & coletur: & addantur in illa aqua libræ duæ zuchari, & cū dissolutū fuerit zucharū ad ignem cum Rhabarbaro pulverizato et ligato in una petia, et sæpe exprimatur manu petia rhabarbari, & tandiu permittatur decoqui, quod in syrupi formā transierit, tumq; ab igne depone & reserua. Hæc Placentinus. SEN. Memini me quandoq; hunc syrupum parasse. BRA. Paraueris, et paraturus sis, quādo libuerit: mihi hæ inordinate compositiones nō placent, præsertim cū multa sint in illis affectibus, ad quæ ualēt, multa simpliciora et perfectiora. Tu igitur pro alijs medicis paratos habeto, pro me autē nunquā. SEN. Saltem edoceas quid per Taraxacon intelligendū sit. BRA. In hac re tibi libenter satisfaciam. Dioscorides de seri tractat, de qua abūde nos in examine simpliciū egimus, Serapio de Dundebe cap. CXLIII. scripsit, idē sigificante quod seris: dicitq; Taraxacō esse syluestrē Dundube id est serū syluestrē: est autē apud Dioscoridē syluestris seris picris, id est amara, quā cichoreum apellari dicit. Unde illa herba, quā uulgò radechio syluatico nūcupamus, est seris syluestris, & cichoreū Dioscoridis, & Serapionis taraxacon, dicāt quodcūq; recētes: nā in inueniēda hac herba plurimū hallucinātur. Res igitur ita se habet, Radix syluestris amara, qua in acetarijs quādoq; utimur, est Serapionis, & Mauritanorū taraxacon, et seris syluestris, atq; cichoreum Dioscoridis. Sed ad alios syrupos transeamus, ne in his recentium amißis compo-

Taraxacō.

sitionibus tempus amittatur. SENEX.

ERgo syrupũ myrtinũ huc uocemus. BRA. Non possum non irasci, & non ualde excandescere, fecere & nostri pharmacopolæ in hoc syrupo partes. Sũt enim qui compositum quendam myrtinum parent, & qui simplicem Mesue ex succo granorum myrti faciant. Tu quem facis? SEN. Ego semper compositum feci, & ab alijs fieri uidi. BRA. Edissere hunc tuum compositum, quem paras. SEN. Est hic qui subsequitur:

Syrupus myrtinus.

Recipe myrtilorum	ʒ.	xx.
Rosarum rubearum		
Sandalorum rubeorum		
Alborum	añ. ʒ.	xv.
Sumach		
Balaustiarum		
Berberis		
Mespilorum	ʒ.	50.
Aquæ fontium	lib.	viij.

Bulliant omnia ad consumptionẽ medietatis, postea coletur, & in colatura adde

Vini granatorum		
Succi cydoniorum	añ, unc.	vi.
Zuchari clarificati	lib.	iij.

Misce, & decoquas ad modum syrupi. BRA. A quo autore hunc syrupum accepisti? SEN. Est magistralis, à quo sumatur ignoro. BRA. Tamen non displicet hic syrupus, si omnes Ferrarienses pharmacopolæ hunc pararent: sed aliqui sunt qui huius loco, composito quodam utuntur, quem absolute syrupum myrtinum appellant:

cùm & ipse compositus sit, imò & si ab hoc differat, differentia modica est, & in eundem finem tendit. SEN. Ni pigeat, hũc quem, alij faciunt abs te scire percupio. BRA. Non piget, illum audias:

Recipe granorum myrti
Cardium cydoniorum
Sumach
Acatiæ
Rosarum } añ. unc. j.
Spodij
Hyppoquistidos
Masticis } añ. unc. ij. 3. se.

Bulliant hæc omnia in lib. iij. aquæ ad consumptionẽ tertiæ partis: deinde colentur, & colaturæ addãtur zuchari clarificati lib. iij. & fiat syrupus. SEN. Eadẽ est in hoc, & in eo quem facio, intẽtio: sed mea cõpositio mihi magis placet. BRA. Nec mihi displicet, propterea loco syrupi myrtini cõpositi, tuũ parato. Qui uerò & hunc faciunt, perperã non agunt: nam & hic est magis cõstrictiuus quàm tuus. Vellem ego ut simplicẽ myrtinum, qui hoc perfectior est, haberes, & quem Mesue parandũ docet. SE. Fieri nõ potest: nempe myrtilorũ succo caremus. BRA. Hũc succũ haberi facilius est, quàm rhabarbarũ, aut aliquod aliud ex his quæ extra Italiã petuntur: imò ĩ propinquissima parte huius nostræ almæ Ferrariæ, et myrtus, et myrti fructus haberi possunt. Ne igitur hãc excusationẽ, habeas sed illũ parato, ut Mesue syrupũ de acetositate citri parare docuit. SEN. Quomodo? BRA. En succi myrtilorũ lib. xij. decoque in uase uitreato lẽto

igne ad cõsumptionem tertiæ partis: deinde coletur, & dimittatur, donec clarificetur, & accipe ex eo quod clarum est lib. vij. & funde super illud zuchari clarificati lib. v. & decoquatur donec inspissetur ad formã syrupi: uel si æstas fuerit, ĩ sole ponatur donec eius aquosa pars euanescat. Hic uere est simplex & perfectus myrtinus syrupus, quẽ et Serapio describit: quãuis duas alias descriptiones, præter hãc edocuerit, qui ad uentris fluxus tam recentes quã antiquos plurimũ ualẽt: et in affectibus pectoris cõuenit ubi cõtrapugnãtia fuerit: quia adsit fractura uenæ in pectore, & etiã exitu materiæ putride in uentriculo & in pectore existẽte indigeat: tunc hic syrupus myrtinus simplex plurimum ualet, alij uerò cõpositi nihil imò ad antiquã tußim conuenit. compositi uerò ad fluxus uentris magis proficiũt, quã hic simplex: uentriculum roborat, & omnia intrinseca uiscera. Hũc igitur omnino parabis, & potius cõpositos omittas. Tamẽ si cõpositos habere uolueris præter simplicem, ab re non erit. SEN. In hoc tibi obtemperabo, nã continuè in mea officina & simplex & cõpositus seruabuntur, & nisi medicus, cum indixerit specificabit, simplicem exhibebo: si uero compositum addiderit, compositũ dabimus. Hunc syrupum antiquum appellasti, reperitur'ne apud Græcos? BRA. Imò apud Paulum Aeginetã lib. VII. cap. XV. reperitur, & Myrtetum appellat, sed ipse ex melle facit, quia zucharum nesciebat: sed ipsa compositio parum differt. SEN. Ne pigeat Pauli cõpositionem subscribere. BRA. Non pigebit. Inquit Paulus Myrtetum, hoc est ex myrtis cõpositionẽ facies, si succi myrto-

Myrtetum.

rum ſextatarios treis, mellis ſextarium unum ſemper deſpumando ad conſumptionem tertiæ partis decoxeris. SEN. Parua differentia eſt. Sed plurimum gaudeo, antiquos hoc ſyrupo uſos eſſe, & myrtetũ appellaſſe. BRA. Potißime in aluo fluente utebantur. SEN. Igitur & hunc deinceps paratum habebo, & doleo, quod in noſtra hac urbe aliqui pararint, ego autem omiſerim. BRA. Satis eſt nunc uices rependere. SENEX.

Syrupus de matricaria.

HOc igitur omiſſo ſyrupus de matricaria accedat, BRA. Nullum autorem fide dignũ legi, qui hũc ſyrupũ tractaret, ſed compoſitiones quaſdam inueni, & illas quidem uarias, quæ de matricaria compoſitiones uocabantur. Nec noſtri pharmacopolæ uno ſyrupo utuntur, ſed quiſque ferè compoſitionem ab alio diuerſam habet. Vt autem à te incipiam quam compoſitionem ſequeris? ut alijs comparando diferentiam uideamus. SEN. Hæc eſt, quam ſubſcribam:

Recipe matricariæ
Betonicæ
Melliſſæ
Radicum apij
Acori
Petroſelini
Fœniculi
} añ. unc. j.

Aſſari
Ruboæ tinctorum
Cyperi
Chalamenti
Sileris montani
} añ. unc. ſe.

Passularum } an: unc. j.
Anisorum

Garyophyllorum } an. unc. ss.
Spinæ albæ

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis: postea coletur, & colaturæ addantur zuchari libræ tres, & fiat syrupus secundum artem. BRAS. Cur spinam albam ponis, quæ constrictiua est? SEN. Nescio, sed in mea compositione ita scriptum reperi. BRAS. Melius parant, qui loco spinæ albæ calamum aromaticum legunt, nisi pro spina alba cardum benedictum acceperint. SEN. Illum semper accipio. BRASA. Alij pharmacopolæ compositiones alias sequuntur. SENEX. Quas? Abs te audire cupio. BRA. Prædicam libenter, & eo libentius, ut pharmacopolarum unius tantum urbis diuersitatem uideas, quam tamen diuersitatem in omni ferè Italiæ urbe inuenies. Sunt enim pharmacopolæ, qui subsequentem compositionem sequuntur, & eam in suis officinis paratam seruant: & semper cum syrupus de matricaria indicitur, hanc exhibent:

Recipe artemisiæ m. ij.
Calamenthi
Folij
Saturegiæ
Origani
Thymi } an. m. ij.
Tamarisci
Stœchados

Chamomillæ
Meliloti
Sampſuci } añ. unc. j.
Anthos
Blattæ bizantiæ } añ. ʒ. iij.
Calami aromatici
Spicæ celticæ ʒ. j.
Chamædryos
Matricariæ minoris } añ. m̃. ſe.
Betonicæ
Abrotani
Acori
Praßij
Foliorum rubeæ maioris } añ. unc. j
Sileris montani
Aſſari
Squinanti } añ. ʒ. vj.
Aniſi
Marathri
Ameos } añ. ʒ. vj.
Apij

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ſecundum artem poſtea addunt mellis quantum ſufficit & ſyrupum faciunt. SEN. Et ego hunc ſyrupum in mea officina ſeruo, ſed eſt ſyrupus de Artemiſia, non autem de Matricaria. BRA. Quid putas eſſe Matricariã? SEN. Herbam ab Artemiſia diſtinctam. BRAS. Deciperis, nam Matricaria Artemiſiæ ſpecies eſt, ut in examine ſimplicium habuiſti. Tua autem compoſitio, quam de Matri-

caria uocas, mihi suspecta est, cùm ob simplicia, quæ sine regula ingrediuntur, tum quia pondera in diuersis simplicibus sub diuersis ana positis eadem sunt. Primorum enim simplicium unciam unam ponis, Secundorum unciam semis, Tertiorum unciam unam, Quartorum unciam semis quod mihi compositionem suspectam facit, ne in ipsa error sit. SEN. In illa etiam compositione, quã ego de Artemisia appellaui, posuisti assari, squinanti ana ℨ. vi. deinde anisi, marathri, ameos, apij ana ℨ. vi. BRA. Omnia illa continuatim legenda sunt, tamen per hoc compositionem non excuso, quia ponit chamomillæ, meliloti, sampscuci, anthos, ana unc. i. deinde acori, praßij, foliorum rubeæ, sileris montani ana unc. i. In quibus locis legendum est ana ℨ. i. quia uncia nimia quantitas esset. Sed & spicam celticam per se ponit, quæ tamẽ una solum drachma est. SEN. Igitur & hanc compositionem suspectam habes? BRA. Habeo. nihil enim aliud est, quàm multorum simplicium aperientium sine ordine collectio. SE. Illi igitur qui hunc syrupũ pro syrupo de matricaria faciunt, si à medico syrupus de matricaria indicetur, hunc exhibent? Et si ille de artemisia indicetur, etiam eundem exhibent? BRA. Ita faciunt. SE. Ego utrosq; distinctos seruo. BRA. Tamen ad eundem finem ualent, & nisi confusiones potius quàm compositiones essent, non multum curarem, quando tibi indico, utrum horum acciperes. SEN. Sunt'ne alij, qui syrupos alios de matricaria faciant? BRAS. Non' ne superius dixi alias compositiones esse apud alios? Seruãt et Ferrariæ aliam compositionem nonnulli. SEN Quam? BRA. Est lon-

gißima quædam & confuſa receptio, quam afferre piget. SEN. *In gratiam meam aducito.* BRA. *Faciam, poſtquam adeò tibi gratum eſſe uideo. Ea. hæc eſt:*

Recipe artemiſiæ

Capillorum Veneris
Sabinæ
Chamædryos
Chamæpityos
Origani
Ozymi
ſampſuci
Calamenthi
Scolopendriæ — *añ. m̃. ß.*
Betonicæ
Scabioſæ
Hypericon
Ciperi
Squinanti
Lupuli
Polypodij
Gentianæ
Rubeæ tinctorum

Spicæ
Aſſari
Thymi
Epitimi — *añ. unc. ß.*
Chamomillæ
Roſarum
Violarum

Sandalorum rubeorum
Seminũ cõmuniũ frigidorũ maiorũ } añ. unc. ſe.
Seminis Apij
Fœniculi
Petroſelini
Ameos
Carui } añ. ʒ. ij.
Iuniperi
Milij ſolis
Seminũ Rutæ

Hæc omnia bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ad cõſumptionem medietatis, ſed prius in ea infuſa hæc per decem horas maneant cinamomi ʒ. ℥.ſe. ſerapini, ammoniaci ana ʒ. ſe. dicta gumi ligentur in petia, & ſimul bulliant ad conſumptionem medietatis: deinde colentur & colaturæ addãtur mellis purificati lib.vi. et fiat ſyrupus, debito modo coquendo. SEN. Hic ſyrupus adhuc magis confuſus uidetur, quàm preſcripti. BRAS. Confuſißimus eſt, & ſimul calida frigidis miſcet ſine aliquo componendi ordine. SEN. Igitur parandus non eſt. BRA. Non modo non pararem, ſed omnibus ſuaderem ut paratum non haberent: imò nec duos prædictos pararem. SE. Ego parabo, quoad collegium medicorũ congregatione facta compoſita omnia emendabũt. BRA. Hoc non ab re erit: nẽpe opus eſt omnibus Ferrarienſibus medicis in concionem uocatis quaſdã pharmacopolarum cõpoſitiones corrigere, alias immutare, alias penitus demere, & in eo potißimum conari, ne unus pharmacopola compoſitionẽ unam habeat, alter aliam:

sed compositiones eadem esse debent, ne medici rerum ignari indicentes decipiantur. Hoc igitur de matricaria omisso syrupo, ad alios utiliores accedamus: nihil enim in componendi ordine tractabo, quoniam syrupus est qui absq; compositionum regulis paratur. SENEX.

Syrups myrachinus.

DE Myrachino igitur dicamus. BRAS. Nomen ipsum rem barbaram esse ostendit, et cōpositio à compositionum regulis abhorret, quæ (si recte memini) ex Gentile accipitur. Melius autem erit eam proponere, ut error cognoscatur: nam simplicium pondus apud uarios Gentilis codices, uarium inuenitur. Compositionem igitur edisseras. SEN. Hæc est.

Recipe polipodij quercini ʒ. xx.

Buglossæ, Melissæ — añ. unc. i.

Cyperi, Corticum radicum caparorum, Acori, Assari — añ. unc. i.

Senæ, Epithymi — añ. unc. ij.

Semina endiuiæ, Lactucæ, Scariolæ — añ. unc. iij.

Pistentur omnia grosso modo, præter senam, & epithymum, omnia alia bulliant in lib. quatuor aquæ usque ad consumptionem medietatis. In fine decoctionis adde senam & epithymum, & remoueatur ab igne: & dimittas infrigidari: postea manibus exprimatur, & coletur, &

addantur mellis rosati cum folijs libræ duæ, & fiat syrupus secundum artem. BRA. Miror quod hic folia ponantur, nam bene potabilis non erit. SEN. Non accipimus folia, sed mel rosatum ex folijs factum percolamus. BRA. Ob hoc te admonui, aliquos esse, qui, cùm dicitur mel rosatum colatum, semper mel rosatum cum folijs intelligunt, sed postea expressum. Nunc ad syrupum ipsum descendamus. Aliquæ compositiones sunt, quæ habent polypodij unc. vi. sed illas magis laudo, quæ habent polypodij ʒ xx. In aliquibus etiam compositionibus ubi dicitur buglosse & melissæ ana unc. i. habetur ana. m̄. i. quod etiam magis quadrat: nam simplicia quæ sequuntur, etiam sub una uncia ponderantur. Mihi autem magis placet una compositio, quæ dicit, buglossæ, melissæ ana unc. i. postea cyperi, corticum, radicum caparorum, acori, assari ana. unc se. SEN. Illi recte fecerunt qui cōpositiones carmine tradiderunt, tunc enim pondera uariari non possunt. BRA. Ideo Galenus Andromachum laudauit, qui Theriacam compositionem carmine scripsit. Vnum tamen in hoc syrupo te edocere uolo: quamuis dicat omnia simul bulliri, præter epithymum, & senam, scito tamen alia esse in hac composi-sitione, quæ tantam ebullitionem non expetāt: propterea in decoquendo ordinem serua, quem superius in alijs syrupis ostendimus. Tamen ultimo pone senam & epithymum. Primo autem radices, postea semina, deinde flores inijcito. SEN. Semper illum ordinem seruabo, modo simplicia prius iufundere non sit opus. BRA. Videmur in hoc recenti syrupo nimis immorari.

SENEX.

Syrupus nenufarinus cõpositus.

SYruporũ igitur nenufarinum cõtẽplemur. BRA. Et hic quoq; syrupus retentiorũ est, quippe à Frãcisco Pedemontano fit: quippe illum in capitulo de cura malæ complexionis hepatis simplicis & compositæ in hunc modum, qui subsequitur, describit:

Recipe florum nenufaris unc. ij.
Vngulæ caballinæ æquaticæ
Psyllij integri } añ. unc. j.
Acetosæ
Seminum communium ʒ. ij.
Seminum frigidorum unc. ſe.
Radicum fœniculi unc. j.
Bulliant in aqua hordei, & addantur
Zuchari lib. j.
Aceti albi
Succi granorum } añ. unc. ij.
Et aromatizetur cum
Sandalorum
Spodij } añ. ʒ. j.

Et addatur parum spicæ, ne frigiditate oppilationem inducat. SEN. Hunc nenufarinum syrupum nunquam paraui, sed alium simplicißimũ facio. BRA. Quem? SEN. Libras duas florum nenufaris una decoctione decoquo: postea exprimo, & in expreßione addo zuchari libras duas, & decoquo ad cocturam syrupi. BRA. Hic magis placet: quia semper simpliciores syrupos fieri uoluerim: quippe facile est duos, aut tres simul iungere, & intentiones immutare: nullus est certus autor, qui hos

Syrupus nenufarinus simplex.

ſyrupos inuenerit. SEN. Propterea nos, magiſtrales appellamus. BRA. Vtroſq; parare poteris pro his medicis qui compoſitio uti uolunt, tamen apud nos eius uſus rarus eſt.

SENEX.

Miua cydoniorum.

Miua cydoniorum in hunc ordinem poſita eſt. BRA. Et ipſam inter ſyrupos numeraſti? SE. Numero: nam addita aqua, ut ſyrupus, potabilis fit: & non modo eius uſus eſt ad roborandum uentriculum, hepar, & omnia uiſcera, & ad uomitum ſiſtendum, & fluxui uentris aduerſatur, imò etiam cõcoquit materias, & preparat uias: & Auicenna hanc compoſitionẽ ſyrupũ de cotoneis appellat, quamuis Meſue ſyrupũ de cotoneis primo proſequatur, deinceps de miua ſermonem habeat. Tamen communis eſt per totam Italiam uſus, ut ea pro ſyrupo de cotoneis utantur: & re uera mira compoſitio eſt ad roboranda membra. Et niſi Gulielmi autoritatem refugeres, tibi dicerẽ eum autorem nõ appellare miuam, ſed ſyrupũ de cotoneis. Prætere tibi Almanſoris nonum librum adducerem in libro diuiſionum, in cap. de medicinis ſolutiuis uentris, ubi inquit: Confectio miuæ conſtrictiuæ, quæ eſt ſyrupus de cotoneis. BRA. uideris ex pharmacopola factus dialecticus, ubi probare miuam ſyrupum eſſe conaris uel bibi, ut ſyrupi bibuntur. Hoc autem non inficior, ſed id tantum me mouebat, quod hoc uocabulum miua apud Mauritanos ſuccum fructuum ſignificat adeò coctum, ut in formam ſapæ, uel mellis deuenerit. In reliquis tecum ſum, miuam eſſe potabilem, eſſe concoquentem malos ſuccos, imò ſyrupum uerè eſſe, quia ex ſucco fit. Sed ne pigeat compoſitionem quam

facis, aperire, & componendi modum. SEN. Mesuen penitus sequor, propterea in hunc modum paro:

Recipe succi cydoniorum acetosorum	lib.	xx.
Vini boni antiqui	lib.	x.

Misceo, & cum facilitate coquo, donec eius tertia pars consumpta sit, & continuè spumam aufero: deinde percolo, & residere permitto donec clarescat: postea addo lib. sex boni mellis depurati: iterumq; bullio spumam semper auferens, & Alefanginas species in lineo panno uinctas habeo, quas in prædictum liquorem suspendo, sæpe stringens atq; modice fricans, ut specierum uis facile exire poßit, & miuam transire. Cùm in spißiorem formam redacta est, & iam facta sit miua, ipsam aromatizo, tertiam partem drahmæ musci addens, & duas ʒ. galliæ. BRAS. Quæ sunt istæ Alefanginæ species? SEN. Hæ, quas hic subscribam:

Alefangine species

Recipe cinamomi, Heil	an̄.	ʒ.	ij.	
Garyophyllorum		ʒ.	ij.	
Zinziberis, Mastichis	an̄.	ʒ.	i.	ſe.
Croci		ʒ.	ij.	
Ligni aloës, Macis	an̄.	ʒ.	i	ſe.

Omnia præter crocum terantur contritione crassa, & in lineum pannum colligentur. BRA. Tot res ponis in tua miua? SEN. Tot. BRA. Nunquam ea utar in profluuio alui à calida materia dependente. Illi autem pharmacopolæ m. hi magis placent, qui simplicißimã parant,

ex

ex cydoniorum ſucco, uino, & melle, uel zucharo: quia multi ex zucharo faciunt, et nõ ex melle, quamuis antiqui Græci Miuam ex melle conficerent, quia zucharum ignorabant. SEN. Antiquiores igitur Miuam nouere? BRA. Nouere quidem, et ab ipſis Mauritani accepere: ſed alio nomine eam uocant, & alia proportione conficiunt. Nempe Paulus lib. VII. cap. XV. hydromalum fieri docet in hunc ferè modum:

Hydromalum.

Accipe ſucci malorum cydoniorum mundorum contuſorum	ſextarios duos.
Mellis	ſextarios tres.
Aquæ	ſextarios ſex.

Coquito deſpumans uſq; ad tertias. Vides Paulum uini loco, quod Meſue ponit, aquam poſuiſſe. Alio etiã modo parabant (ut Paulus refert,) nempe accipiebant malorum cydoniorum conciſorum purorum lib. V. in aquæ fontis ſextaris decẽ elixabant, donec omnia eſſent unum corpus: poſtea refrigerabant, & colabant: expreſſo autem cremore, mala proijciebant, et aquã metientes, mellis quantitatem dimidiam aquæ admiſcebãt, & rurſus coquebant, aßidue deſpumando, donec octaua pars euaneſcat decoquendo. SEN. Tibi fortè placeret ut in hunc modum pararem? BRA. Et mihi placeret, et alijs multis bonis uiris ut miuam his ſimplicioribus modis conficeres. Si autem pro alijs cõpoſitam illã, quæ magis calida, quam temperata eſt, parare uolueris, facito: nam ubi poſſum antiquos imitari, ſemper imitor. SEN. Quid ſignificat id uocabulum Aleſangine? BRA. Vocabulũ eſt Mauritanum, & etiã corruptũ, quo ipſi pulueres odo-

Aleſangine quid ſignificat.

ratos intelligũt, quibus cibaria condiuntur: ut ſunt apud nos ſpecies ex pipere, cinamomo, gariophyllis, gingibere, atq; ſimilibus. Tamẽ ad pulueres etiã uſurpant, qui uel actu uel uirtute cõpoſitiones ingrediũtur. Hic puluis, quẽ Meſue in miuã ponit, certe adoratus ualde eſt, et miuæ tribuit, ut poßit tàquam intinctus comedi. SEN. Equidem uerum eſt, nam re uera eſt optimus intinctus. BRA. Ego quandoque miuam exhibeo his qui habent uentriculum debiliorem cum carnibus, ſicut alij ſolent intinctus uti, quos Sapores uocãt, nec reſpuunt ægri, et illis plurimum prodeſt. Sunt ne hi pulueres prædicti, illi qui Aleſanginas pilulas ingrediuntur? SEN. Sunt pro parte, ſed multa alia aromata, et uentriculum roborantia pilulas ingrediuntur, ut uidere licebit, cum de pilulis agemus. Libenter autem ſcirem quid ſit Heil: nam recentes inquiũt eſſe ſpeciem cardamomi quam non habemus, cuius loco cardamomum maius accipimus. BRA. Imò heil cardamomum maius uerè eſt, ſi Serpionẽ capite LXIIII. de ſimplicium facultatibus conſiderabis, ubi inquit: Sacolla, id eſt cardamomum, & cardamomum maius eſt heil. eſt autem apud Arabes uerum cardamomum maius, id quod pharmacopolæ minus appellant, quia eſt granum magnum plura parua grana continens. Propterea bene dicit Serapio ſecundum Iſaac hebem Abraham, quòd habet cortices & capita ſicuti roſa, & ſunt grana magna ſicut nabach, aut parum maiora, et intra ipſum ſunt granulla parua anguloſa boni odoris, pinguia puluerulenta. SEN. Certe hæc grana anguloſa noſtrum cardamomum minus ſunt. BRA.

Sunt (ut dicitis) tamen est cardamomum maius Serapionis, quia ipse denominat à grano magno, in quo alia grana continentur. Scito autem aliquos pharmacopolas secundum Mesuen, miuam parare, quam ipse simplicem appellat, & non primam, sine speciebus, cuius compositio recipit succi cydoniorum lib. centum, & ponitur in uas lapideum mundum, & cum facilitate bulliunt, semper spumam auferendo, usq; ad consumptionem medietatis, deinde colant, & per tres horas residere dimittunt: postea addunt uini antiqui lib. lx. postea supra prunas coquunt, quousq; syrupi spißitudinem habeat: addenda autem est conueniens quantitas mellis: nonnulli ex nostris pharmacopolis hanc miuam ex zucharo, nõ autem ex melle faciuut: alij ex melle: alij præscriptã pro simplici faciunt, & non addunt pulueres, & ex zucharo faciunt, alij ex melle, alij faciunt (ut tu) cum speciebus: ut in hac compositione tanta diuersitas sit, ut nullus ferẽ eodem modo paret: tamẽ Medici nec sciunt, nec animaduertunt, uel animaduertere curant. Vnum uerò hoc loco annotabis, quod dicit has Alefanginas species esse triturandas grosso modo, ob eam rationem, quia cum in syrupos uires specierum aromaticarum ponuntur, non ita facilè resoluuntur. Hoc documentum & hic accipio, et ex compositione melicrati, ut si cõfectiones aromatizari debẽt, pulueres necessario subtilißimi sint, propterea in Alefanginis pilulis pulueres subtilißimos faciet. Fiũt autem à Serapione nonnulli syrupi de cydonijs, & ab Auicenna, qui ab is multum differunt, ideo omittantur: suaderemq; ut Pauli Aeginetæ compositionem seque-

remur: quam pro ægris meis para. pro illis autem medicis, qui barbaros sequi uolunt, ne dicam mendicis, tuam miuam para. SEN. Ego illam Pauli pro omnibus parabo: nullus enim ex his inuenitur qui compositiones scire uoluerint, sed tantum compositionum nomina addiscũt indicuntq́;, quid indicent ignorantes. Ne autem in hac miua diu immoremur, ad alios syrupos flectamus.

SENEX.

Oxymel simplex.

OXymel simplex & cõpositũ sequuntur. BRA. Apud uos multa esse puto, sub ac uoce oxy, quæ acetum recipiunt. SEN. Multa quidem sunt, quæ in nostra arte acetum recipiũt, sed tantum quatuor sunt, quæ ab ὄξος uoce Græca, id est aceto, denominationem, sumunt, & ab ea incipiũt. BRA. Hæc enumera, ni pigeat. SEN. Oxymel simplex, oxymel compositum, oxyzachara, oxymel squilliticum. BRA. Ab oxymelle simplici incipere oportet: nam potus antiquißimus est, quo Hippocrates & Galenus utebantur, pro expurgando splene, & hepate, ut Galenus testatur, pro incidendis materiebus craßis, & glutinosis & quæ multum inhærent: nempe subtiliat, aperit, incidit, abstergit, & in ægritudinibus lõgioribus plurimum ualet: estq́; antiquus syrupus. SE. Hi syrupi mihi summe placet, quia aliquid antiquitatis sapiunt: nam facile est illos emendare, si error inciderit, cum Græci autores nunc paßim habeantur. BRA. Hippocrates lib. III. de ratione uictus in morbis acutis, egregie de oxymelle pertractat, inquiens in illis morbis scilicet acuttis potißime utilem esse: nam sputum educit, & spiritum faciliorem reddit. Notatq́; Hippo-

crates & ualde acidum, & nõ ualde acidum fieri posse. Si ualde acidum sit, adstringit sputa, & uiscosiora reddit, & submergit: ideo hoc exhiberi non laudat: si autem exhibueris, tepidũ sit, & paulatim tribuas. Si uerò adeò acidum non fuerit, os & fauces humectat, sputum euocat, sitim compescit, præcordijs, uisceribus, ceterisq; id genus partibus amicum est: quia mellis noxas prohibet: nam quod in melle biliosum est, reprimit, & flatus discutit, & urinam ciet. Post hæc ab Hippocrate eius noxæ ponuntur. Notaq; hoc in loco Hippocratem, oxymeli ante sorbitiones, ieiuno, & noctu potandum dare, quæ communis est hora sumendi syrupos. Tamẽ & post sorbitiones propinat, sed lõgo spatio, ut sorbitio iam cocta sit. SEN. Quid intelligis per sobritionem apud Hippocratem? BRA. Nihil aliud quàm cibum, quem in morbo acuto dabat, qui erat uel ptisana, uel cremor, uel aliquid simile, quod per modum potus sumebatur: quamuis Galenus ipse tempus aßignet, uelitq; inter potum oxymellis, & sorbitionem duas horas interponi satis esse. Sed & multa alia ab Hippocrate notantur, inter quæ hoc præsertim animaduersione dignum est, quandoq; in toto morbo nos uti oxymel opus esse, ideo inquit, tunc cum pauco aceto parandum esse, quia cum multo aceto plurss offensiones facere potest. Quanta autem aceti quantitas esse debeat, ab Hippocrate regula habetur, Tantũ aceti recipere debet, ut gustanti duntaxat sensum moueat. Vnũ etiam addam ex Hippocrate, eodem loco, his scilicet magis conferre, quibus amara bilis potius quàm atra exuperat, quia acetum atram bilem parit. Notatq;

oxymeli mulieribus potius quàm uiris obesse. Rationem reddit, quia uterum dolore cruciat. SEN. Reperitur'ne apud Græcos modus conficiendi hunc syrupum? BRA. Imò reperitur: sed tu in primis quem modum sequaris edoceas. SEN. Nos Mesuē sequimur, qui in hunc modum componit: appellat autem Secaniabim, uel Stangebim secundum alios, uel Squingebim, sed decipiuntur.

Stangebim Squigebim.

BRA. Quicquid sit de illis barbaris nominibus nõ curemus: sat est, illa nomina apud Mauritanos syrupum acetosum significare. SEN. Mesue accipit mellis boni partes duas, aceti boni partem unam, aquæ fontium clare et dulcis partes quatuor. Primo autem aquam et mel accipimus, & purificamus semper expumando: postea acetum superadditur, & ita ebulliendo expumamus, et hoc oxymel simplex nũcupatur. BRA. Et etiam ab aliquibus Græcis oxymeli simplex dicitur: quamuis absoluto uocabulo, cum oxymeli dicunt, hunc intelligant ad differentiam oxymellis Scillitici & Iuliani: Latini appellãt acetum mulsum. Paulus capite XI. lib. VII. de hoc oxymeli tractat, cui cognomentum est simplex. Compositionem facit ex acerrimi aceti candidi xesta una, aquæ xestis duabus, mellis xesta una: hæc simul decoquit, semper despumando ad craßitudinem mellis. Inter hos differentia est, quia Paulus magis aceti ponit, quàm Mesue. Sunt enim apud Paulum æquales partes melis et aceti, & duplum aquæ, sed Mesue duplum aquæ ad mel ponit, & aceti minus quàm mellis. SEN. Quomodo deinceps parabo? BRA. Ego Paulum imittandum suaderem. Tamen Dioscorides libro IIII. alio modo conficit nempe reci-

Acetum mulsum.

pit aceti ſextarios quinq; marini ſalis pōdo unum, mellis pondo, decem, aquæ heminas totidem. Mixtaq́; ſimul omnia coquito, uſque dum decies inferbuerit: tum refrigerata omnia in dolia diffundito Sed hancmet compoſitionem Plinius libro XIIII. capite XVII ſcribit, ſed ipſe genus aquæ ponit, Quod enim Dioſcorides generali uocabulo dicit, aquæ heminas decē, Plinius dicit aquæ pluuiæ. In reliquis parua differentia eſt. Hæc ſunt Plinij uerba loco præcitato ne deſideres: Oxymeli hoc uocarunt, melis decē libris Aceti ueteris, heminis quinque, Salis marini libra, aquæ pluuiæ ſextarijs quinque ſufferuefactis decies, mox elutriatis, aque ita inueteratis, ſed & hoc, & hydromeli à Themiſone ſummo autore damnabantur. SEN. Tu ergo ne arguas Recentiores, nec de ipſis mireris, ſi diuerſas compoſitiones ſequuntur: cum & antiqui ipſi (ut in hac uidere licet) in eadem re uarias compoſitiones haberent. BRASA. Imò & Plinius alium modum oxymelitis edocet capite ſecundo libri uigeſimitertij ex ſententia Dieuchis, uerba eius hæc ſunt: Oxymel antiqui (ut Dieuches tradit) hoc modo temperabant, mellis minas decem, aceti ueteris heminas quinque, ſalis marini pondo, thymbræ quadrantem, aquæ marinæ ſextarios quinque pariter coquebant decies deferueſcente cortina, atque ita diffundebant, inueterabantq́;. Suſtulit totum id Aſclepiades, coarguitq; nam etiam in febribus dabant: profuiſſe tamen fatentur contra ſerpentes, quos Sepas uocant, & contra meconium, ac uiſcum, & anginas calidum gargarizatum, & auribus, & oris, gutturisq; de-

Oxymel Dieuchis.

ſiderijs. Hactenus Plinius. SEN. Quem ergo, in tanta uarietate ſequi oportet? BRA. Certum eſt apud antiquos de eadem re compoſitiones uarias fuiſſe, ſed unam pro maiori parte ſequebantur. SEN. Eia quam compoſitionem parabo? BRA. In hac re quid ſentiam audies: Antiqui oxymeli uario modo compoſuere, cum pauciori melle, cum pluri cum acriori, cũ minus acri: ut ægritudo, quã curabant, exigebat. Quod ex Hippocrate præcitato loco manifeſtiſsime colligitur, & ex Galeno IIII. lib. de ſanitate tuẽda, & ex ipſo Meſue, qui inquit, quãdoq; augendam aceti doſim, & ex Serapione, et Auicẽna, imò & ex tota Arabum ſchola, a Grecis autoribus accipiente. SEN. Erit ergo incerta componendi regula. BRA. Imò certiſsima, qua guſtum ſequebãtur Propterea Galenũ audias loco præcitato de oxymeli dicentem: Id ita præparari debebit, Cum melli optimo ſuper carbones ſpumã abſtuleris, conijcies in ipſum aceti tantũ, undeq; guſtanti nec acidum nimis, nec dulce uidebitur. Ac denuò ſuper prunas coques, quoad planè unitæ amborum qualitates ſint, nec appareat guſtanti acetũ adhuc crudum, hinc ab igni depones. Cũq; uti uoles, aquam ei miſcebis, ita nimirum temperans, ut uinũ. Ergo qui bibet, ſi nec de acore eius queritur, nec dulcedine, aſsidue eo utatur: ſin alterutro offenditur, adiecto quod deſyderatur, rurſus id coques. Neq; enim eos probo, qui ſub una quapiã menſura id cõficiunt, qui mihi ſimiliter ijs affecti uidẽtur, qui bibẽtes omnes ſimiliter aquam uino miſcere cenſent: non aduertentes, quibuſdã utiq; qui dilutiori inſueuerũt, caput ſtatim ſi uel puſillo meracius

hauserint, tentari: quibusdam qui meraciore delectātur, stomachum, si dilutius biberint, subuerti. Cum igitur in uino tam familiari potione ista incidant, multo sanè magis in oxymelite, utpote quàm uinum tum minus familiari, tum magis forti, ipsa sequi par est. Satius ergo sit ex sumentis gustu, non nostro, iudicium de modo facere: id esse sumentis naturæ conuenientissimum oxymeli ratos, quod utiq; est iucundissimum, proindeq; etiam utile: contrà aduersissimum esse quod iniucundū. Galenus hactenus. Ex quibus percipere potes, ex gustu etiam alieno oxymel parare. SE. Ergo nullā certam oxymelitis compositionē habebimus, quā seruare possimus. BRA. Idem Galenus (prædictis uerbis non obstantibus) quasdā compositiones docet, quæ pluribus conueniunt, sed hæ sunt primæ mixtiones, quia deinde secundū uarios gustus immutare oportet. Ideo inquit: Ipsam tamen primam ipsorum mixtionem, quò plurimis coueniat, talē esse oportet: Vni aceti parti, mellis, a quo detracta sit spuma, duplum est miscendum: deinde ambo in leni igni coquenda, donec eorum qualitates in unum coierint: ita enim nec acetum amplius crudum apparebit. Cum aqua uerò statim ita facies oxymeli. Melli quadruplum optimæ aquæ miscebis: dein coques modico igni, quoad spumare desinat. Ac malum quidem mel multam egerit spumam: quo etiam diutius coqui debebit. Optimū uerò ut breuissimo tempore coquitur, ita minimum spumæ euomit: unde nec pari ei coctione est opus: plurimū certè quartam partē eius quod ab initio est inditum, amittit: post uerò dimidio aceti adiecto, rursus coquendum, donec qualitatum

omnino sit utilitas, nec acetum crudũ etiã appareat. Post hæc aliam compositionem ponit Galenus, inquiens: Conficitur sane oxymeli etiam tribus statim ab initio mixtis, ad hunc modum: Aceti uni parti additur mellis duplum, & aquæ quadruplum: atque hæc ad tertiam partem coquuntur, uel etiã quartã spuma interim detracta. Quod si ualentius id facere studes, tantũdem iniicies aceti, quãtum mellis. SEN. Hic est modus, quem Mesue docuit. BRA. Certe is est, & etiã ille Pauli: nam si mel, & acetum æqualia sint, est modus Pauli. Si autẽ acetum sit minus, est modus Galeni, & Mesue. SEN. Igitur hũc Mesue modũ parabimus? BRA. Hũc Mesue conficito, quia est Galeni modus. Sed bonus medicus addere acetum, quãdo opus est, debet. At quia multi sunt, qui aquam & mel accipiunt, & usq; ad cõsumptionem ferè aquæ semper expumando ebullire faciunt, antequam ponant acetum: propterea magis laudo, ut in primis, secũdum Galeni normam, mel despumetur: postea aqua addatur, & bulliant semper despumando, quousq; sint duæ lib. Aquæ consumptæ, uel aliquid magis: postea addito aceto iterum bulliant, non, ut dicit Galenus ad tertiam partem, uel ad quartam: sed quousq; syrupi formam habuerit, ut seruari poßit. SEN. Non uis ergo ut antiquos penitus sequamur? BRA. Vbi melius inuentum sit, semper melius sequor. Vides autẽ antiquos in hac re inuicẽ esse diuersos: sed melior forma, & ad conseruandum aptior, & quæ pluribus prosit, hæc est, quam Galenus edocuit, & quam Mesue, Serapio, & Auicenna secuti sunt: nec etiam illa Pauli parum congruit. Modus autem conficiendi, quem

diximus, scilicet ad cocturam syrupi, magis coueniens est quàm ille Galeni uel Pauli. SEN. Arabes igitur ita iurgijs afficiendi non sunt. BRA. Imò in condiendis rebus, & in uarijs compositionibus maxime præstant: nec unquàm illuc duci potui, ut de ipsis maledicerem: cùm in multis & ipsi nostram artem iuuerint. Illos tantum redarguo, qui in gratiam Arabum, eos despiciunt, qui bonas literas sectantur. Nunc ad oxymeli compositum ueniemus, si in primis me admonueris, an ex zucharo uel melle, hunc syrupum præpares. SEN. Semper ex melle, & hunc, & oxymel compositum conficimus: tamen non desunt, qui ex zucharo parent. BRA. Scio, & Hermolaus Barbarus uoluit hoc appellari Oxyzuchar, quãuis alia res sit uocata oxyzachara, de qua posterius dicemus. Nunc de oxymelle composito agendũ est, cuius descriptionem enarra. SEN. Ego Mesuen sequor: nam alij multi sunt, qui illum non sequuntur. BRA. Id scio. Tu descriptionem quam sequeris, proponas. SEN. Hæc est:

Oxymel compositũ.

Recipe corticum radicum Apij
Fœniculi } añ. unc. ij.
Seminis Anisi
Apij
Fœniculi } añ. unc. i.

Mundentur cortices, & terantur, & proijciantur super eas in uase lapideo positas aceti boni antiqui et albi lib. x. aquæ lib. xx. & dimittatur per diem & noctẽ: deinde coquatur, donec eius tertia pars cõsumatur: postea coletur, & proijciatur super ipsum mel, quod sit medietas eius, et coquatur cum facilitate. Hæc Mesue, quem

ſequor. BRA. Tamen multi ſunt, qui alio modo parant, nempe quinq; radices accipiunt, & hoc modo ordinant:

Recipe Corticum Radicum apij
Fœniculi
Petroſelini } añ. unc. ij.
Bruſci
Aſparagi
Seminum Apij
Fœniculi } añ. unc. j.

Prædictæ radices cum ſeminibus in lib. xij. aquæ et li: i. aceti decoquantur, quouſq; ad medietatem reſoluãtur, aut paulò plus: deinde cum melle, quantum ſufficit ad ſyrupi formam ebulliãt: ſed hic ſyrupus cum eo de quinque radicibus cum aceto plurimũ conuenit, ſi ex zucharo factus eſſet: ſi autem abſq; aceto fiat, cum illo de quinque radicibus ſine aceto conuenit. SEN. Audiui quoſdã, qui ſeminum loco unc. i. ſe. radicum raphani addidere. BRA. Equidem nonnulli ſunt, qui ita parant, ſed potius in gratiam quorundam medicorum, quàm quod ita communiter parari poßit, aut debeat. Alij etiã ſunt, qui ſemina penitus derelinquunt. SEN. Reperitur ne apud antiquos hic ſyrupus? BRA. Non, quod ſciuerim: quamuis apud antiquos ſub oximellis nomine multæ compoſitiones inueniantur, ſicut eſt oxymel Iuliani, in quem plura ingrediuntur: cuius meminit Galenus ad Glauconem in cura podagræ à bilioſo humore factæ, & Paulus lib. III. cap. XIII. Aderat & oyimel ſplenicum ad ſpleneticos optimum, & oxymel pro calculoſis, quorum compoſitionum. Paulus lib. VII. cap. XI. meminit. Nos autẽ

Oxymel Iuliani.

Oxymel ſplenicum.

Oximel pro calculoſis.

hæc duo solũ prædicta in usu habemus. Optarim autem ut splenicũ paratum seruares: nam optima compositio est ad spleneticos, & clausa uehementer aperit. SEN. Si compositionem edocueris, in tuam gratiã parabo. BRA. Hæc est, quam dicam, à Paulo præcitato loco sumpta:

Recipe corticis Radicis capparis
Scolopendrij
Assari
Ireos
Florum iunci rotundi odorati
Florum cyperidis — singulorũ unc. i.
Anisi
Cymini
Fœniculi
Acori
Fructus erices
Foliorum tamaricis
Salicis
Radicis Apij — uniuscuiusq; unc ij:
Dendro libani
Scillæ
Aceti xesta una Mellis xestis tribus:
Guttæ Amoniaci Thymiamatis.

Acetum scylliticum.

Præpara ad modum Scyllitici, & da cochlearia duo. SEN. Multa simplicia enumerasti, quæ an habeam, & quid sint ignoro. BRA. Omnia habes partim in examine enucleata, partim quando parare uolueris, edocebimus. Interim oxymel scylliticum tractemus. Sed hoc cõmodius fiet, si acetũ scylliticũ in primis pertractaueri-

mus. SEN. Scire autem cupio de oxymelle cõposito, ad quid utile sit. BRA. Ad omnia ad quæ simplex: sed uehemẽtius ad febres antiquas, bilem crassam, atq; pituitã attenuat, & omnes obstructiones, præsertim uentriculi, iecoris, & splenis aperit, urinam mouet, calculosis prodest. Quod etiam Arabes fatentur. Sed tuum modũ aceti Scyllitici enarra. SEN. Ego Mesuen præcise imittor: etenim scyllæ cortices accipio, nec intrinsecas nec extrinsecas, sed medias inter eas quæ in centro sunt, & quæ in circunferẽtia, & acu simul consuo linea, & XL dierũ spatio in umbra siccari permitto, postea ligneo cultro in frusta cõminuo, & pro omni libra huius cõminutæ scyllæ, aceti boni lib. VIII. iniicio, & in uas uitriatum arcti orificij impono obturoq;, & deinde per alios XL. dies soli expono, postea colo. Itaq; acetum præparatum est. Antiqui autem parabant'ne hoc modo? BRA. Pul. lib. VII. cap. XI. hoc modo conficit: Accipe scyllæ candidæ in minutas partes cõcisæ, & diebus XL. in umbra exiccatæ & rursum purgatæ, minas sex, aceti boni xestas xij. operculato uase ponas sub solem per dies LX. quibus transactis scyllam expressam abijce, & acetũ excolatum in uas reponito. SEN. Inter hoc Pauli & illud Mesue multa differentia non est. BRA. Non equidem, Alij etiam conficiendi modi à Paulo edocentur: nempe aliqui scyllæ minam unam in aceti xestis sex recipiebant. Alij uiridis scyllæ idem pondus in sex aceti minas condunt, quod tamẽ cæteris acutius est. SEN. Paulus mentionẽ nõ facit quod medij cortices sumi debeant. BRA. Subintelligere oportet, & à Dioscoride lib. IIII. ani-

Acetum scylliticum.

maduertitur, ubi hanc compositionem scribens, inquit: Scylla, quæ sit alba deligitur, huius crudæ direpis duris & extrinsecus positis omnibus, tenerā medietatem per minutas partes recidunt, et filo suspendunt ex interuallo, ne se cōtingant segmenta per dies XL. in umbra, donec aßicentur: deinde cum arida erunt, in aceti optimi xij. sextarios mergunt, ut diebus septem patiaris esse sub sole obturatis diligēter uasis: post eum numerū dierum scylla eximitur, calcatur, abijcitur, acetū ipsum eliquatur, trāsfunditur, reponitur. SEN. Video apud antiquos in tēpore expositionis ad solem differentiā esse. Cur autē medios cortices, & non extremos accipiunt? BRA. Hoc nō immeritò faciūt, quia superficiales partes tum nimis siccæ sunt, tum ob solis ardorē & actionē uenenosæ effectæ sunt: partes uerò quæ apud cētrū sunt humiditate nimia abundant. Vnumq; adde, non esse recipiēdos cortices nimis crassos, nec nimis subtiles, sed scyllam, quam sumis, mediocrem substantiā habere debet. Tamen & Dioscorides aliorū cōpositiones recenset. Nēpe aliqui pondo scyllæ in sextatrios aceti quinq; demittūt. Nec deerāt, q acerrimū acetū pararēt, alio modo quàm cōficeret suū acre Paulus: etenim repugnāt tunicis cortices, & exarescere non permittunt, statimq; musteas ac recentes alias pari mensura conijciūt in acetū, & initio VII. mensis eximunt. SEN. Hoc acerrimū esse debet, ut ferè, gustu tentari non poßit. BRA. Tamen eo antiqui utebantur. SEN. Gaudeo cùm uiderim & antiquos in suis compositionibus diuersos, ut nullus inueniatur qui eandem compositionem eodem modo confectam paret.

Recentes igitur reprehendendi non sunt, quoniã & hoc semper fuit antiquorum uitium. BRA. Si tu antiquorũ compositiones contemplaberis, statim inuenies diuersitatem esse, quia compositio efficatior, & minus efficax redditur: quas diuersitates medicus cognoscere debet, ne inefficaciori remedio utatur, quando efficaciori indigemus, & econtrario. In recentiorum autem compositionibus diuersitas est in simplicibus, quæ aliã intentionem pharmaco tribuunt, & quæ morbo potius contraria est. Hoc est, quod uarias compositiones damno, non quia non nouerim antiquos etiã pro uarietate ingeniorum & diuersarum ætatum compositiones immutasse: hoc enim in nostra hac facultate usu uenit, ut aliqui in qualibet ætate nascantur, qui sibi arrogẽt. Vnde plinius medicinam artem Interpolem appellat: hi (ut uideantur potius quàm sint) omnia immutant, omnia peruertunt, adeò ut multis occasionem dederint hãc artem inconstantissimã appellandi, quum nulla cõstantior, firmior'ue sit. SE. Succurrit'ne tot affectibus, quot Mesue enumerat hoc acetum? BRA. Imò et pluribus quàm à Mesue dicantur: nã Plinius cap. II. li. XXIII. inueteratũ magis probari docet, & prodesse acescentibus cibis, nam gustatum pœnã eam discutit: etiam prodesse his qui ieiuni uomunt, nam callum faucium facit, ac stomachi: odorem oris tollit, gingiuas astringit, dentes firmat, colorem meliorem præstat: tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat, & transitũ auditus aperit: oculorum aciem obiter exacuit, comitialibus, melancholicis, uertiginosis, uuluarum strãgulationibus, percußis, ac præcipitatis, & ob id sanguine con

ne con

ne conglobato, neruis infirmis, renum uitijs perquã utile cauendum exulceratis. Adde à Dioscoride plura alia dici, quàm à Plinio scripta sint: sed in genere uehementer incidit. SE. Quum apud autores tot diuersitates inueniantur, quomodo consecturus sum ego? BRA. Apud Latinos diuersitates solum in tempore sunt. SEN Fuere ne alij antiquiores latini, qui præter Plinium de hoc aceto tractarẽt? BRA Columel. lib. XIII. cap. XXXIIII. acetum scilliticum, & eius compositionem edocet, parum à Plinio differens, nisi in numero dierum quo insolatur Palladius in Iulio mense capite octauo, de hoc aceto agit, & præparandi modum ostendit: qui & ipse in diebus insolationis differt. SEN. Plinij locum non indicasti, quo hoc acetum parare docet. BRA. Et locum indicabimus, et uerba afferemus, ut eius more conficere posis. Locus est. XX. lib. capite. IX. Vbi de scilla agit inquiẽs: Scillarũ in medicina alba est quæ masculus, fæmina nigra: scilla quæ candidißima fuerit, utilißima erit Huic aridis tunicis direptis, quod reliquũ è uiuo est, consutum suspenditur lino modicis interuallis. Postea arida frusta in cadum aceti, quàm asperrimi pendentia immerguntur, ita ne ulla parte uas contingàt. Hoc fit ante solstitiũ diebus. XLVIII. Gypso deinde oblitus cadus ponitur subtegulis, totius diei solẽ accipientibus. Post eum numerum dierum tollitur uas, scilla eximitur acetum transfunditur. SE. A' Mesue non parum difert, is tamen non est. Hoc etiam loco Plinius eius uires describit, inter quas hoc mirum dictu ponit: sed tanta (inquit) uis est, ut auidius austum extinctæ animæ momento aliquo

ſpeciem præbeat. SE. Mirum dictum hoc eſt. BRA. Mirum quidem, ſed non impoßibile: nempe & noſtro tempore huius generis ardentes aquæ parantur, aquæ ſemimortuos per aliquod temporis ſpatium reuiuiſcere faciunt. SEN. Scio, etiam ego tuo nomine paraui. BRA. Alias paraſti. Nũc uero unam ab aliјs diuerſam parare incipies in gratiam illuſtrißimi et excellentißimi HERCVLIS Ducis Ferrariæ quarti, quem nobis Deus optimus diu ſeruet, de qua mira plerunq; uidi, adeò ut tres guttæ quandoq; aliquem adeò reuiuiſcere fecerint, quod domui ſuæ opportuna diſpoſuit, teſtatus eſt, & trium dierum ſpatio adhuc ſuperuixit, qui debebat eadem hora mori. Nõnulliq; Carmelitæ iudicarunt hanc compoſitionem eam eſſe, qua Clemens ſeptimus Pontifex maximus uita fere deſtitutus, per aliquot dies ſuper ixit. Sed Deus optimus, qui gregem ſuum ab eo paſtore liberare uoluit, huius aquæ uires cõfregit. Tamen hæc compoſitio, quam faciemus, illa adhuc potentior eſt, quã pontifex hauſiſſe dicitur. SE. Quidã autor noſter, qui Servitor inſcribitur, alios quoſdã modos acetum ſcilliticum parandi docet: at ego quẽ imitari debeam, ignoro. BRA. Quum antiqui inter ſe ißidentes ſint, & potißimum in tempore quo inſolatur: propterea à tua coſuetudine te dimouere neſcirem, ni Meſuẽ ſequaris, qui à Græcis, & Latinis parum euariat, et in tempore inſolãdi X L. dierum ſpatium accipit, quod tempus, apud medicos in pluribus criticum eſt. Scias autem quemadmodum mulieres noſtræ ſingulis annis oleum roſaceum parant, ut eo uaſi totum annum utantur quando opus erit, ita antiquior

tempore quisq; acetum scilliticum pro usu domus conficiebat, nec paulatim exhibere uerebantur quousque ad cyathum unum & duos sumerēt. Sed de hoc aceto satis. SEN. Igitur de oxymelle scillitico loquamur. BRA. Loquamur postquā Græci, Latini, & Arabes de aceto scillitico inter se differunt. Sed quo modo hoc mel scilliticum paras? SEN. Mesuen sequor, nempe accipio mellis despumati libras tres aceti scillitici libras duas, simul coquo cum facilitate semper despumando, quo ad perfectam syrupi formam habuerit. Quo cōfecto, ad medicos usus seruo, quādo materiæ ualde frigidæ, sunt ualde glutinosæ, & tenaces, & quæ in locis sunt à quibus difficulter euelluntur: ualet etiam ad uentriculi, capitis, & uiscerū ægritudines, ad uesicæ mollificationem, & ad eructationem acetosam. BRA. Quomodo sine aqua conficere potes? SEN. Ego aquam non addo. BRA. Ego autem addendam puto: ut postea semper despumando coquatur: & hoc est, quod Mesue dicit, & perficitur decoctio eius, ut diximus in speciebus secaniabin. Ibi autem aquam ponit. Ideo iudico, quod aquæ libras IIII. inijcere debeas. Nam sicut in secaniabim de radicibus aqua est duplum aceti, ita hic aqua duplum aceti esse debet, etiam aqua in simplici secaniabim acetum in maiori copia superat. Sed quod dixi satis est. Semper autē ob perfectiorem cocturam aquam iniicerem, & ob eam causam quam dicit Mesue in oximelle simplici. SE. Deinceps semper ita agam. Antiquiores autem de hoc Oxymelle scillitico tractarunt ne? BRA. De hoc nunquam, sed Paulus Aegineta libro. VII. capite XI. alterius oxyme

Oxymel scilliticum.

litos scillitici meminit, quod in tua officina confectum uoluerim: appellabiturq; oxymeli scilliticum compositũ. SEN. Eius compositionem, ni pigeat, edoce. BRA. Hæc est, quam dicam:

Oxymel scilliticum cõpositum.

Recipe Interaneorum mollium Scyllæ lib. ij

Aceti acrioris albi. xestâs xv.

Piperis
Petroselini Macedonici } añ. unc. ij.

Dauci Cretici
Ameos
Anisi
Nardi Gallicæ
Libystici
Assari
Cardamomi
Spicæ nardi
Amomi } añ. semissem.

Rha Pontici
Fœniculi
Seminis cymini
Laserpitij
Zinziberis
Pyrethri
Hyssopi cretici } añ. unc. j.

Costi
Pulegij
Menthæ uiridis, fasciculnm unum.
Rutæ uiridis tenerioris caules quinq;.
Mellis Attici xestam unam.

Hepſematis, id eſt ſapæ, xeſtas duas.

Apij uiridis faſciculum unum.

Interanea Scillæ candida conciſa conijce in acetum, & per dies ſeptem ſub ardentißimo canis æſtu macerari ſinito, deinde ſcillam ſubleuans, arida quidem iam conciſa, uiridia uero integra aceto inſere, & poſt ſeptẽ dies rurſum omnia extrahẽs, aceto immitte mel cum hepſemate: quibus decoctis uſq; ad craßitudinem in uaſculo uitreo reconde. Hæc eſt Pauli compoſitio, qua (inquit) uel ante prandiũ propinationis loco uti debemus, uel poſt cibum ueluti in ſalſamento. SEN. Hæc certe magna compoſitio eſt. Meſue & ipſe ſecundum Democritum ſcilliticum oxymel parare docet, ſed cum iſto nihil habet, omnino ſum ipſum paraturus, ſed opus erit, quod ſimplicia quædam edoceas. BRA. Libenter fiet. SEN. Nunc de Oxyzachara ſermo fiat. BRA. Hermolaus Barbarus Oxymel ſimplex, ſi cum zucharo fiat, & nõ cum melle oxyſachar uocari inquit: & re uera, id eſt ſuum proprium nomen: ſed alia compoſitio eſt quam uos Pharmacopolæ pro Oxyſachar paratis, corrupto uocabulo Oxyzachara dicitis. SEN. Eſt compoſitio Nicolai, quæ recipit tres res, acetũ, ſuccum granatorum & zucharũ. BRA. Ego quandoq; ex ſolo aceto parari iubeo, quandoq; ex ſolo granatorum ſucco, quandoque ex uino Omphacio, quandoq; ex limonum, uel narantiorum uocatorum ſucco, ut ſumenti conuenit. Nicolaus per hunc ordinẽ ſuum Oxyſachar fieri iubet, ut recipiantur zuchari libra una ſucci malorũ granatorũ unc. viij. aceti unc. iiij. ponãtur ad ignem in uaſe ſtanno circunlito, & bulliant ſemper

Oxyzachara. Oxyſachar.

spatula agitando, donec ad quantitatem zuchari uel ferè deueniat. BRA. Est potus suauis, qui febrium tertianarum inflammationes sedat, qui bilē in uentriculo purgat, qui etiā plurimum aperit. Et Oxysachar loco oxymellis tutius uti poteris: quoniam ratione mellis ita nocere non potest, ut oxymel facit. Quippe certus sum si Hippocrates & Galenus zucharum nouissent, Oxysachar componendum uoluissent, minori dispendio, quàm oxymel. SE. Gaudeo quoties apud nos aliqua esse inuenio, quæ antiquioribus illis recondita, & occulta fuere BRA. Certum est omnia non nouisse antiquos, in multis tamen diligentiam hebuere. In uno autem in Oxysachar te attentum faciam quod zucharū non clarifices. SEN. Ita semper paro. BRA. Bene est.

SENEX.

Mel uiolatum.

MEl uiolatū considerandū prætermiseramus. BRA. De illo agendū erat, quando de syrupo uiolato & infusione uiolarum loquebamur. Vt autem de ipso perfecte loquamur, quibus utaris edoceas. SEN. Ego in mea officina mel uiolatum, & zucharum uiolatum habeo. Zucharum uiolatum eodem modo paro, quo rosatum, unicuiq; libræ zuchari unc. iiij. uiolarum, id est florum uiolarum exhibens. Etiam mel uiolatum ex infusione eodem modo conficio, sicut mel rosatum ex infusione rosarum, quia ex infusione uiolarum & melle, mel uiolatum paro. BRA. De uiolato zucharo errare non potes, quia a Mesue perfectam normam habes, & ab eodem de uiolato melle etiam regulam habes, quia uel fit colatum, uel non colatum. Si quidem colatum fiat

Mesue regulã tribuit: duarum uiolarum partes sint, & sex mellis, ut etiam in Zucharo facis. Tamẽ huius mellis rarus usus est. Si uero colatũ facias, unus est modus cum infusione uiolarũ, de quo superius egisti. Alius est modus ex puro uiolarũ succo. Tertius est modus, qui mihi summè placet, à Nicoldo factus, ut in x. lib. albißimi & purißimi mellis despumati (secundũ Nicolaũ, secũdum nos autẽ mel ad aurũ inclinet) ponatur succi recentiũ uiolarum lib. i. cum igni apposita sunt, adde uiolarũ recentiũ cultro incisarũ libras iiij. & bulliant semper miscendo, ad consumptionẽ succi. SE. Quandoq; solebam hoc modo parare. BRA. Sicitati pectoris, & lenta febre affectis plurimum conuenit.

SENEX.

Diamorum simplex.

Paucißima inter syrupos consideranda. uidetur Si quid, sit Diamorum est. BRA. An inter syrupos Diamorũ numerari debeat, nec ne, in dubio est, tum quia Mesue inter genera Loch (ut eius uocabulo utar) numerauit, tum quia syrupi more non bibitur. Sed de hac re digladiari non liceat, modò compositionem ipsam cognoscamus. Quod genus Diamorũ paras? SEN. Quod omnes alij, illud scilicet quod à Nicolao edocetur, qui in hunc modum conficit:

Recipe mororum celsi	lib.	se.
Mororum bati	lib.	i.
Mellis	lib.	se.
Sapæ	unc.	iij.

Ita etiam conficio: Sumo succum mororum cum mellæ & sapa in uase æreo stanno circunlito, & suauiter decoquo: cum autẽ an coctum sit cognoscere uolo, guttam

supra marmor pono: & si inhæreat, coctum est: adeò autem inhæreat, ut si digito tangam, resiliat, tũc coctum est: hoc uiso percolo, & in uase stanno circũlito usui reseruo. BRA. *Vsus eius magnus est in palati excoriationibus, quando uua deciderit, & materia aliqua impletur, ubi in gula ardor persentitur, aut feruor quidà ingens In principio etiam synanches plurimum ualet. Sed Mesue aliam compositionem habet, quam Diamorum appellat, in ea distinctoinem ubi de Loch tractat, quã etiam plures faciunt, & quam ad omnes gutturis & uuæ apostemata ualere dcit, & ad omnem prefocationem:*

Recipe *succi mororum dulcium*
Mororum de *sceni* } añ. *lib. i. se.*

Rob
Mellis } añ. *lib. i.*

Coquantur cum facilitate usquæ ad mellis spißitudinem, & serua Apellaturq; simplex Diamorum. Sunt autem qui cum maior necesßitas ingruit, addunt

Aluminis
Myrrhe
Croci
Succi agrestæ } añ. partes æquales:

SENEX. Ego *nunquam hæc uel addidi, uel addere uidi.* BRA. Ego *autem in Diamoro quandoq; & hæc & alia (ut opus est) addo. Sed unũ admoneo, Mesuen huic compositioni hæc addidisse, quæ à Galeno addũtur* VI. *lib. de compositione medicamentorũ secundum loca, qui liber à barbaris Miamir nuncupatur: & quamius eadẽ præcisæ à Galeno in hanc compositionem non inijciantur, tamen*

eandem intentionem ſequitur. Eo enim loco duas Diamori compoſitiones deſcribit, quarum altera Andromachi, altera ipſius Galeni eſt galenus docet nos puro ſucco uti debere phlegmone incipiente, & ego eo utor, quũ recentia mora in ſua arbore pendent: alio enim in tempore cùm deſunt mora, eorũ ſuccus melle mixtus ſeruatur: tamen ſine melle uehemẽtius repellit. Quod in phlegmonum principijs quæritur, poſt principium, quia ſimul et repellere, & reſoluere indigemus, tunc cum melle conuenit. Tamen Galenus in principio ſimul cum ſucco, quãdoq; Rhum, id eſt ſumachiũ dictum miſcebat, quandoq; omphacium: quibus deficientibus roſarum flores ſumebat, aut ſiccas roſas, aut balauſtium, aut gallam, aut thus, aut hypociſtida, aut ſuccum lentiſci, aut (ut breuibus expediat) aliquod adſtringens, quod uim repellendi habeat: Et hæc eſt in principio omnium phlegmonum intentio re repellere: poſt principium ad concoquendum myrrha & crocus adduntur: poſtquam coctio facta ſit, inijciendum eſt aliquod diſcutiens, ut nitrum, aphronitrum, ſulphur, uel origanum, uel pulegium, uel thymum, uel aliquid ſimile. SEN. Quomodo parabat Galenus ſuum Diamorum? BRA. Hoc modo:

Recipe Mellis		lib.	j.
Succi Mororum rubi		lib.	v.
Croci, Myrrhæ ãn	ℨ.	i.	ſe.
Omphacij	ℨ.	i.	

Hic modus Diamori à Pau. Aegineta li. VII. ca. XIIII Diamorũ compoſitũ appellatur, quoq; à Galeni Diamo

Diamorũ cõpoſitum.

ro in aliquibus et ĩ simpliciũ põderibus differt. Est autẽ Pauli Diamori cõpositi descriptio ea quæ subsequitur:

Recipe mororũ succi cotylas sex, coquas ad strigmenti balneorum craßitudinem.

Croci contriti	denarium i.
Myrrhæ	denarios ij.
Omphacij	denarium i.
Schisti lapidis triobolum	
Mellis Cotylam unam.	

Decoquito quousque craßitudinem induat. SEN. Si Paulus Diamorum compositum hoc appellat, necesse est, quod simplex prius edocuerit. BRA. Imò id egit. nam eodem loco duo Diamori simplicis genera ponit. Alterum ex mororũ succi sextarijs tribus, quibus antea decoctis ad consumptionem tertiæ partis, inijce mellis saxtarium unum, & denuo ad mellis spißitudinem decoquito. Alterum ex succo mororum batinorum, id est ex rubis nascentiũ facit, quod primo ad stringentius est. propterea & Galenus uel ex moris celsi, uel rubi conficit. Sed ex rubi moris magis laudat. SEN. In tam ampla autorum discordia quid agendum mihi est? BRA. Laudarem ego, ut duo hæc diamori simplicis genera quæ à Paulo fiunt, seruares: nam post primum, secundo uteremur. Si deinde uehementiori repercußione indigeremus, repellentia, ut Galenus facit, addemus: quando resolutione opus erit, resoluentia inijciemus. Hi autem autores sapam non ponunt, quæ in hac compositione mihi summè displicet, quamuis & à Serapione, & à multis alijs addatur. SE. Cum etiã Hali. X, lib. eius practicæ aliam

compositionem huius Diamori sequatur, & aliã Mesue in capite de Squinantia, quam ego imitari debeo? BRA. Si duas Pauli simplices compositiones habere non uis, simplex Diamorũ ex moris celsi, uel moris batinis conficito, quod solum habeas: medici uero pro ægrorum necessitate, secundum uaria morborum tempora addent. Si autem (ut officina tua copiosior sit) Diamorum compositum habere studeas, illud ex Galeno præadductum, magis quàm id ex Paulo parato. SEN. Cum Nicolai Diamorum sapam recipiat, est'ne idem modus apud omnes tum antiquiores tum recẽtes, parandi sapã? BRA. Rem discutiendã moues, quæ magni momenti est in nostra arte. Sed posteaquã in hanc arenã descendimus, omnia cum recentium, tum antiquorum uolumina euoluemus, quoad tibi pro parte satisfactũ esse cognoscamus, & hoc tanto libentius agemus, quia sapa unam est ex his, quæ simplicium examine tua incuria omissa sunt. Ab arabibus autem initium sumamus. Cum in Arabum, & Mauritanorum compositionibus Rob, uel Robub, simplici uocabulo inueneris, sapam intelligere oportet: & hoc perpetuò. nam id uocabulum, succũ significat: sapa uerò per excellentiã succus appellatur, quia una excellens res est, quæ succũ delectabilißimũ facit. SE. Vinum igitur erit Robub. BRA. Duo exiguntur, ut aliquod sit Robub. Vnũ, quod sit succus. aliud quod sit inspissatus ad formã mellis. In alijs succis ad sapam ipsam exemplum sumimus, quando de eorum inspissatione tractamus, fiat ad formam Rob, uel Robub, id est ad formã sapæ. Omnis ergo inspissatus succus Robub dicitur, sed per excellentiam

Rob. Robub.

Sapa.

ſapa ſimplici uocabulo Robub uocatur. Vt autem uerè ſit Robub, opus eſt in primis, quod ſuccus defæcatus ſit, deinde per ſolis aut ignis calorem tantum inſpiſſetur, ut ſine corruptione lõgo tempore ſeruari poßit. Vnde Ferrarienſes mulieres per duos et tres annos ſapã integram ſeruant. Antiqui duo genera ſapæ, imò tria habebãt, per uarias coctoras diſtincta. Vnum genus erat, quod ebulliendo, ad tertiam partem reſoluebant: aliud ad dimidiũ. primum à Grecis σιραιος, ἢ ἕψημα, id eſt Sireum, uel hepſema, Latini ſapam uocant. Secundum Defrutum dicitur. hoc Plinius lib. XIIII. cap. IX. docet, inquiens: nam Sireum, quod alij hepſema, noſtri ſapam appellãt, ingenij non naturæ opus eſt, muſto uſq; ad tertiam partem mẽſuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidium eſt, defrutum uocamus. Omnia in adulterium mellis excogitata. Et lib. XXIII. cap. II. inquit: Vino cognata res ſapa eſt, uino decocto, donec tertia pars ſuperſit: ex albo hoc melius. SE. Igitur ex tribus partibus duas reſoluebant in ſapa? BRA. Ita eſt. SEN. Ego autẽ Pliniũ ĩtelligebam quod tantũ tertia pars reſolueretur, & duæ relinquerẽtur. BRA. Ille non eſt Plinij ſenſus, quod oſtenditur cum ex hoc cap. II. lib. XXIII. ubi inquit, decocto donec tertia pars ſuperſit, Siquidem ſupereſt tertia pars, indicium eſt quod aliæ duæ partes euanuere. Imò et illud ex illo loco noni capitis lib. XIIII. colligi poteſt, ubi inquit, Muſto uſq; ad tertiã partẽ menſuræ decocto. Sed quia hæc uerba non magis id ſignificant, quàm quod ſola tertia pars reſoluatur, propterea id quod ſequitur oſtendit, quod duæ partes reſolui debent, & una

Hepſema. σιραιος. Defrutum.

superesse. Sequitur autem, Quod ubi factum ad dimidiũ est, defructum uocamus, ac si dicat, Sapa est quoties adeò resoluitur ut tertia pars super sit: at in hac resolutione quãdo ad dimidium peruenitur, defrutum uocamus: cum uero usq; ad resolutionem duarum partium trãsitus sit, est sapa, uel Hepsema, ab Hippocrate Hepseton uocatur. Nonius autem dicit suo tempore sapam uocatã esse Mellacium, fortè quia mel recipiebat, ut nõnullæ ex nostris mulieribus faciunt: uel quia loco mellis utebantur. cuius dulcedinem repræsentat. Est & tertiũ genus, quod fit ex resolutione unius partis ex tribus, & Calenũ appellabatur. SEN. Quod nostre mulieres singulis annis parant, quo nodo appellari debet, aut in quo genere ponendum est? BRA. Non est defrutum, neq; sapa, neq; Calenum, quia ex quinq; partibus quatuor resoluunt: fortè quia uina nostra Ferrariensia adeò potentia nõ sunt, ex quinq; enim situlis adeò bulliunt, ut una tantũ relinquatur. Quæ autem meliorem & suauiorem sapam parare uolunt, uuas bene maturas deligũt, & pinsunt: aliter non est suauis sapa, & quæ facile putrescit: Vt autem quidã acor è sapa adimatur, mulieres nostræ cydonia inijciunt, ut simul bulliant. Si cydonijs carerent, poma alterius generis, modo dulcia sint, accipiunt. Decipiuntur autẽ recentes, qui uolunt hoc tertium genus sapæ dici carenum, quia tertia parte careat. Imò illius sententiæ fuit Isidorus. At res aliter est: nam calenũ dicitur à Caleno oppido, & Caleno monte, qui distat XIIII. millibus passuum plus minus à capua capite & primaria olim Campaniæ urbe. Nunc oppidis Ferrariæ propinquis uix similis est.

Hepseton

Mellacium

Calenum.

Distatq; Calenus mons à Sessa nunc urbe, non Sinuessa, quatuor millibus passuum plus, minus. In Caleno autem monte nunc nec oppidi uestigia extant. Hac hyeme ea loca uisitauimus, quoniã ab antiquis celebrata sunt, cum illustrißimus Princeps et patronus meus HERCVLES Estensis Dux Ferrariæ quartus Neapolim ad CAROLVM.V. Iperatorem proficiscerentur. Ad Calenum montem equitauimus, uina Calena bibimus, quæ suauißima sunt. Propterea Horatius uolẽs Mœcenatem allicere ex uino, ut secum in cœna sit libro primo Carminum Ode II. inquit Prælo domitam Caleno Tu bibes uuam. et Iuuenalis: Mollẽ calenũ porrectura uiro. SEN. Vuarum igitur genera magis & minus sapam coqui faciant? BRA. Ita est, quia calena uina ut sapæ perfectionem et formam enascìscerentur, solum indigebant resolutione unius partis ex tribus. Nostra autem uina indigent resolutione quatuor partium ex quinque. Imo & ex Caleno monte phalerna uina, nigra, dulcia et spumãtia ueniunt. Nunc is locus idem nomen seruat: nam incolæ appellant li faluomi. SEN. Posset'ne haberi uniuersalis regula sine hac mensura? BRA. Posset, & hæc sit: quodcunq; genus uuæ, aut musti acceperis, adeò bulliat, ut mellis formam acquirat. SEN. Si Græci in diamoro sapam nõ ponunt, miror quod Arabes & recentes iniecerint: nescioq; unde ortum habuerit. Idq; dubiũ mihi uidetur de re ipsa nunquid sapa in his gutturis affectibus, in quibus Diamorum conuenit, præsertim in principio sapa conueniat. BRA. Rem arduam moues, in qua non ita facilẽ respondere possumus. Nempe Greci autores nonnulli in

gargarismatibus & oris collutionibus, & ad inflamatas gingiuas sapa utūtur. Aëtius enim cap. XX. lib. VIII. de inflammatis gingiuis tractans, primò asininum lac in ore detinendum esse præmonuerat: postea addit, & hoc quod ex uino ad tertiam usq; mensuræ partem decocto apparatur, quod sapā dicimus, itemq; Hepsema. & capite LI. eiusdem VIII. lib. idem Aëtius ubi ea ponit, quæ his qui in arterijs patiuntur conueniunt, & de arteriarum pharmacis loquitur, inter alia sapam exhibet, quæ Sireum quoque, & Hepsema appellatur: à uino autem abstinendum monet. & capite LII. ubi de asperitate & suppressa uoce tractat, quando è pectore educere opus est, mel & sapam addit. Paulus etiam Aegineta, ubi de raucedinis, arteriarum'ue curatione loquitur, sireo, id est sapa utitur. Trallianus etiā lib. II. cap. IIII. de destillatione tenuis materiæ à capite in asperam arteriam loquens, ex defruto & sapa compositiones facit, ubi de Diacodione sermonem fecerat: ex his fortè & similibus Arabes, recentes in principio phlegmonum gutturis, sapa utuntur, & eo præsertim quia Dioscorides lib. V. ubi de uino passo, et protropo disputat, inquit: Itē quod mulso decocto fit, & Sireum, ab alijs hepsema, & sapa dicitur. Si nigra euadant, pinguia, copiosiq; alimenti erunt. Si alba, tenuiora. Si heluola, uariataq;, mediam uim utriusq; naturæ ferent: omnibus tamen uis adstringendi, continendiq; adiuncta. Arteriæ languidos ictus recreat. Ex his habes secundum Dioscoridem, sapam uim restringendi habere, & ex consequenti repercu tiendi: propterea ad inflāmationes gutturis in principio

ualere ſumi poteſt. Sed his omnibus Hippocrates oppoſitus eſſe uidetur, qui in II. lib. de ratione uictus inquit: Defrutũ calefacit, madefacit & ſubducit: calefacit, quod uinoſum eſt: madefacit, quoniam nutrit: ſubducit quod dulce eſt. Vnde ſecundum Hippocratem colligere potes, in harum inflammationum initijs ſapam exhiberi non poſſe: propterea (ſalua ſemper Dioſcoridis pace) in principio inflammationum aſperæ arteriæ, aut partium oris, ego nunquam uterer ſapa. SEN. Quid dixit Dioſcorides? BRA. Eſſe adſtringentis naturæ. Quod ſi ſit, in principijs conuenit. Nempe ab omnibus antiquioribus medicis, & ab ipſa ratione animaduertitur in principijs repellentibus nos uti debere: poſtea reſoluentibus, deniq; mitigantibus: quod bis aut ter à Paulo Aegineta libro tertio cap. XXVI. edocetur, et ab Aëtio locis præcitatis: quos ſi contemplemur, in principijs ſapa non utitur: ab Alexandro Tralliano libro ſecundo capite IIII. à Galeno in ſexto de compoſitione medicamentorum per loca. SEN. Sapa quando fieri debet? BRA. Quando uuæ ſunt exquiſitè maturæ: quãuis Plinius libro XIIII. capite XXI. dicat, Ipſa quoq; defruta, ac ſapas, cũ ſit cœlum ſine luna, hoc eſt in ſideris eius coitu, neque alio die coqui iubẽt. Præterea plumbeis uaſis non æreis, nucibus iuglandibus additis: eas enim fummum excipere. Noſtræ autẽ mulieres poma cydonia, aut alia, ſi hæc deſint, inijciũt. Idem Plinius lib. XVIII. cap. XXXI. de tẽporibus uindemiæ loquens, inquit, hoc ſcilicet tempus, & defrutum coquendi, ſilente luna noctu, aut ſi interdiu, plena. Quæ à Ferrarienſibus mulieribus nunquã obſeruantur.

tur. SEN. *Igitur ſine ſapa Diamorum parabo?* BRAS. *Sine ſapa: quippe Græci autores ſine ſappa cōficiunt, & Alexāder Trallianus lib. I. cap. XLI. ubi angine præſidia ſcribit, diamori ſimplicis & compoſiti confectiones edocet.* SEN. *Quæ ſunt hæ?* BRA. *Pro ſimplici diamoro conficiendo recipito ſucci mororum ſextarios quinq;, decoquito donec mellis liquidi craßitudinem contrahat: deinde mellis ſextariū unum adijcito, & iterum coquito donec mellis denſitatem obtineat.* SEN. *Quomodo facit ſuum compoſitum Alexander?* BRA. *Nunc dicemus.*

Diamorum compoſitū Alexādri.

Recipe ſucci mororum	*Sextarium unum,*
Croci } *Myrrhæ* }	*Denarium pondo duûm.*
Omphacij toſti & in puluerem redacti denarij pondo unius.	
Aluminis	*Denarium pondo duûm.*
Mellis	*Sextarium dimidiatum.*

Succus mororum per horam areſcat: inde igni admotus parum ſpißior reddatur: mel autem iniectum ad tertias decoquito, & ubi gelaſcere cœperit, pulueres quoq; inijce: et ſicubi incidat uſus, utere. SEN. *Tamem hoc compoſito iu principio uti non debemus.* B R A. *Non equidem: imò ipſemet Trallianus ubi ſimplex diamorum deſcribit, hoc obſeruandum monet, ut* ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, *id eſt in principio adhibeantur quæ reprimendi uim habent,* ἐπὶ τῆς ἀκμῆς, *id eſt in ſummo uigore quæ digerendi,* ἐπὶ τῆς παρακμῆς, *ideſt in declinatione, quæ, leniendi phlegmonē, mitigādiq; facultate prædita ſunt. Imò Paulus Aegineta præcitatis locis mel in principio miſcendū*

esse non uult, sed in augmento solum Addimus autē nos mel, ut diu seruetur: aliter breui corrumperetur & diu seruari non posset. SEN. Cùm in simplicium examine mora pretermiserimus, ab re non erit, ea hoc loco tractare. BRA. Id libenter faciam à recentibus initium sumens: nam ex his in antiquam harum rerum cognitionē ueniemus. Apud nos duo mororum genera reperiuntur ex coloribus distincta, album, & nigrum. De albo moro nihil apud Theophrastum, Dioscoridem, Plinium, Catonem, Palladium Columellam, aut alium ex antiquioribus, qui de re rustica aut plantis locuti sunt. SEN O rē miram, quam audio. Igitur antiqui album morum ignorarunt? BRA. Ita uidetur. SEN. Tamen sericum habebant. BRA. Habebant & bombyces, sed nigro moro utebantur, & suos bōbyces isto pascebant: & si hi uermes nigro moro uescantur, sericū pulchris, splendidiusq; fit. SEN. Fieri potest quod antiquorum aliquis de albo moro locutus non sit? Res est, quæ mihi ferè impoßibilis dictu uidetur. BRA. Nullus, præter Ouidium album morum uel à longe descripsit. SEN. Non possum non ualde mirari de antiquioribus, & præsertim de Plinio omnium sagacißimo. BRA. Fortè Plin. album morum præterijt, quoniam à Theophrasto eius mentio nulla fit, quem in plātarum historia adeò imitatur, ut eius simia uerè dici poßit. SEN. Nec illud dici potest, hos uiros ideo album morum omisisse, quia arbor notißima esset, quoniam de ualde notioribus historiam scripsere, & de uilioribus: & huius arboris folium ad pascendos uermes mollius est, quàm mori nigræ folium, et nunc tota Italia

folijs huius albæ mori utitur. Sed quo loco, & ad quod propositum de alba moro sermonem habet Ouidius? BRA. *Est in IIII. li. Metamor. ubi Thysbes et Pyrami insolentes amores describit. Quippe locum quendam statuerunt, in quem ambo conuenirent: locus autem erat notißima morus, sub qua alter alterum expectare debebat. Ne autem carmina quæras, hæc sunt quæ dicam:*

Ne'ue sit errandum lato spatiantibus aruo,
Conueniant ad busta Nini, lateantq; sub umbra
Arboris, arbor ibi niueis uberrima pomis
Ardua morus erat gelido contermina fonti.

Imò Ouidij sententia uidetur, quod omnia mora prius alba fuerint: deinde ob Pyrami & Thysbes sanguinem, nigra effecta sint. Ideò deinceps cùm seipsum perimit Pyramus, in hunc modum canit:

Quoq; erat accintus, demisit in ilia ferrum,
Nec mora feruenti moriens è uulnere traxit,
Et iacuit resupinus humo, cruor emicat altè,
Non aliter quàm cùm uitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenui stridente foramine, longas
Eiaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aspergine cædis, in atram
Vertuntur faciem, madefactaq; sanguine radix
Purpureo tinxit pendentia mora colore.

SEN. *Hæc mihi uidentur anilia fabulamẽta, quæ hyeme apud ignem puerulis recitantur.* BRA. *Fabulamenta uidentur, sed quæ subtegmine philosophiæ mysteria tegunt & quæ possunt saltem testimonium reddere apud Romanos mora alba extitisse. Nam deinceps cũ Thys-*

be se perimit, deos rogat ut arbor suæ cædis testis sit: et sicuti Pyrami sanguine tincta erat, etiam sui ipsius sanguine tingatur: propterea canit Ouidius:

Vota tamen tetigere Deos tetigere parentes,
Nam color in pomo est ubi permaturuit ater.

SEN. His nugis omißis, ad rē nostrā redeamus. BRA. Apud antiquiores autores alba mora non extant, sed nigra solū, quæ sycaminea appellabantur, & sycomora, id est Aegyptia ficus, et mora rubi. Sycomorū nō habemus SE. Arbor illa procera, quæ nūc Ferrariæ paßim uiret quam uulgus sycomorū appellat, nō est ergo sycomerus? BRA. Non equidē: est tamen sycomorus procera arbor sed ficui similis, quæ fructum moro maiorem, et ficui minorem gignit, dulcem, suauē, & qui granula non habeat ut morum. SEN. Igitur sycomoro caremus. BRA. Caremus, ideo prætermittatur: extant apud nos mora nigra, quæ uulgo celsi mora uocantur, putant recentes ob arboris celsitudinē celsi mora nuncupata esse, sed apud antiquos absoluto uocabulo mora dicuntur, et cùm mora dicuntur, hæc intelligunt, quæ etiam appellant sycamina: quamuis hæc nomina Attica non sint, ut Galenus libro secundo de alimentorum facultatibus docet. Sed (ut inquit) quibus placet Atticismus, his non placet medicæ artis ueritas. Ab Arabibus hæc mora, quæ à recentibus celsi mora dicuntur, Tut uocantur, ut ex Serapione capite CXXXII. de simplicium medicamentorum facultatibus colliger, licet: eo autem loco Galenum adducit. Sunt igitur hæc mora, quæ supra arbores proceras nascuntur, & quibus in mense Maij & Iunij uescimur,

Mora nigra
Sycaminea.
Sycomora.
Mora celsi.
Tut.

& quæ aduersari stomacho, & facile corumpi Dioscorides & Galenus dicunt, ea quæ ab antiquis absoluto uocabulo mora dicũtur. Sunt præterea mora bati, quibus Galenus & Paulus ad componendum Diamorum libentius utuntur. In rubo nascuntur multum differente cal lo. ab Hippocrate maratha nuncupantur. Sed Hermolaus Hippocratem emendat, ut legendum non sit μαρα- θα α᾽πὸ βάτα, id est maratha à bato sed μῶρα τὰ ἀπὸ βάτου, id est mora à bato, id est rubo. Nos autem tria mororum genera in humilibus plantis nascentia cognoscimus. Vnum supra rubum: aliud supra idæum rubum. Tertium quod uulgo mora campagnuola appellamus, inter campos nascitur & inter arua, humilis arbuscula, spinosa, folia tamẽ rubi & eiusdem generis morum duorum, trium, quatuor, aut ad summum quinque acinorum fert. SEN. Possuntne hæc ad certa genera & communiora nomina duci? BRA. Duo sunt Latina nomina, quibus hæc omnia significãtur, rubus & sentis. Plinius hoc nomen rubus scribit, & eo utitur. Columella hoc nomine sentis utitur: ut apud Latinos hæc duo nomina generalia sint, rubus & sentis: sed apud Græcos generale nomen est βάτος. Propterea cùm apud Galenum, aut alium autorem Græcum legimus μῶρα τ᾽ βάτου, hæc ĩtelligimus. Sed nostris his uocabulis differẽtias addunt, quod & Græci prius fecere. Nam apud Latinos differentiæ sunt, rubus caninus, rubus idæus, rubus terrestris, uel sentis canis, uel caninus, sentis humilis uel terrestris, sentis Ideus. Græci autem habent cynosbaton, baton Idæum, Chamæbaton. SEN. Nondum edocuisti,

Morabati.

Marathas

Mora campagnuola.

Rubus & Sentis.

Rubus caninus.

Rubus Idæus.

Rubus terrestris

Sẽtis caninus.

Sentis terrestris.

Sentis Idæus.

Cynosbaton

Baton Idæum.

Chamæbatõ

quid essent hæc mora apud nos. BRA. Nunc id agemus: Mora quæ in spinis sunt supra rubos in senticetis, & pro tuendis nostris arui: à beluis & hominibus, absolute mora rubi dicuntur, uel mora sentis, uel mora sentis canis, uel mora bati, uel batina. SEN. Hæc cognosco: & his utor, indiamoro. BRA. Dioscorides dicit nuncupari mora uaticana. ab Arabibus Suleich dicuntur, ut Serapio testis est, capite CXXIIII. sui libri de simplicium medicamentorum facultatibus, præsertim si ipsum Galeno conferas, eo loco quo de rubo sermonem habet. Adest et apud nos in foueis quæ agros disterminãt, & alienos greges arcent, genus quoddã rubi breues spinas habens & tenellas, ipsaq; arbuscula tenella est, & flexibilis, hoc genus rubus idæus nuncupatur. SEN. Putabam in Ida monte solum nasci. BRA. Nõ dicitur Idæus quia solum in Ida monte nascatur, sed ob magnã copiã, quæ ibi uiret: tamen et in Ferrariensibus senticetis Idæi rubi pullulant. SEN. Nos moris Idæi rubi, & rubi canis indiscriminatim utimur. Dic autem quæ sunt apud antiquos illa mora parua ualde nigra, quæ in aruis nascuntur, & multum adstringentia sunt? BRA. A Græcis arbuscula illa χαμαίβατος Chamæbatos, id est humilis rubus, uel terrestris rubus, uel sentis humilis nũcupatur. hoc est genus illud rubi quod facit mora apud nos campagnola appellata, quæ nigra sunt parua, & ad summum quinq; granula coaceruata habent, de quo rubo Theophrastus tertio de plantarum historia meminit, cum inquit: ἔτι δὲ καὶ τοῦ βάτου πλείω γένη, μεγίστην δὲ ἔχοντα διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν ὀρθοφυὴς καὶ

Mora uaticana. Suleich.

Rubus Idæus.

ὕψος ἔχων, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐθὺς κάτω νεύων, καὶ ὅταν συνάψῃ τῇ γῇ, ῥιζούμενος πάλιν, ὃν δὴ καλοῦσι τινὲς χαμαίβατον. ὁ δὲ κυνόσβατον τὸν καρπὸν ὑπέρυθρον ἔχει, καὶ παραπλήσιον τῷ τοῖς ῥοιᾶς φύλλω. ἔστι δὲ δένδρου καὶ θάμνου μεταξὺ καὶ παρόμοιομ ταῖς ῥοιαῖς. τὸ δὲ φύλλον ἀγνῶδες. Quem si interprætari uelimus hæc dicit: Aamplius autē et rubi plura genera maximam habentia differentiam, quod hic quidem rectus, & in altitudinem se habet, ille autem in terram & deorsum inclinans: & statim cùm terram attingit, iterū radicem facit, quem nōnulli chamæbaton, id est humilem rubum apellant. Ille autem, quem cynosbaton, id est canis rubum uocant, fructum habet rubentem similem illi punicæ, id est similem cytino punicæ. Est autem medius inter fruticem et arborem, & punice similis, folio amerinæ. Hæc Theophrastus. SEN. Mihi uidetur Theophrastum uoluisse nostrum rubum caninum in altum erigi. BRA. Id quidem absolute non dicit: sed ad alterum cōparatione facta, qui humilis & terrestris adpellatur, ideo dixit ipsum esse medium inter fruticem et arborem. SEN. Ex Theophrasto solum duo rubi genera sumi uidentur, caninus & terrestris: tamē adest & rubus absolutè. BRA. Apud Dioscoridem tria genera Bati, id est rubi, uel sentis tantum inueniuntur: Cynosbatos, de quo in primo libro, quem Serapio capite CXXV. Set appellat, & Batos absolutè, & Batos Idæus: de quibus quarto libro tractat. Sed batos absolute, id est rubus & rubus Idæus nō differunt, nisi spinis et loci abundā-

tia. Ideo apud Dioscoridem solū duo rubi genera inueniuntur, Cynosbatos, et Batos. Vnde & Galenus de duobus solum tractat, de Bato VI. lib. de simplicium medicamentorum facultatibus, et de Cynosbato VII. lib. Paulus & Aëtius eundem ordinem seruant: nam de Bato et Cynosbato duobus locis tractant, et de rubo Ideo nusquam, tanquā de eo qui non est distinctus à rubo nisi per teneritudinem, spinas. Imò & Plin solum de Cynosbato et rubo differit, quāuis lib. XXIIII. cap. XIIII. dicat Cynosbaton habere folium uestigio hominis simile, & Idæum rubum tantum in Ida nasci, cum tamen apud nos sit, & eo loco multa rubi genera enumeret, quæ re uera à Theophrasto, Dioscoride, Gal. & alijs distinctæ plantarum species ponantur. SEN. Ignoro adhuc, quid per hunc tuū inordinatū discursum inferre uelis. BRA. Hoc inferre intendebā, Theophrastū, Diocscor. & alios Græcos sibi ipsis consentire, & esse tantum duo rubi genera, scilicet rubus absolute, uel rubus terrestris, uel rubus humilis, et Cynosbatos, id est rubus caninus, quæ duo genera tantum enumerātur: nam rubus Idæus saltem uiribus à rubo humili non differt: nec de illo Galenus, Paulus, aut Aëtius tanquam de re distincta tractāt. Nec impedit, quod Theophrastus uidetur sentire tria esse rubi genera, humilem, magnum, id est cani rubum, & mediū: quia ad duo reducūtur. Imò et Galenus in II. lib. de Aliment. facult. solū de duplici rubi fructu differit. Primo de rubo, postea de rubo canino. De rubo inquit: Rubi fructum nostrates homines à bato, batinum uocant. & deniq; addit: Omnia porrò quæ ex mori succo medi-

tamenta componuntur, ex huius liquore parata efficaciorem uirtutem acquirunt: postea de rubo canis tractat, inquiens: Canis rubi fructus longe adstringentior rubi fructu existit, ideoq; uentri supprimendo accommodatior. Rustici frequenter hunc existimant tenui alimonia, uocantq; Cynosbaton, idest canis rubum. Vt ergo in hac re finem faciamus, & denique receptui canamus, scito id genus sentis aut rubi, quod chamæbatos, id est humilis rubus à Theophrasto uocatur, à Dioscoride, Galeno, Paulo, Aëtio absolute Baton dici, à Plinio rubum, à Columella sentem. Est autem id quod Mora campestria à nobis uocata gignit, quæ inter campos nascuntur, & cum uindemia maturescunt, nigraq; fiunt dulcia, & ad summum V. aut VI granula habentia. SEN. Illa sunt, quibus pro Bati moris in Diamoro conficiendo utimur. BRA. Illa conueniunt, & sumi debent. Illud autem quod à Theophrasto dicitur Cynosbatos, id est rubus canis uel sentis canis, est illemet rubus, de quo Dioscor. Galenus, Paulus, & Aëtius agunt, & est ille qui apud nos dicitur Roueda, qui in Ferrariensibus foueis paßim inuenitur, ad arcendas belluas, & furaces homines à campis, facitq; mora ad oliuæ magnitudinem. In Ferrariensi solo infiniti huius generis rubi inueniuntur. SEN. Nouimus, sed quid est rubus Idæus? BRA. Considera Ferrariensis agri senticeta, rubos inuenies qui paruas spinas habeant, raras, & qui magis tenelli sint, & eorum mora magis rubra sunt. SEN. Frequenter uidimus similes rubos, imò & sine spinis inuenimus. BRAS: Hic est Idæus rubus, qui in multis Italiæ partibus, præfera

tim per Apenninum sine spinis uiret. Rustici Mediolanenses huius rubi Idæi moris libenter uescuntur, nec spinas habet. ita in montibus Mediolano propinquioribus nascitur. Hæc mora ab incolis Namponi proprio gentis uocabulo appellantur. Hæc de Moris tibi dicenda uidebantur: nisi in mentem uenisset Seruium per fraga, Mora quæ in herbis nascuntur interpretari, in Damœtæ et Corydonis altercatione, cùm poëta canit:

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga.

Siquidem terrestria mora intelligit Seruius, certè deceptus est. At si intelligit uera fraga quæ in Triphyllo nascuntur, ipse autem appellet mora in herbis nascentia ob similitudinem, quam fraga cum moris habẽt, seruio adstipulamur: nempe multa sunt, quæ cum moris affinitatẽ habent, & ex substantia granulosa & acinosa cõposita sunt. SEN. Quæ sunt apud Auicennam Mora de sceni quæ ipse amara esse fatetur? BRA. Eane intelligis, de quibus tractat lib. II cap. CCCCCII? SEN. Ea intelligo. BRA. Aliàs quid essent dubitaui, ob id quod dicit, Amarum autem, quod nominatur Morum de sceni: nulla autem mora amara inuenimus, ideo putabam in Auicẽnæ patria mora aliqua amara esse: sed postea animaduertimus, nihil aliud esse morum de Sceni, quàm id quod nos uocamus Morum celsi. Morum autem, quod ipse apellat Alfirsedu, & quod dicit secundũ Semicam ficus currere, est Sycomorus, quem Latini Aegyptiam ficum uocant. Propterea Auicenna dicit magis loquendum esse de moro de sceni, quàm de Alfirsedu. Vnde proprietates, quas ponit de moro de sceni, omnes sunt proprietates

Mora de sceni.

mori celſi, uel mori abſolutè Dioſcoridis. SEN. Aliqui per mora de ſceni, bati mora intelligunt, alij mora cynoſbati. BRA. Hi miré decipiuntur, quia de rubo capit. CCCCCLXXIX. & ſimul de rubo, et canis rubo pertractat. Ideo apud ipſum nihil aliud intelligo, quàm quod Alfirſedu ſycomorus ſit, & morum de ſceni, Dioſcoridis morum ſit, quod uos celſi morum uocatis. Nec moueor, quod legatur eſſe amarum, quia interpres errauit, & debuit interpretari acidum. Id apparet ex hoc quod de eius Rob tractare uolens dicit eſſe acetoſum &c. SEN. Non poſſum non credere quod dicis, quoad ab alio melius edocear. Sed unum eſt in quo de Plin. miror, qui dicat Cynoſbaton habere foliũ ueſtigio hominis ſimile. BRA. Aliàs & ego admiratus ſum: ſed poſtea admirari deſij, multa folia conſiderãs, quæ ſimilitudinem ſolæ, habere uidentur. Theophraſtus dicit habere folia ἀγνῶ Hermolaus Barbarus legendum putat ἰχνώδες id eſt humani ueſtigij forma, quia & hoc modo uiſus eſt Plin. interpretatus eſſe Theophraſtum, & eam lectionẽ habuiſſe. SEN, Miror etiam cur libro XXIIII. capite XIIII. Plinius dicat cynoſbaton fere uuam nigrã, in cuius acino neruum habet, unde Neuros paſtos dicitur. BRA. In hac re ſi per neruũ lanam intelligat Plinius, uerum dicit, aut duritiem quandam in medio. Si quid aliud, quid ſit neſcimus, niſi cum Hermolao dicamus deceptum eſſe plinium in Cynoſbato, quia Smilax aſpera, id eſt hedera ciliſſa, uuas modo labruſcæ habet, tamen ut Dioſcorides inquit, ab aliquibus cynoſbatos dicitur, ut in hoc uocabulo cynoſbatos decipiatur. Sed potius arbitror per

Neuros paſtos.

neruum lanam, aut duritiem quãdam: per uuam, Morum ipsum Plinium intelligere: nam Smilax uuam nigrã non habet, sed rubram, & pulchro rubore insignitam. SEN. Plinius etiam uelle uidetur apud Græcos Rhamnum rubi speciem esse. BRAS. Ita sentit Plinius, tamen nullum autorem uidi (quod sciam) qui rhamnum, aut lytium speciem bati poneret: fortè quia propinquè nascuntur, ideo Plinius ad rubi genus deduxit. Nunc breuibus receptui canamus, quum ab autoribus mora batina absolutè dicuntur, mora intelligas, quæ uulgò campagnola appellamus. SEN. Semper illa accipio. BRA. Tamẽ alij sunt, qui illa non accipiunt, sed ea quæ dumetis supra cynos batos, id est rubos caninos nascuntur. SEN. Quæ est horum differentia? BRA. Quia rubi canini morum magis adstringit quàm humilis rubi. Scitoq; alba mora per insitionem fieri supra populum albam: ideo nouum inuentum esse. Quare non mirum, si de illo antiquiores non meminere.

Rhamnus.

SENEX.

Rob nucũ.

Diacarydiõ

VEreor ne Rob nucum, quod Diamorum sequebatur, de tam longa mora conqueratur. Ideo his omißis, ipsum contemplemur, quod Diacarydion à Græcis dicitur. BRA. Διακαρύων, non Diacarydion dici debet. In hac autem compositione quem sequeris? SEN. Mesuen sequor, quamuis & Hali, & Serapio, in speciebus Rob, eandem compositionẽ faciant. BRA. Quomodo autem paras? SEN. Hoc modo secundum Mesuen:

Recipe succi exteriorum corticum nucum in diebus canicularibus lib. iiij. decoque ipsum decoctione una: deinde adde mellis lib. ij. & decoque, donec incrassetur, &

fiat sicut mel. Hæc est prima compositio, quæ à Mesue conficitur. BRA. Alias nunc prosequaris. SEN. Mesue in hoc Rob nucum quatuor intentiones ponit. Prima est, si hoc medicamen pueris exhibeatur, aut mulieribus, aut humidis natura, nihil aliud addit, quàm quod simpliciter dictum est. Secunda intentio, quando morbus est in principio, opus est stiptica immiscere: ut sunt rosæ & balaustia. Tertia intentio, quando morbus est in statu, opus est crocum & myrrham cōmiscere. Quarta intentio, quando morbus in declinatione est, baurach, & sal ammoniacus addenda sunt, In his intentionibus Græcos imitatur. Hæc enim compositio illis exhibetur, quibus à capite ad pectus & cannā pulmonis materia acuta & subtilis defluit, quæ quandoq; eadē die suffocat, aut abscessum facit, qui breui perimit. Propter hoc Græci duas compositiones parant. Alteram Dianucis simplicis. Alterā Dianucis compositi. Videoq; Mesuē hanc suam compositionem ab Alexandro Tralliano accepisse. In mellis autem quantitate differunt, quia ex nucibus compositionem facit, sicut etiam Diamorum fecerat: tamen coquendi modo considerato, in eandem ferè quantitatem ueniūt, quia in mense Augusti nuces accipit, & exteriores cortices detrahit, quæ in mortario contundit & exprimit, magmate proiecto succum mediocriter decoquit, & pauxillum mellis addit, ut in compositione Diamorū, & deniq; ad mellis cōsistentiam elixat. In Diamoro autē accipit succi mororum sextarios V. et ad mellis liquidi cōsistentiam coquatur: postea sextarium j. mellis addit, & ad spissitudinē mellis coquit. Ita in compositione & nu-

Dianucis simplex. Dianucis cōpositum.

cibus fiat, sumantur V sextaria succi putaminis exterioris nucis, & bulliant ad spißitudinē mellis liquidi: postea addatur sextarium j. mellis, & ad consistentiam mellis deducatur. Postea Trallianus ea addit, quæ nos putamus Mesuen ad uerbum accepisse. Inquit enim infantibus & mulieribus & in principijs sine aliquo addito esse exhibendum. In summo autem uigore addendā esse myrrham. In morbi uerò declinatione, sulphura & nitrum addit. Mesue tamen differt, quia in principio rosas, & balaustia commiscet: Alexādro autem nihil. Paulus autem duplex Diacaryon facit, simplex & compositum. Simplex idem ferè est cum illo Alexandri & Mesue: nempe recipit succi cōtusi corticis nucum uiridium cotylas quinq;, mellis cotylam unam, & coquatur ad diametrum, id est ad conueniens corpus, quod est ad spißitudinem mellis. SEN. Compositum nunc tractemus. BRA. Compositum quidem docet Paulus, & de composito seorsum scribit, quod nihil aliud est quàm simplex, cui ea quæ à Mesue accepta sunt addit, et compositum uocat. Nempe, inquit Paulus, ab initio quidem statim. & in uigore, in oris inflāmationibus miscere oportet croci & aluminis uniuscuiusq; denarium j. myrrhæ denarios ij. In declinatione autem propter dißipationem nitri denarimm j. sulphuris tantundem prædictorum quantum cum succi. tum mellis. SE. Mihi nou placet in principio crocum commiscere. BRA. Nec mihi. propterea arbitratus sum Paulum hoc modo intelligendum esse: Ab initio quidē statim opus est uti simplici Dianuce, postea sequatur: & in uigore miscere oportet croci & aluminis uniuscuiusq; denariū j.

& hoc in principio non ponatur: sed Alexandro concors in principio simplex detur: alia in alijs temporibus addantur, tuncq; à Paulo lib. VII. capite XII. Diacaryon compositum appellatur. De diacaryo etiam Galenus diffuse lib. VI. de componendis pharmacis secundum loca agit. Imò Galenus huius compositionis inuentor fuit. Nullus enim ante ipsum ea usus est. His autem omißis, alios syrupos prosequamur. SEN. Nullus syrupus est à prædictis diuersus, quem in officinis habeamus, nisi medicus aliquis particularis unum sibi finxerit, & pro se parari iubeat. BRA. De his nihil ad nos, quippe institutum nobis erat eos syrupos tantum prosequi, qui & Ferrariæ, et per totam Italiam in communi usu sunt. Si quis autem unum sibi fingat, eo utatur, & illum, ut sibi uidetur, examinet, si componendi canones bene didicerit. SE. Solebamus & in officinis Rob de ribes seruare, nunc autē non habemus, nec eo utimur. BRA. Et nullus est Ferrariæ qui habeat. Venetijs autem multi sunt qui Riben seruant: tamen apud autores quid sit incertum est. Nempe apud Theophrastum, Dioscoridem, Galenum, Oribasium, Paulū, Aëtium quærens inuenire non potui. Minus apud Catonem inueni, Varronē, Plinium, Palladium, Columellam. Soli Arabes de hoc succo, et de ipsa herba uel frutice locuti sunt. Nam Serapius capite CCXLI. de Ribes tractans, solos Mauritanos refert, et nullos Græcos. Assuetus autem est, quū Græci de aliqua re loquuntur, ipsos primò adducere: quum uerò nullum Græcum adducit, est Arabum inuentum, & res sua propria. Riben autem secundum Isaac eben Abraham de-

Rob de Ribes.

ſcribit, plantam eſſe quæ habeat capreolos recentes, rubros ad uiriditatem tendentes, & habet folia magna, lata, rotunda, uiridia, & habet grana, quorum ſapor eſt dulcis cum acetoſitate, & ipſa eſt frigida et ſicca in II. gradu, & ſignũ ſuper hoc eſt acetoſitas eius, & ſtipticitas: omnesq; autores, quos Serapio adducit inquiunt frigidam et ſiccam eſſe in II. gradu. Auicenna uerò in III. gradu dicit. Venetias quendam ſuccũ ferunt, quem dicunt eſſe Riben, deferunt autẽ Alexandria Aegypti, inquiente ex Damaſco Prius Alexandriam allatũ eſſe, & quod in Syria ingens copia naſcatur. Alij ex Coraſceni deferri tradiderunt. Vt autem de re ipſa agamus, ſcito arbuſculam quãdam ex uarijs Apennimi locis ad nos cõportari, quam riben appellant, & nunc in multis locis Ferrariæ habetur, & in multis hortis uiret: folium uitis habet, ſed minus inciſum, & paruos racemos facit: qui quando maturantur, rubri fiunt, & ſaporem acidum habent, adeò ut ego putem in ſecundo gradu infrigidare & exiccare. Et etiam is ſuccus qui Alexãdria Venetias affertur (meo iudicio) in ſecundo gradu potius quàm in tertio frigidus & ſiccus eſt. Ideò Serapioni potius quàm Auicennæ credimus. Quòd autem nos riben uocamus, & nunc Ferrariæ, & Murani Venetiarum aliquibus locis, et Patauij, & Bononiæ uiret. Mauritanorum ribes eſſe non poteſt: quia inquiunt ſuum riben lata folia habere, magna, rotunda, uiridia. Sed folia apud nos uocati ribes, rotunda non ſunt, nec multum uiridia, ſe ad figuram foliorum uitis accedunt. Adde noſtrum ribẽ potius inter uuas numerari debere. Rhaſis autem in Almanſore ribẽ inter fru-

ctus

ctus cõputat, & fructũ esse iudicauit. At quia Serapio, capreolos recentes rubros ad uiriditatem tendentes habere dicit, & aliqui per capreolos racemos intelligunt, ideo in hoc, cum nostro uocato ribe similitudinem habere uidetur. Sed uideo Serapionẽ de ribe loqui tanquam de re sibi incerta, & solũ aliorum sentẽtias sequi. Ideo quid sit, ex ipso bene exprimi non potest. Ex alijs uerò autoribus adhuc minus, quia nullus est alius, qui riben pignat. Genuensis solus Arabem quendã autorem citat, qui de ribe hoc modo loquitur: Est planta habens stipitem rubeum, ad uiriditatẽ decliueum, tenerum, cuius sapor est dulcis acetositate mixtus, folia rotunda, uiridia, et magnã cuius granum petatur de Corasceni, acidi saporis, de quo fit Rob. Hæc ille Arabs, quem Genuensis citauit, cuius nomen est Alhaui, ut hinc habeas, & hunc autorem inter fructus cõnumerare. Hoc admonere uolui, quia multi sunt, qui succum ex quadam herba esse dicunt, imò Gulielmus Placentinus riben, acetosam herbã esse iudicauit, in eo deceptus, quia Mesue dicit, quod rob herbæ acetosæ est in uirtute eius. SEN. Noster igitur ribes, quem in hortis habemus, Arabum ribes non erit BRAS. Non erit. SEN. Nec ribes apud Grecos, aut Latinos reperitur. BRA. Nec istud (quod sciã). SEN. Quid est ergo, quod pro Ribe habemus? BRA. Intelligis, ne hunc, quem Alexandria Venetias deferunt, uel illum, qui ex Apennino petitur? SEN. Vtrunq;. BRA. De eo Ribe, quem habent Veneti, ex Syra Damascum, Damasco Alexandriam, Alexandria Venetias comportatum, nihil aliud tibi, dicã quàm quod suprà ex Sera-

pione et Halaui dictũ est. De eo uerò qui ex Apẽnino af fertur, apud antiquos qd sit ignoro, in uiribus tamẽ cõ uenire arbitror, quia sapor manifestè ostendit frigidũ et siccum esse, & etiã operationes: quare ad eadẽ ualet hic noster Ribes ad quæ Damascenus. Dmascenus enim (ut Auicẽna inquit) acetositatis citri, & omphacij uires ha bet. Quod et Serapio secundum Aben Mesuai testatur. Mesue etiã dicit esse in uirtute herbæ acetosæ. vnde p Ribe, citri sucao, omphacio, succo herbæ acetosæ, aut no stro uocato Ribe, qui in Apennino uiret, uti possumus. SEN. Ad quæ ualet? BRA. Ad ingentẽ calorẽ, & sites ingentes, ad incendentes febres, ad profluuium ex bile: cardiacis succurrit, uomitũ sistit, appetitũ excitat, mor bilos & uariolos sanat, bilem extinguit, hæmorrhoidas sedat, et ebrietati cõuenit: ad omnes abscessus pestilẽtis morbi ualet, uisum acuit: imò unum est ex his quæ in pe stilenti morbo plurimũ proficiunt. SEN. Egregius ergo est hic syrupus. BRA. Est equidem, & adhuc in maiori pretio ẽsset, nisi citri succum haberemus. Nunc uerò ad alios syrupos flectamus. SEN. De sirupis finitum est. BRA. Tã paucis utimini? SEN. Nõ pluribus nisi infu sionẽ senæ inter syrupos numerare uelimus. BRAS. Et cur nõ numerabimus? nã cõcoquẽdi uires habet, et ego alio syrupo mixta utor, ut ægro cõuenit, magno eius p sidio. Sunt autẽ in ea cõficiẽda Pharmacopolæ dißiden- tes. Tu comodo paras? SEN. Hoc modo, quẽ dicemus:

Recipe florum boraginis }
Buglossæ } añ. ℥. j
Violarum }

Rosarum rubearum)	añ.	ℨ.	j.
Aquæ fontis		lib.	j
Mellis rosati colati		unc.	ij.
Senæ		unc.	ij.

Misce & fiat infusio secundum artẽ. BRA. Nihil aliud addis? SEN. Nihil. BRA. Alij. sunt qui gingiber miscẽt SEN. Et ego id facio in hyeme scrup. gingiberis inijcio. BRA. Semper addẽdum est: quia ob id additur, ut quædã frigida qualitas à Sena remoueatur, quæ uentriculũ offendere solet, & flatus excitare, aliàs autem ob amaritudinem quam habet, uentriculo commoda est. Sed à quo autore accepisti. SEN. A`nullo, quia magistralis compositio in hac officina à centum, annis citra confecta, doctißimi medicæ artis, professores ita indixere, deinceps patres mei & ego prosecuti sumus. BRASA. Tua autem præcitata compositio ab alijs in põdere multum differt. Ita enim conficiuut alij:

Recipe Senæ electæ		unc.	j.
Florum boraginis			
Buglossæ			
Violarum	añ.	ℨ.	se.
Rosarum rubearum			
Gingiberis			
Mellis rosati colati		unc	j.
Aquæ fontis		unc.	vj.

Fiat infusio secundum artem. SEN. Hi mihi uidẽtur paucißimam aquæ quantitatem accipere, opus enim est duas uncias ad minus resolui, ideo quatuor tantũ supererunt BRA. Alij uerò hoc modo parant:

Recipe Senæ optimæ		unc.	ỹ.
Gingiberis		3.	ſe.
Florum uiolarum	ãn.	3.	j.
Buglossæ			
Boraginis			
Rosarum			

Deinde hoc modo conficiunt: Senam in x. aquæ fontis libras iniiciunt, ebullitione una ebullire faciunt: deinde supra alias res scilicet flores & gingiber, quæ in uītreato uase sint, decoctum illud uersant, & uas adeò obturant, quod nihil respirare poßit. Itaq; per IIII. horarum spatium dimittuut: deinde percolāt, & in hoc quod descendit iniiciunt mellis rosati unc. iiij. SEN. Hi igitur mel rosatum in infusione non ponunt. BRA. Non ponunt, nec poni debet, sed facta expreßione addendum est. Inter se præterea differunt, quoniam hi senæ folliculos, illi folia, alij indiscriminatim folliculos & folia recipiunt, prius tamen pediculis, & paruis festucis ablatis. Alij Senam ebullire non faciunt, sed cum aqua ipsa feruet, in eam senam iniiciunt: deinde hanc aquam simul & senam in uitreatum uas iniiciunt, in quo flores & mel rosatum posita sint. Alij non semidrachmam Gingiberis, sed scrupulum imponunt, et per x. horas in infusione reliquunt. SE. Quid igitur in tanta confusione agi oportet? BRA. Hoc, quod nunc explicare conabimur. Sicut sena apud antiquos incognita erat, & (ut Auerrois inquit) noua compositio est à recentibus excogitata quæ in atrabilarijs paßionibus, scabie Gallica, lepra, psora, & eiusdem generis alij multum proficit, quæ ab

atra bile dependent: propter hoc flores, quos cordiales appellant addidere. In hac autē infusione ego nunquam prætermittendum putarem polypodium, ad intentionem senæ, & passulas atq; sebestē, ueluti ea quæ aluum emolliunt, quod & in hac infusione requiritur: ubi etiā possum, flores citrorum, aut limonum, aut narantiorum addifacio. SEN Ergo & simplicium pondus & parandi modum edoceas. BRA. Hic est.

Recipe Senæ optimæ, simulq; sint folliculi & folia, sed folliculi folia excedant, & sit sena ex oriente potius quàm ex Liguria aut Appulia delata: nam perfectior est orientalis: neq; multum antiqua sit, imò quanto recentior, tanto melior, unc. j.

Gingiberis Radix una parua, uel ad pondus 3. se.

Florum boraginis. De buglossa curæ nō sit, quia borago est uera buglossa.

Violarum
Rosarum rubearum } ana. 3. j

Citrorum, uel limonum uel narantiorū, si habeātur.

Polypodij 3. ij.

Passularum unc. se.

Sebestem nu. x.

Et si quis domi hanc infusionem conficiat, loco Sebestem, pruna damascena exicata accipiat, & hoc modo fiat: Sumatur libra aquæ fontis feruentissimæ, quæ in uitreatum uas, in quo omnia prædicta insint, inijciātur: postea uas optime obturetur, & per decem horas dimittatur, deinde exprimatur: sed de melle rosaceo an misceri de-

beat nec'ne, medicus secundũ intentionem ægritudinis, uel misceat, uel omittat: nam ad perfectionem infusionis non exigitur. Si autẽ commiscere uoluerit, sint quatuor unciæ mellis rosati. Tamen consuetudo est, semper infusionem alicui syrupo immiscere, ut affectioni alteræ quæ in ægro reperitur, conuenit: fortè mel rosatum conueniet, tunc illo uti poteris. Non mihi autem placet, senam in infusione ebullire, quia ex sena superficiales partes solum expetimus. Si quis uerò senam in feruentem aquã inijcere uoluerit, & statim aquam cum sena supra flores immittere, nihil refert, modo sena nõ ebulliat. Hæc autem infusio fit, ut horum simplicium uires in aqua recipiantur. Nam infusiones quandoq; fiunt, ut malitia alicuius medicamenti simplicis reprimatur: Quandoq;, ut uires alicui medicamento condonentur: Quandoq;, ut medicamentum lubricum efficiatur: Quandoq;, ut uires simplicium in aquam recipiantur, quod in hac infusione senæ fit. De his uerò infusionum modis antiquiores non tractauerunt: sed Mesue capite III. summæ secundæ in canonibus uniuersalibus has infusiones abundè edocuit.
SEN. Quod uncias huius infusionis propinare possumus? BRA. Quandoq; tres, quandoq; quatuor, quãdoq; sex exhibeo, ut his cõuenit, qbus ppinatur. Ratio quoq; habẽda, est si sola, aut cũ alio syrupo mixta bibatur: et an multum, uel parum euacuare conueniat. Sed commune pondus est, quod euacuat simul, & digerit iiij. uncias exhibere: nam huic mire proficit cui potui datur. SEN. Tu frequenter ea ueteris, qua de causa? BRA. Quoniam frequentes atrabilarios incido, quibus ipsa cõuenit. SE.

Audiui, quod uentriculum offendat. BRA. Et id Mesue capite XV. de simplicium medicamentorũ facultatibus asserit. SEN. Quomodo fieri potest, cum ipse Mesue calidam in principio secundi, & siccam in primo dicat? BRA. Imò & subamara est sena quæ qualitas uẽtriculo prodesse solet. Sed partes quasdã flatuosas habet, quibus illi obest. hoc autẽ facile remouetur, quia gingibere addito, partes illæ euanescũt. Ideo uel hyems sit, uel æstas gingiber continuè addi debet. Quod autem uentriculum offendat, quisquis in seipso facile experiri poterit, si hãc infusionem semel absq; gingibere bibat: nam statim in eius uentriculo flatus excitabuntur. Iubeo plerunque, ut ipsam infusionem ex iure capi aut pulli cõficiant: & his multum proficit qui sumunt. SEN. Imo hoc uidetur esse Mesue documentum. BRA. Ita certe est propterea & quandoq; iubeo ex sero capræ parari, ut docet Mesue, et tunc mire proficit affectionibus cutaneis ex salsa pituita, et aliqua atræ bilis miscella. Hæc de Sena. Quæ cum inter syrupos ultimo loco enumerata sit, oro te (nisi aliquo negotio occuperis) hac nocte mecũ dormias, non ut Tityrus Melibœũ inuitauit, fronde super uiridi, sed molli super pluma, aut (si mauis) lana. SEN. quædam negotia sunt mihi expediẽda. Cras summo mane huc accedã, ut Pilularum compositiones aggrediamur. Nempe mihi institui nunquam desistere, sed tibi perpetuo molestus esse, quoad hæc composita tuo examine perpensa sint. Vale nunc, et quieta nocte fruaris. BRA. Et tu quoque.

FINIS.

INDEX RERVM, quæ in hoc libello continentur.

A

FINIS.

Venetijs apud Cominum de Tridino
Montisferrati, Anno
M. D. XLV.